

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**«ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ:
ΔΙΕΥΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΤΟΥΣ
ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥΣ»**

ΕΥΔΟΚΙΑ ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής &
Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική

Αιγάλεω, Φεβρουάριος, 2023

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**«ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ: ΔΙΕΥΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ
ΤΟΥΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥΣ»**

ΕΥΔΟΚΙΑ ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ

Αριθμός Μητρώου: 20061

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ :

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΟΥΡΑΣ

ΧΑΡΑ ΒΑΒΟΥΡΑ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής &
Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική

Αιγάλεω, Φεβρουάριος, 2023

University of West Attica
School of Administration, Economic, and Social Sciences
Department of Accounting & Finance
M.Sc. in Public Economics and Policy

**"PUBLIC DEFICITS AND PUBLIC DEBT IN GREECE:
INVESTIGATION OF THE CAUSES OF THEIR LONG-TERM
GROWTH AND THE EFFECTIVENESS OF THE POLICIES
TO DEAL WITH THEM"**

EVDOKIA KARANTZALI

R.N.: 20061

Supervisors:

IOANNIS VAVOURAS

XARA VAVOURA

Master Thesis submitted to the Department of Accounting & Finance of the
University of West Attica in
partial fulfilment of the requirements for the degree of M.Sc. in Public
Economics and Policy

Aigaleo, Greece, Φεβρουάριος, 2023

Τίτλος εργασίας

**«ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:
ΔΙΕΥΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΤΟΥΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΤΟΥΣ»**

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την 10 Μαρτίου 2023

A/a	ΟΝΟΜΑΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΑΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	Χαρίκλεια Βαβούρα	Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο	
2	Δημήτριος Σταυρουλάκης	Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	
3	Ανδρέας Αλεξόπουλος	Επικουρος Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	

Στην οικογένειά μου.....

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/η κάτωθι υπογεγραμμένος/η Ευδοκία Καράντζαλη του Γεωργίου, με αριθμό μητρώου 20061 φοιτητής/τρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Δημόσια Οικονομική και Πολιτική του Τμήματος Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Ο/Η Δηλών/ούσα
ΕΥΔΟΚΙΑ ΚΑΡΑΝΤΖΑΛΗ

* Όνομα Επώνυμο/Ιδιοτητα

Ψηφιακή Υπογραφή

* Ψηφιακή υπογραφή του επιβλέποντος αν έχει ζητηθεί απαγόρευση πρόσβασης στην εργασία για κάποιο χρονικό διάστημα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στη πρώτη σελίδα της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να απευθύνω τις θερμές μου ευχαριστίες στον ομότιμο καθηγητή του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών της Δημόσιας Οικονομικής και Πολιτικής κ. Ι. Βαβούρα καθώς και την κ. Χ. Βαβούρα, επιβλέποντες καθηγητές της διπλωματικής μου εργασίας. Τους ευχαριστώ για την επιλογή ενός τόσο σημαντικού θέματος για την οικονομική πορεία της δικής μας χώρας και όχι μόνο που διατήρησε αμείωτο το ενδιαφέρον μου για μελέτη πρωτίστως αλλά και για έρευνα καθώς και για την καθοριστική συμβολή τους στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Δε θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω όμως και όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος, έναν προς έναν για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν και με ολοκλήρωσαν ως άτομο ενεργό πάνω στον τομέα μου.

Καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος όλα τα μέλη της οικογένειάς μου με στήριξαν ηθικά κατανοώντας τις δυσκολίες που αντιμετώπιζα από θέμα χρόνου και μου επέτρεψαν να καταφέρω να ολοκληρώσω απερίσπαστη την όλη μου προσπάθεια. Σε αυτούς αφιερώνω την εργασία μου, ευχαριστώντας τους με αυτόν τον τρόπο για την συμπαράσταση που μου έδειξαν.

**«ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ: ΔΙΕΥΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ
ΤΟΥΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥΣ»**

Σημαντικοί Όροι :

Δημόσιο έλλειμμα, δημόσιο χρέος, Σύμφωνο Σταθερότητας, κυβερνητική πολιτική.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία διενεργείται ανάλυση και ιστορική αναδρομή του δημόσιου ελλείμματος και χρέος της Ελλάδας. Δίνεται έμφαση στην διαχρονική ιστορία του χρέους, αλλά κατά κύριο λόγο θα αναλυθούν οι αιτίες που προκάλεσαν τη διόγκωση αυτού του χρέους, όλη την εξεταζόμενη χρονική περίοδο. Επιπλέον θα αναλυθούν οι αντιδράσεις και οι ενέργειες των εκάστοτε κυβερνήσεων στην προσπάθεια τους να αποπληρώσουν το χρέος της χώρας.

Μία οικονομική κρίση δεν αφορά ποτέ μόνο τα σύνορά μίας χώρας. Λόγω των συναλλαγών της με άλλα κράτη, όσο μικρή και να είναι, επηρεάζει την οικονομία των γειτόνων της, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν είναι κράτος μέλος της, αλλά και της παγκόσμιας οικονομίας της γενικότερα.

Πρωταρχικός σκοπός της διπλωματικής αυτής εργασίας είναι λοιπόν να μελετηθούν όσο τον δυνατόν αναλυτικότερα οι αιτίες της που προκάλεσαν το δημόσιο χρέος αλλά και το πόσο αποτελεσματικές ήταν οι ενέργειες κάθε φορά της εκάστοτε κυβέρνησης στην αντιμετώπισή του.

Από εκεί και έπειτα θα γίνει μία αναφορά και σε χώρες οι οποίες υπέστησαν και αυτές σοβαρή οικονομική κρίση ιδιαίτερα μετά το 2007 και θα συγκριθεί η κάθε χώρα με την Ελλάδα. Συγκεκριμένα θα γίνει σύγκριση της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και της Κύπρου με την Ελλάδα. Θα αναλυθούν και τα μέτρα που πήρε η κάθε κυβέρνηση της χώρας ώστε να μπορέσει να ανακάμψει.

Ξεχωριστό κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας αποτελεί και μία σχετικά νέα έννοια, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο επέβαλλαν η Γερμανία και η Γαλλία. Η Γερμανία ήθελε με αυτόν τον τρόπο να δημιουργήσει δημοσιονομική σταθερότητα στην ΟΝΕ και η Γαλλία τη διατήρηση της οικονομικής της ευημερίας.

Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση του θέματος της διαχρονικής εξέλιξης του ελληνικού δημόσιου χρέους προέκυψαν σημαντικές ερευνητικές ερωτήσεις οι οποίες δημιούργησαν ένα ερωτηματολόγιο το οποίο δόθηκε σε δείγμα 100 υπαλλήλων των δήμων της Ελλάδας. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε επεξήγηση των αποτελεσμάτων με βάση του στατιστικού προγράμματος SPSS.

**"PUBLIC DEFICITS AND PUBLIC DEBT IN GREECE:
INVESTIGATION OF THE CAUSES OF THEIR LONG-TERM
GROWTH AND THE EFFECTIVENESS OF THE POLICIES TO
DEAL WITH THEM"**

Key Words:Public sectordeficit, Public Debt, Stability and Growth Pact.

ABSTRACT

In this thesis, an analysis and historical review of the public deficit and debt of Greece is carried out. Emphasis is placed on the long-term history of the debt, but mainly on the analysis of the main factors that caused the growth of this debt throughout the examined time period. In addition, the reactions and actions of each government in their effort to repay the country's debt will be analyzed.

An economic crisis never concerns only the borders of a country. Due to its transactions with other states, no matter how small it may be, it affects the economy of its neighbors, the European Union if it is a member state, but also the global economy in general.

The primary objective of this thesis is therefore to study as detailed as possible the determinants of the growth of public debt in Greece but also how effective the actions of each government were each time.

From there on, a reference will also be made to countries that also suffered an economic crisis, especially after 2007, and each country will be compared with Greece. Specifically, Ireland, Portugal, Spain and Cyprus will be compared with Greece. The measures taken by each government of the country to be able to recover will also be analyzed.

A separate chapter of the thesis is a relatively new concept, the Stability and Growth Pact, which was imposed by Germany and France. Germany wanted in this way to create fiscal stability in the EMU and France to maintain its economic prosperity.

Through the bibliographic review of the topic of the long-term evolution of the Greek public debt, important research questions emerged which created a questionnaire which was distributed to a sample of 100 employees of the municipalities of Greece. The results were then analyzed using the SPSS statistical program.

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	1
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΛΛΕΙΜΑΤΑ.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Έννοια.....	2
1.3 Οι μορφές των δημόσιων ελλειμμάτων.....	4
1.3.1 Πρωτογενές έλλειμμα.....	4
1.3.2 Λειτουργικό Έλλειμμα.....	6
1.3.3 Τρέχον έλλειμμα.....	7
1.3.4 Δομικό και κυκλικό έλλειμμα.....	8
1.4 Τρόποι χρηματοδότησης του δημοσίου ελλείμματος.....	11
1.5 Συνέπειες του δημοσίου ελλείμματος.....	11
1.6 Ανακεφαλαίωση.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	14
ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ.....	14
2.1 Εισαγωγή.....	14
2.2 Η έννοια του δημόσιου χρέους.....	15
2.3 Μορφές του δημόσιου χρέους.....	17
2.3.1 Εσωτερικό και εξωτερικό δημόσιο χρέος.....	17
2.3.2 Καθαρό και ακαθάριστο εξωτερικό χρέος.....	19
2.3.3 Βραχυπρόθεσμο - μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο χρέος.....	20
2.3.4 Καταναλωτικό και παραγωγικό δημόσιο χρέος.....	20
2.4 Παράγοντες που επηρεάζουν το ύψος του δημόσιου χρέους.....	22
2.5 Οι συνέπειες του δημόσιου χρέους.....	22
2.5.1 Η νεοκλασική θεωρία.....	23
2.5.2 Η κευνσιανή θεωρία.....	23
2.5.3 Η Ρικαρδιανή θεωρία.....	23
2.6 Ανακεφαλαίωση.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	25
Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΗ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ.....	25
3.1 Εισαγωγή.....	25
3.2 Η πτώχευση του 1826.....	26
3.2.1 Εσωτερικός δανεισμός.....	27
3.2.2 Ο εξωτερικός δανεισμός.....	28

3.2.3 Η κατάληξη της οικονομικής κατάστασης της χώρας το 1826	29
3.3 Η πτώχευση του 1843	30
3.4 Η πτώχευση του Δεκέμβρη του 1893.....	32
3.5 Η ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1932	36
3.6 Η οικονομική κρίση του 1965.....	38
3.7 Η κρίση του 1985-1987.....	38
3.8 Η οικονομική κρίση του 2008.....	39
3.9 Η Ελλάδα το 1826, του 1893 και η Ελλάδα το 2008	40
3.10 Ανακεφαλαίωση.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	43
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ, ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΕΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	43
4.1 Εισαγωγή.....	43
4.2 Παράγοντες που επηρέασαν την εξέλιξη των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους στην Ελλάδα.....	44
4.3 Αιτίες πρόκλησης και διόγκωσης του Ελληνικού χρέους.....	47
4.4 Η εικόνα του δημόσιου χρέους την τελευταία δεκαετία και η αντιμετώπιση του από την ελληνική κυβέρνηση	52
4.5 Οι επιπτώσεις των δημόσιων ελλειμμάτων και του χρέους	53
4.6 Ανακεφαλαίωση.....	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	56
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	56
5.1 Εισαγωγή.....	56
5.2 Ιρλανδία.....	57
5.2.1 Σύγκριση ελληνικής και ιρλανδικής κρίσης.....	59
5.3 Πορτογαλία	60
5.4 Ισπανία	61
5.5 Κύπρος	62
5.6 Ανακεφαλαίωση.....	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	64
ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΣΣΑ).....	64
6.1 Εισαγωγή.....	64
6.2 Η δημιουργία του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.....	65
6.3 Η δομή του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.....	67
6.3.1 Ο Κανονισμός 1055/2005	67
6.3.2 Ο Κανονισμός 1056/2005	68
6.4 Νέα αναθεώρηση του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης	68

6.5 Ανακεφαλαίωση.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.....	71
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	71
7.1 Εισαγωγή.....	71
7.2 Ο σκοπός της έρευνας και τα ερευνητικά της ερωτήματα	72
7.3 Το δείγμα της έρευνας.....	72
7.4 Η δομή του ερωτηματολογίου.....	73
7.5 Η διαδικασία της έρευνας	74
7.6 Η επεξεργασία δεδομένων	74
7.7 Ανάπτυξη της έρευνας	75
7.7.1 Ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων	75
7.7.2. ΑΝΑΛΥΣΗ Β'ΕΝΟΤΗΤΑΣ (Ερωτήσεις 7-11).....	81
«Η Διόγκωση του χρέους της Ελλάδας μετά το 2000».....	81
7. 9 Ανακεφαλαίωση.....	161
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	162
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	166
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	171

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1 Υπολογισμός πρωτογενούς ελλείμματος

Πίνακας 1.2 Υπολογισμός λειτουργικού ελλείμματος (1)

Πίνακας 1.3 Υπολογισμός λειτουργικού ελλείμματος (2)

Πίνακας 1.4 Υπολογισμός τρέχοντος ελλείμματος

Πίνακας 1.5 Υπολογισμός κυκλικού ελλείμματος

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ- ΣΧΗΜΑΤΩΝ

- Σχήμα 1.1 Αύξηση κρατικού ελλείμματος
- Σχήμα 1.2 Η διάκριση του λειτουργικού ελλείμματος
- Σχήμα 1.3 Τα χαρακτηριστικά του κυκλικού ελλείμματος
- Σχήμα 1.4 Τύπος κυκλικά προσαρμοσμένου ελλείμματος
- Σχήμα 2.1 Έννοια του χρέους
- Σχήμα 2.2 Το Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης
- Σχήμα 2.3 Εσωτερικό και εξωτερικό Δημόσιο Χρέος
- Σχήμα 3.1 Αίτια πτώχευσης του 1843
- Σχήμα 3.2 Οι συνέπειες της πτώχευσης του 1843
- Σχήμα 3.3 Η μεταπολεμική εξέλιξη του δημόσιου χρέους
- Διάγραμμα 4.1 Δημόσιο χρέος δεκαετία 1980
- Διάγραμμα 4.2: Έλλειμμα γενικής κυβέρνησης (ως % του ΑΕΠ)
και εκλογικός-δημοσιονομικός κύκλος, Ελλάδα, 1988-2009
- Διάγραμμα 4.3: Απόκλιση ελλείμματος κεντρικής κυβέρνησης
και εκλογικός-δημοσιονομικός κύκλος, Ελλάδα, δισ. ευρώ
(τρέχουσες τιμές), 1990-2009
- Σχήμα 5.1 Οι οικονομικές κρίσεις της Ιρλανδίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΛΛΕΙΜΑΤΑ

1.1 Εισαγωγή

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια του δημόσιου ελλείμματος, στοχεύοντας στην καλύτερη κατανόησή του, επειδή αποτελεί ένα από τα βασικότερα οικονομικά μεγέθη της Ελλάδας. Εκτός από τον ορισμό του δημόσιου ελλείμματος, αναλύονται διεξοδικά όλες οι μορφές του, αλλά και οι τρόποι χρηματοδότησης που μπορεί να εφαρμόσει το δημόσιο για να το καλύψει. Μεγάλη έμφαση θα δοθεί και στον αντίκτυπο που επιφέρει στην οικονομία μιας χώρας.

Μέσα από την βιβλιογραφία προέκυψε ότι το έλλειμμα δεν είναι απλά ένα διάγραμμα οικονομικής φύσης, το οποίο φέρει μεγάλες επιπτώσεις στη λειτουργία της. Με την πάροδο των χρόνων και ανάλογα με τις παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν σε κάθε περίοδο, το έλλειμμα είχε ξεχωριστή μορφή και συμπεριφερόταν διαφορετικά αφήνοντας πίσω του ηχηρές συνέπειες για την οικονομία.

Το πρώτο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας χωρίστηκε στις παρακάτω ενότητες:

1.1 Έννοια του ελλείμματος:

Παρουσιάζεται η γενική έννοια του ελλείμματος και τι προκαλεί σύμφωνα με τη θεωρία του Κέϋνς και τη Ρικαρδιανή Ισοδυναμία στην οικονομία.

1.2 Οι μορφές των δημόσιων ελλειμμάτων:

Αναλύονται διεξοδικά όλες οι μορφές του ελλείμματος (πρωτογενές, λειτουργικό, τρέχον, δομικό και κυκλικό).

1.3 Οι τρόποι χρηματοδότησης του δημόσιου ελλείμματος

Όταν προκύπτει ένα έλλειμμα σε μία οικονομία, η κυβέρνηση πρέπει να βρει τρόπους να το χρηματοδοτήσει. Και τέλος,

1.5 Οι συνέπειες του δημόσιου ελλείμματος

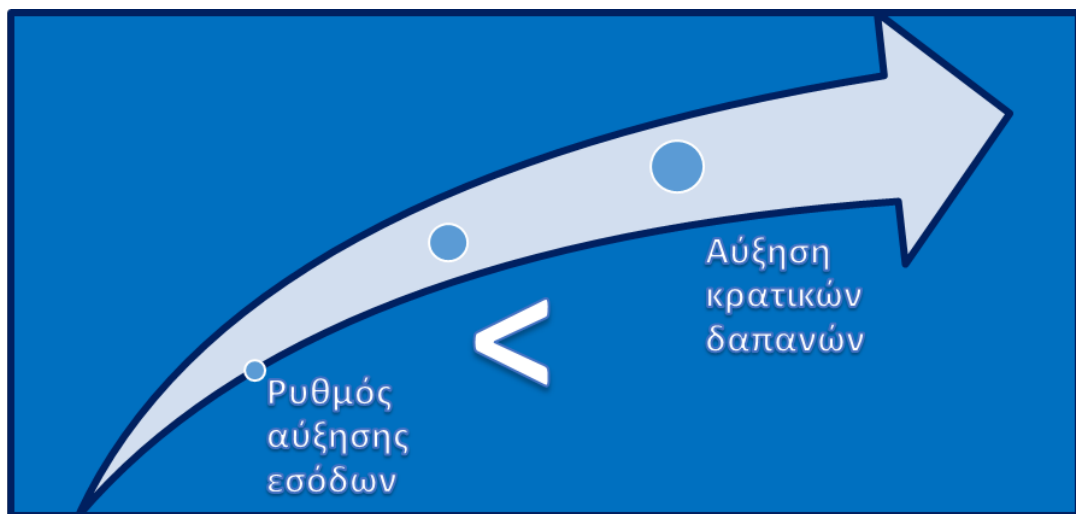
Αποτελεί μία ενότητα στην οποία αναλύονται οι συνέπειες του ελλείμματος σε μια οικονομία.

1.6 Ανακεφαλαίωση της πρώτης ενότητας.

1.2 Έννοια

Το έλλειμμα εμφανίζεται σε μία χώρα, όταν οι κρατικές δαπάνες είναι υψηλότερες σε σχέση με τα κρατικά έσοδα, μέσα σε ένα συγκεκριμένο οικονομικό έτος. Εκφράζεται ως ποσοστό επί του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και θεωρείται ένας από τους βασικούς δείκτες της οικονομίας μιας χώρας (Βαβούρας, 2003).

Το κρατικό έλλειμμα αυξάνεται όταν οι κρατικές δαπάνες αυξάνονται με γρηγορότερο ρυθμό από τον ρυθμό αύξησης των εσόδων.

Σχήμα 1.1

Αύξηση κρατικού ελλείμματος

Το αποτέλεσμα της διαφοράς Έσοδα – Δαπάνες εμφανίζεται στον προϋπολογισμό του κράτους και χρηματοδοτείται με δημόσιο δανεισμό (Ιορδάνογλου,2012) το οποίο στη συνέχεια δημιουργεί και το δημόσιο χρέος (Βαβούρας, 2019).

Σύμφωνα με τον Κέυνς, ο δημόσιος δανεισμός οδηγεί σε μείωση της κρατικής αποταμίευσης και της συσσώρευσης του κεφαλαίου, μακροχρόνια. Ενώ βραχυχρόνια, είτε αυξήθηκαν παραπάνω οι κρατικές δαπάνες, είτε μειώθηκαν πιο γρήγορα τα έσοδα, ένα είναι το αποτέλεσμα:

- Η αύξηση του εισοδήματος και του πλούτου των νοικοκυριών,
- Η αύξηση της συνολικής ζήτησης των αγαθών και υπηρεσιών.
- Και τέλος η αύξηση της παραγωγής και απασχόλησης (Lucas,1980).

Άρα ο Κέϊνς θεωρεί ότι σε μία οικονομία ένα μικρό ποσοστό ελλείμματος κατά την περίοδο της ύφεσης αυξάνει τη συνολική ζήτηση, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και την απασχόληση (Μουρμούρας,2015).

Υπάρχει όμως ακόμη μία θεωρία που αναφέρεται στο κρατικό έλλειμμα, η Ρικαρδιανή Ισοδυναμία, η οποία τονίζει ότι το δημόσιο έλλειμμα δεν επηρεάζει την αποταμίευση και τη συσσώρευση του κεφαλαίου. Συγκεκριμένα, η κατανάλωση ενός ατόμου δεν εξαρτάται μόνο από το εισόδημα που αποκτά σήμερα αλλά και από αυτό που θα αποκτήσει στο μέλλον. Το κάθε άτομο γνωρίζει ότι σήμερα ο δημόσιος δανεισμός εισοδήματος και οι μελλοντικοί φόροι είναι ισοδύναμοι με τους τρέχοντες. Η χρηματοδότηση του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού με δανεισμό είναι ισοδύναμη, με τη χρηματοδότηση αύξησης των φόρων(Abel et all,2010) .

Καταλήγει η Ρικαρδιανή Ισοδυναμία ότι, η μείωση της φορολογίας που χρηματοδοτείται με δανεισμό δεν επηρεάζει την κατανάλωση γιατί τα άτομα επιλέγουν να αποταμιεύσουν το εισόδημα που πλεονάζει για να εξοφλήσουν τους μελλοντικούς φόρους που θα επιβληθούν για την αποπληρωμή του ελλείμματος (Γρανίτσα, 2018) .

1.3 Οι μορφές των δημόσιων ελλειμμάτων

Το δημόσιο έλλειμμα και οι επιδράσεις του στην οικονομία απασχολούσαν πάντα τους οικονομολόγους μελετητές, παλιούς και νεότερους. Έτσι λοιπόν, από όποια μεριά και αν μελετούσαν αυτή την οικονομική κατάσταση σε ένα κράτος, εξέταζαν κάθε φορά και μία άλλη μορφή ελλείμματος. Στις παρακάτω υποενότητες θα αναπτυχθούν όλες οι μορφές των δημόσιων ελλειμμάτων μια χώρας.

1.3.1 Πρωτογενές έλλειμμα

Το πρωτογενές έλλειμμα δείχνει το ποσό που συμβάλλει η τρέχουσα δημοσιονομική πολιτική έτσι ώστε να μπορέσει, να αυξήσει ένα κράτος ή να μειώσει τον δανεισμό του. Με άλλα λόγια, το πρωτογενές έλλειμμα είναι ένα αποτελεσματικό μέτρο της δημοσιονομικής κατάστασης της οικονομίας μιας χώρας σε σχέση με τις καθαρές της δανειακές ανάγκες (Καραβίτης, 2008).

Για να υπολογιστεί το πρωτογενές έλλειμμα χρησιμοποιείται ο παρακάτω τύπος:

Πίνακας 1.1

Υπολογισμός πρωτογενούς ελλείμματος

Σύνολο Εσόδων
(μείον) Σύνολο Εξόδων
= ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ
(μείον) Χρεολύσια
= ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ
(μείον) Τόκοι Δημόσιου Χρέους
= ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Στον παραπάνω τύπο, το Ακαθάριστο Αποτέλεσμα δείχνει τις ανάγκες που έχει το δημόσιο για απορρόφηση χρηματικών πόρων από την οικονομία, τους οποίους δαπανά άμεσα ή τους ξανά διανέμει σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Το αποτέλεσμα αυτό καλύπτεται από δανεισμό, όχι από επιβολή φόρων και προκύπτει από την υποχρέωση να πληρώσει η οικονομία όλων των ειδών τις δαπάνες.

Αν από το Ακαθάριστο Αποτέλεσμα αφαιρέσουμε τα χρεολύσια του δανεισμού προκύπτει το Καθαρό Αποτέλεσμα. Εκφράζει όλες τις απαιτήσεις που έχει το δημόσιο για να δημιουργηθούν νέοι χρηματικοί πόροι μέσα σε μία οικονομική χρήση, εκτός των ποσών που έχει δανειστεί για να μπορέσει να εξοφλήσει υποχρεώσεις προηγούμενων διαχειριστικών χρήσεων.

Οι τόκοι που υπολογίζονται στο πρωτογενές αποτέλεσμα δεν είναι οι καθαροί τόκοι γιατί δεν αντιπροσωπεύουν το κόστος της εξεταζόμενης διαχειριστικής χρήσης, αλλά το κόστος δαπανών των παρελθουσών χρήσεων που χρησιμοποιήθηκαν για δημόσιο δανεισμό. Οι τόκοι καθορίζονται κάθε φορά από το ύψος του δημόσιου χρέους και κατά συνέπεια είναι ένα μεταβλητό μέγεθος, στον τύπο (Καραγιώργας, 1980).

Το αποτέλεσμα του πρωτογενούς ελλείμματος προσδίδει στη διερεύνηση των συνθηκών που θα οδηγήσουν στη σταθεροποίηση του δημόσιου χρέους. (Βαβούρας, 2019)

Τέλος, μαζί με το πρωτογενές αποτέλεσμα εξετάζεται και το συνολικό έλλειμμα το οποίο μελετάει το ύψος του δημόσιου δανεισμού που προορίζεται στο να χρηματοδοτήσει τις συνολικές δαπάνες της οικονομίας (Blanchard et al., 2010) .

1.3.2 Λειτουργικό Έλλειμμα

Το λειτουργικό ή πραγματικό ή καθαρό έλλειμμα προκύπτει αν στο πρωτογενές έλλειμμα προστεθούν οι πραγματικοί τόκοι του δημοσίου χρέους. Ο τύπος του συγκεκριμένου ελλείμματος είναι:

Πίνακας 1.2

Υπολογισμός λειτουργικού ελλείμματος (1)

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑ
(πλέον) Τόκοι Δημοσίου Χρέους
= ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ

Αλλιώς,

Πίνακας 1.3

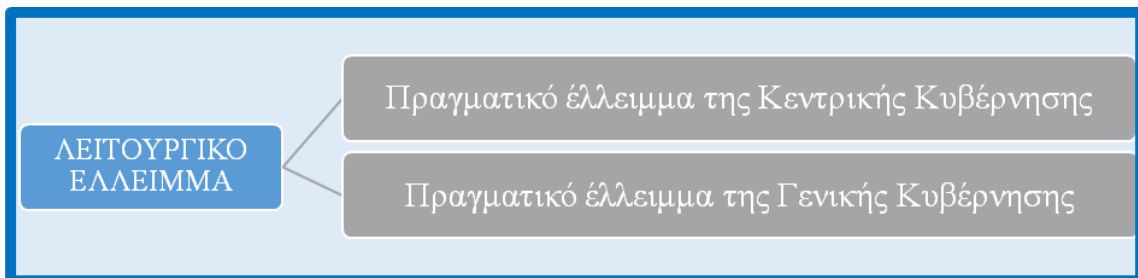
Υπολογισμός λειτουργικού ελλείμματος (2)

Δανειακές Ανάγκες
(μείον) Τόκοι Δημοσίου Χρέους που οφείλονται στον πληθωρισμό
= ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ

Άρα από το έλλειμμα αν αφαιρέσουμε τον πληθωρισμό θα προκύψει το λειτουργικό έλλειμμα. Με άλλα λόγια, σε μια οικονομία παρουσιάζεται λειτουργικό έλλειμμα, όταν έχει εξαλειφθεί ο πληθωρισμός (Καραβίτης, 2008).

Εξαιρούνται οι συγκεκριμένοι τόκοι γιατί δεν αποτελούν πρόσθετο πραγματικό εισόδημα στα άτομα που τα λαμβάνουν και έτσι δεν επηρεάζεται η συνολική πραγματική ζήτηση.

Το λειτουργικό έλλειμμα διακρίνεται σύμφωνα με το Σχήμα 1.1 σε:

Σχήμα 1.2

Η διάκριση του λειτουργικού ελλείμματος

Η Κεντρική Κυβέρνηση αποτελείται από τα Υπουργεία, τη Βουλή και την Κυβέρνηση. Ενώ η Γενική Κυβέρνηση, όπως όρισε η Συνθήκη του Μάαστριχτ αποτελείται από τα όργανα της Κεντρικής Κυβέρνησης τους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Το έλλειμμα της Κεντρικής Κυβέρνησης αποτελείται από :

- τα έσοδα και τις δαπάνες της Κεντρικής Κυβέρνησης και
- την χρηματοδότηση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και της Κοινωνικής Ασφάλισης των πολιτών της χώρας.

Ενώ το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης υπολογίζεται αν στο έλλειμμα της Κεντρικής Κυβέρνησης περιληφθούν και :

- τα έσοδα και τις δαπάνες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης,
- της Κοινωνικής Ασφάλισης,
- των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, όπως προηγουμένως.

Αλλά αυτό το έλλειμμα προσδιορίζεται για χρήση της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την εποπτεία της δημοσιονομικής πολιτικής.

1.3.3 Τρέχον έλλειμμα

Το τρέχον έλλειμμα προκύπτει από τον τύπο στον πίνακα 1.4:

Πίνακας 1.4
Υπολογισμός τρέχοντος ελλείμματος

Μη Κεφαλαιουχικά Έσοδα του Δημοσίου
(μείον) Μη Κεφαλαιουχικά Έξοδα του Δημοσίου
= ΤΡΕΧΟΝ ΕΛΛΕΙΜΜΑ

Μη Κεφαλαιουχικά Έσοδα είναι τα έσοδα του δημοσίου όπου δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από πώληση πάγιων περιουσιακών στοιχείων και Μη Κεφαλαιουχικές Δαπάνες Δημοσίου είναι οι δαπάνες όπου δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες για επενδύσεις.

Με άλλα λόγια, οι τρέχουσες δαπάνες δημοσίου χρηματοδοτούνται με τρέχοντα έσοδα, τα οποία είναι κυρίως τα φορολογικά έσοδα, ενώ οι τρέχουσες δαπάνες για

επενδύσεις χρηματοδοτούνται με δανεισμό του δημοσίου. Αυτή η συναλλαγή, επιφέρει αύξηση του δημόσιου χρέους γιατί αν οι δαπάνες χρηματοδοτούνται από φορολογικά έσοδα επιβαρύνεται η τρέχουσα οικονομική χρήση, ενώ ο δημόσιος δανεισμός στις μελλοντικές οικονομικές χρήσεις (Αργείτης, 2011).

1.3.4 Δομικό και κυκλικό έλλειμμα

Το λειτουργικό ή πραγματικό έλλειμμα μιας χώρας διακρίνεται σε δομικό ή διαρθρωτικό και σε κυκλικό έλλειμμα, για να γνωρίζουν οι μελετητές της οικονομικής της πολιτικής της, αν το έλλειμμα αφορά έναν μόνο οικονομικό κύκλο και είναι αποτέλεσμα της αντικυκλικής πολιτικής ή το έλλειμμα βασίζεται στα δομικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης οικονομίας.

Το Δομικό ή Διαρθρωτικό έλλειμμα δημιουργείται όταν το συνολικό εισόδημα μιας οικονομίας αφορά το εισόδημα πλήρους απασχόλησης. Βρίσκεται δηλαδή, το εισόδημα με άλλα λόγια στο δυνητικό επίπεδο απασχόλησης. Μία οικονομία βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης, όταν το δομικό έλλειμμα είναι μηδενικό.

Η οικονομία αυτή παρουσιάζει δομικό έλλειμμα ακόμα και αν βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης όταν υπάρχουν διαρθρωτικές ατασθαλίες της οικονομίας. Έτσι θα πρέπει να ξανά εφαρμοστεί το φορολογικό σύστημα της χώρας ώστε να είναι οργανωμένο και δομημένο όσο αφορά τη διαχείριση των δημόσιων δαπανών, για να μηδενιστεί το δομικό έλλειμμα και η οικονομία να επέλθει και πάλι σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης (Αργείτης,2011).

Σκοπός του διαρθρωτικού ελλείμματος είναι να διακρίνονται οι μεταβολές της δημοσιονομικής πολιτικής της οικονομίας οι οποίες οφείλονται στην σταθερή οικονομική πολιτική που ακολουθεί η χώρα, όπως είναι οι μεταβολές των φορολογικών συντελεστών από τις μεταβολές της οικονομικής δραστηριότητας.

Το διαρθρωτικό έλλειμμα είναι πολύ σημαντικό μέγεθος όσο αφορά τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση της δημοσιονομικής πολιτικής που ακολουθεί μία κυβέρνηση. Πολλές φορές χρησιμοποιείται ως δείκτης της βιωσιμότητας της τρέχουσας δημοσιονομικής πολιτικής καθώς και ως μέτρο των επιπτώσεων της δημοσιονομικής πολιτικής στη συνολική ζήτηση.

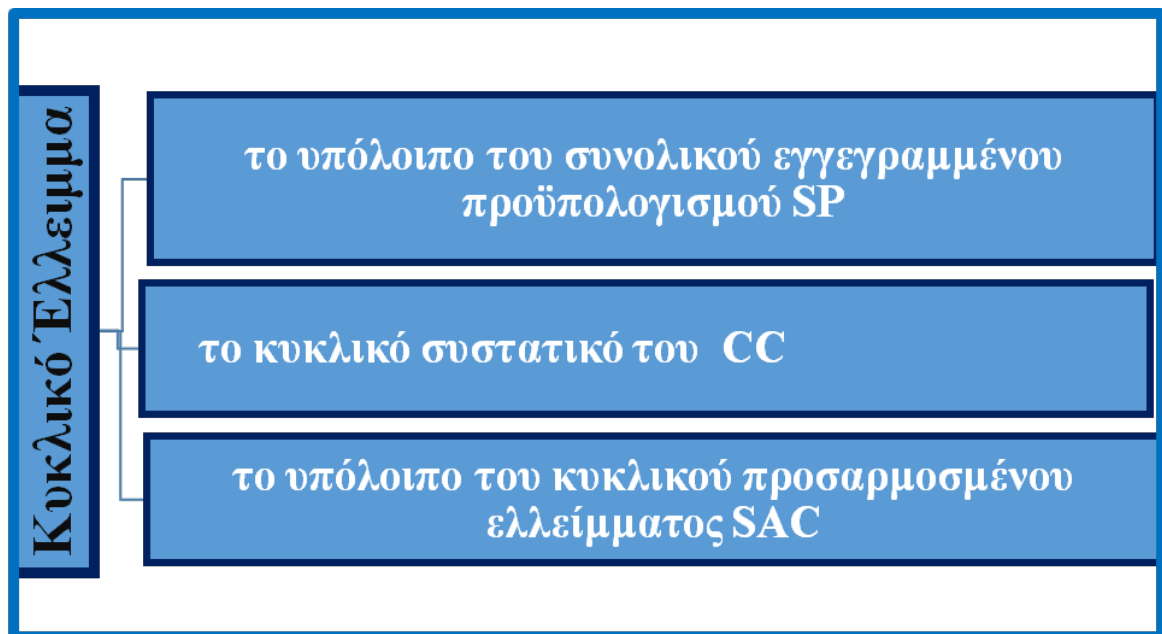
Η άλλη κατηγορία του λειτουργικού ελλείμματος είναι το κυκλικό έλλειμμα. Προκύπτει από τη σχέση που παρουσιάζεται στον πίνακα 1.5:

Πίνακας 1.5
Υπολογισμός κυκλικού ελλείμματος

Λειτουργικό Έλλειμμα
(μείον) Διαρθρωτικό Έλλειμμα
= ΚΥΚΛΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ

Ο ρυθμός μεταβολής του κυκλικού ελλείματος επηρεάζεται από τη φάση του οικονομικού κύκλου που βρίσκεται η χώρα.

Στην οικονομική επιστήμη το κυκλικό έλλειμμα λαμβάνει υπόψη του:

Σχήμα 1.3
Τα χαρακτηριστικά του κυκλικού ελλείματος

Άρα, ο τύπος του κυκλικά προσαρμοσμένου ελλείματος είναι:

S A C = S P - C C

Σχήμα 1.4
Τύπος κυκλικά προσαρμοσμένου ελλείματος

Εάν το αποτέλεσμα είναι αρνητικό προκύπτει το κυκλικά προσαρμοσμένο έλλειμμα.

Η διάκριση του λειτουργικού ελλείμματος σε δομικό ή κυκλικό αποτελεί ένα εργαλείο για τους αναλυτές να αναγνωρίσουν αν η βελτίωση της χώρας οφείλεται στις πολιτικές που εφαρμόζει η κυβέρνηση της χώρας, ή στην οικονομική της κατάσταση ή και στα δύο.

1.4 Τρόποι χρηματοδότησης του δημόσιου ελλείμματος

Οι τρόποι χρηματοδότησης του δημόσιου ελλείμματος είναι:

- Η κοπή του νέου νομίσματος από την Κεντρική Τράπεζα, όπου σε αυτή την περίπτωση το έλλειμμα νομισματοποιείται και αυξάνεται όπως είναι φυσιολογικό ο πληθωρισμός. Αυτό έχει ως συνέπεια στην πραγματικότητα να μην χρησιμοποιείται αυτός ο τρόπος χρηματοδότησης του ελλείμματος.
- Η επιβολή φόρων στους καταναλωτές.
- Ο εσωτερικός και εξωτερικός δανεισμός. Όταν ένα κράτος δανείζεται για να μειώσει το έλλειμά του τότε αυτό δημιουργεί χρέος. Το κράτος εκδίδει τίτλους και τους διαθέτει στις τράπεζες και στους ιδιώτες. Στον εξωτερικό δανεισμό το κράτος δανείζεται από το εξωτερικό με διαπραγματεύσιμο επιτόκιο. (Βαβούρας, 2019)

Το κράτος δανείζεται εσωτερικά, εκδίδοντας Έντοκα Γραμμάτια Δημοσίου ή Ομόλογα τα οποία διαθέτει άμεσα στις τράπεζες και στους καταναλωτές. Στο εσωτερικό δανεισμό το Κράτος πληρώνει το κόστος στους δανειστές του (Χολέβας, 2006).

Επίσης, δανείζεται εξωτερικά συνάπτοντας δάνειο, διαπραγματεύοντας όμως το επιτόκιο πληρωμής καθώς και την περίοδο λήξης του δανείου.

1.5 Συνέπειες του δημόσιου ελλείμματος

Όταν γίνεται παγιοποίηση του δημόσιου ελλείμματος στην οικονομία μιας χώρας δημιουργούνται αμέσως δυσμενείς καταστάσεις για το μέλλον της χώρας αλλά και των βασικών οικονομικών της μεγεθών (Βαβούρας, 1995).

Οι συνέπειες που δημιουργεί το δημόσιο έλλειμμα είναι οι εξής:

- Αυξάνεται η συνολική ζήτηση και τα επίπεδα του πληθωρισμού και πιέζουν τα νοικοκυριά. Στην περίπτωση που παρατηρείται μία συνεχόμενη αύξηση του πληθωρισμού προκαλείται μία νομισματική επέκταση (η κυβέρνηση « κόβει » νέο νόμισμα) πιο γρήγορα από την αύξηση της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών.

- Όταν δημιουργείται έλλειμμα στην αγορά το δημόσιο παρουσιάζει ζημίες και δεν μπορεί να αποταμιεύσει μεγάλα χρηματικά ποσά.
- Το κράτος δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει επενδύσεις στον ιδιωτικό τομέα γιατί τα κεφάλαια που αποταμιεύει κατευθύνονται για την αποπληρωμή δημόσιων ελλειμμάτων.
- Η οικονομία κατά τη διάρκεια του ελλείμματος προσπαθεί να προωθήσει αποθεματικούς πόρους με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα επιτόκιά της.
- Η κυβέρνηση στην προσπάθειά της να χρηματοδοτήσει το δημόσιο έλλειμά της αναγκάζεται να ζητήσει είτε εσωτερικό είτε εξωτερικό δανεισμό.
- Εάν ο δείκτης χρέος προς Α.Ε.Π. παρουσιάζει συνεχόμενες αυξητικές τάσεις, οι καταναλωτές χάνουν την εμπιστοσύνη τους προς την ικανότητά της Κυβέρνησης να αποπληρώσει αυτό το χρέος που έχει δημιουργηθεί με αποτέλεσμα να καταφεύγει σε ακραίες καταστάσεις, όπως μεταφορά καταθέσεων σε ξένες τράπεζες.
- Πραγματοποιείται υπερτίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος με αποτέλεσμα να προκύψει το έλλειμμα του ισοζυγίου των τρεχουσών συναλλαγών.

1.6 Ανακεφαλαίωση

Σε αυτό το κεφάλαιο αναλύθηκε μόνο η έννοια του δημόσιου ελλείμματος και οι συνέπειες του στην οικονομία, σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Η ανάλυση της κάθε μορφής του βοηθάει στην περαιτέρω κατανόηση άλλων οικονομικών εννοιών που θα αναπτυχθούν σε επόμενα κεφάλαια.

Το δημόσιο αναγκάζεται να χρηματοδοτήσει το έλλειμμα του είτε επιβάλλοντας φόρους στους πολίτες του, είτε εκδίδοντας Γραμμάτια ή Ομόλογα ή τέλος με εξωτερικό δανεισμό.

Η παγιοποίηση του δημόσιου ελλείμματος αφήνει πίσω της το στίγμα στην οικονομία και συγκεκριμένα στη ζήτηση, στην αποταμίευση, στις επενδύσεις και στην ανάπτυξη του κράτους, στο Α.Ε.Π. και στη συναλλαγματική ισοτιμία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

2.1 Εισαγωγή

Όταν ένα κράτος βρεθεί σε δυσμενή οικονομική κατάσταση, όπου αδυνατεί να εξοφλήσει τις υποχρεώσεις της προς τρίτους, υποχρεούται να δανείζεται από ξένους χρηματοδότες. Το ποσό του συνολικού δανείου ονομάζεται δημόσιο χρέος.

Το Δημόσιο Χρέος ανάλογα με την πηγή προέλευσης του διακρίνεται σε: καθαρό και ακαθάριστο, βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο, σε καταναλωτικό και παραγωγικό και σε εσωτερικό και εξωτερικό.

Αυτό το κεφάλαιο αναλύεται στις εξής υποενότητες:

- 2.2 Η έννοια του δημόσιου χρέους.
- 2.3 Οι μορφές του δημόσιου χρέους.
- 2.4 Οι παράγοντες που επηρεάζουν το ύψος του δημόσιου χρέους.
- 2.5 Οι συνέπειες του δημόσιου χρέους.
- 2.6 Ανακεφαλαίωση.

2.2 Η έννοια του δημόσιου χρέους

Η έννοια του δημόσιου χρέους άμεσα αναφέρεται στο σύνολο των οφειλών σε χρηματικές μονάδες του δημοσίου, το οποίο καλύπτει με δανεισμό το κράτος, σε δεδομένη χρονική στιγμή, στις 31 Δεκεμβρίου κάθε οικονομικής χρήσης (Βαβούρας,2019). Έμμεσα δημόσιο χρέος είναι το χρέος των φορολογουμένων πολιτών ενός κράτους (Καραβίτης, 2008).

Το δημόσιο χρέος της τρέχουσας περιόδου υπολογίζεται από τον τύπο (Βαβούρας, 2019):

$$\begin{aligned} & \text{Δημόσιο Χρέος προηγούμενης περιόδου} \\ & + \text{Δημόσιο έλλειμμα τρέχουσας περιόδου} \\ & - \text{Άμεση χρηματοδότηση χρέους από την Κεντρική Τράπεζα} \\ & + \text{Προσαρμογή χρέους} \end{aligned}$$

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Όπως προαναφέρθηκε, το δημόσιο για να καλύψει το χρέος του, δανείζεται. Άρα το ύψος του χρέους σε μία δεδομένη χρονική στιγμή απεικονίζει το σύνολο των υποχρεώσεών του δημοσίου έναντι των δανειστών του.

Σχήμα 2.1

Έννοια του χρέους

Η συνθήκη του Μάαστριχτ, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδας, ορίζει το δημόσιο χρέος ως : « Χρέος της γενικής κυβέρνησης χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης». (Ως γενική κυβέρνηση ορίζονται η κεντρική κυβέρνηση, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης).

Συγκεκριμένα, αναφέρεται στο ακαθάριστο δημόσιο χρέος της γενικής διακυβέρνησης, το οποίο προκύπτει από τον τύπο:

ΧΡΕΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
+ ΧΡΕΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
+ ΧΡΕΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
= ΣΥΝΟΛΟ Α
- ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
- ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ
= ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΧΡΕΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Σχήμα 2.2

Το Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης

Οι υποχρεώσεις του δημόσιου χρέους εκφράζονται σε εγχώριο ή ξένο νόμισμα και αφορούν :

- Βραχυπρόθεσμους τίτλους,
- Ομολογίες του Κράτους,
- Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια,
- Νομισματική κυκλοφορία,
- Καταθέσεις και
- Λοιπές βραχυχρόνιες ανάγκες.

Ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους, ο οποίος λειτουργεί στην Ελλάδα είναι υπεύθυνος για να διαχειρίζεται σωστά το δημόσιο και το δημόσιό του χρέος. Είναι ένα Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, το οποίο εποπτεύεται από το Υπουργείο Οικονομικών σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2628/6.7.1998.

Σκοποί του οργανισμού είναι:

- η σωστή χρηματοδότηση του ελληνικού δημόσιου χρέους,
- η βελτίωση του κόστους δανεισμού,
- η επίτευξη της καλύτερης δυνατής διάρθρωσης του δημόσιου χρέους σύμφωνα πάντα με τις ανάγκες της Ελλάδας αλλά και των διεθνών οικονομικών συνθηκών,
- καθώς και η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, οι οποίες αφορούν τη σύναψη δανείων (Koumparolis, 2006) .

Το δημόσιο χρέος εκφράζεται ως ποσοστό του Α.Ε.Π. από τον τύπο:

$$\frac{\text{ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ}}{\text{Α.Ε.Π.}} * 100$$

2.3 Μορφές του δημόσιου χρέους

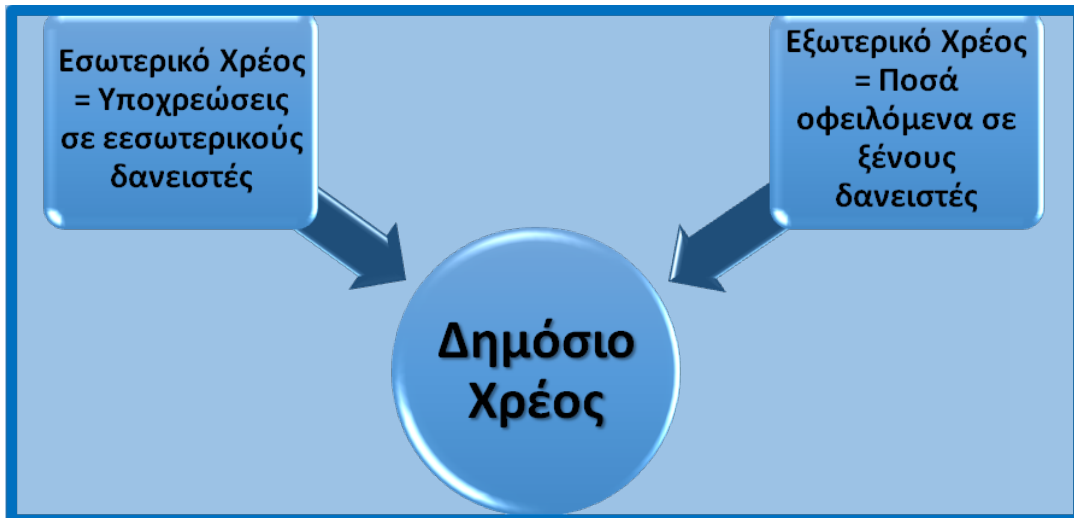
Το δημόσιο χρέος ανάλογα με την προέλευση του διακρίνεται σε εσωτερικό όπου έχει συναφθεί εντός μιας χώρας και σε εξωτερικό το οποίο έχει συνταχθεί στο εξωτερικό (Βαβούρας,2003).

Υπάρχουν ακόμη τρεις διακρίσεις οι οποίες θα αναλυθούν όλες μαζί στις παρακάτω ενότητες.

- Καθαρό και Ακαθάριστο χρέος,
- Βραχυπρόθεσμο, Μεσοπρόθεσμο και Μακροπρόθεσμο χρέος,
- Καταναλωτικό και Παραγωγικό δημόσιο χρέος.

2.3.1 Εσωτερικό και εξωτερικό δημόσιο χρέος

Το εσωτερικό είναι ένα χρέος το οποίο αφορά υποχρέωση σε δανειστές εντός της χώρας, ενώ το εξωτερικό είναι ένα οφειλόμενο ποσό σε ξένους δανειστές.

Σχήμα 2.3

Εσωτερικό και εξωτερικό Δημόσιο Χρέος

Το εσωτερικό χρέος εκφράζεται σε εθνικό εισόδημα και περιλαμβάνει και τα δανειακά κεφάλαια που αφορούν την εκτύπωση πρόσθετου νομίσματος. Η εκτύπωση πρόσθετου νομίσματος οδηγεί σε αποφυγή της αύξησης του πληθωρισμού.

Ο εσωτερικός δανεισμός που στοχεύει στην αποπληρωμή του χρέους δεν αυξάνει τους συνολικούς πόρους της οικονομίας ενός κράτους. Το δημόσιο σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιεί τους πόρους οι οποίοι προορίζονται για να χρησιμοποιηθούν στον ιδιωτικό τομέα του κράτους. Με άλλα λόγια μεταβιβάζονται οι πόροι από τον έναν κάτοικο της χώρας στον άλλο κάτοικο. Γίνεται δηλαδή, μία πιο αποτελεσματική κατανομή των παραγωγικών συντελεστών (Βαβούρας, 1993). Από την άλλη πλευρά όμως, τα κεφάλαια τα οποία δεν θα χρησιμοποιηθούν από ιδιώτες δεν θα διατεθούν και στη δημιουργία νέων επενδύσεων.

Η άλλη μορφή δημόσιου χρέους είναι το εξωτερικό χρέος όπου σε αυτή την περίπτωση, οι ξένοι δανειστές μπορεί να είναι κράτη, τράπεζες, διεθνείς οργανισμοί ή ασφαλιστικές εταιρείες. Μία χώρα με ισχυρή οικονομία δεν φοβάται ένα υψηλό εξωτερικό χρέος, γιατί αυτό αυξάνει τους παραγωγικούς της πόρους, με αποτέλεσμα η συνολική ζήτηση της χώρας του οφειλέτη να είναι υψηλότερη από τη συνολική της παραγωγή (Μπάρπας, Φινοκαλιώτης, 2011).

Αν τώρα μία χώρα έχει το αντίθετο, μία αδύναμη οικονομία δηλαδή, δεν θα είναι εύκολο να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που φέρνει ο εξωτερικός δανεισμός. Για παράδειγμα, αν η χώρα αδυνατεί να αποπληρώσει το δάνειο παρουσιάζει πτώση η συνολική της συναλλαγματική ισοτιμία και οι εξαγωγές των προϊόντων της δεν

συμπληρώνουν το εξωτερικό χρέος. Το ξένο χρέος είναι σε διαφορετικό νόμισμα, το ίδιο και οι αμοιβές και οι δαπάνες, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πολλά προβλήματα και δεν είναι λίγες οι φορές που τα κράτη αυτά φτάνουν σε πτώχευση. Επιπλέον, το εξωτερικό χρέος διευρύνει το δημοσιονομικό έλλειμμα αλλά δεν ασκεί πιέσεις στον πληθωρισμό και τα επιτόκια .

Το σημαντικό σημείο του εξωτερικού δανεισμού είναι το πως θα το χρησιμοποιήσει η χώρα που το έχει λάβει. Αν για παράδειγμα, ο εξωτερικός δανεισμός προορίζεται για τη δημιουργία νέων επενδύσεων, το εθνικό εισόδημα της χώρας θα είναι πιο υψηλό από ότι αν η χώρα δεν είχε δανειστεί .

Αν όμως χρησιμοποιηθεί το δάνειο μόνο για καταναλωτικούς σκοπούς τότε θα επηρεαστεί η μελλοντική κατανάλωση, γιατί ένα μέρος του εθνικού εισοδήματος θα διατεθεί για να αποπληρωθεί το δημόσιο χρέος της χώρας (Γεωργακόπουλος, 2005) .

Πολλοί μελετητές αναφέρουν ότι ένα κράτος δεν θα πρέπει να διαφεύγει συνέχεια σε εξωτερικό δανεισμό, γιατί θα υποτιμηθεί η συναλλαγματική ισοτιμία του και θα αυξηθεί ο βαθμός εξάρτησης του από εξωγενείς φορείς .

2.3.2 Καθαρό και ακαθάριστο εξωτερικό χρέος

Όλα τα βασικά οικονομικά μεγέθη εκφράζονται σε καθαρά και ακαθάριστα . Το ακαθάριστο εξωτερικό χρέος είναι ένα γενικό οικονομικό μέγεθος και περιλαμβάνει το σύνολο των δημόσιων υποχρεώσεων του Κράτους.

$$\text{ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΧΡΕΟΣ} = \text{ΧΡΕΟΛΥΣΙΑ} + \text{ΔΟΣΕΙΣ}$$

Υπάρχει άμεση σύνδεση του ακαθάριστου χρέους με τις δαπάνες των χρεολυσίων και των δόσεων, οι οποίες αποτελούν βασικά στοιχεία του εξωτερικού χρέους (Ferreira,2009).

Εάν τώρα από το ακαθάριστο χρέος αφαιρέσουμε τα διαθέσιμα του δημοσίου προκύπτει το καθαρό χρέος (Stylianou, 2014) .

$$\text{ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΧΡΕΟΣ} - \text{ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ}$$

$$\text{ΚΑΘΑΡΟ ΧΡΕΟΣ}$$

ή αλλιώς:

ΠΑΘΗΤΙΚΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

• ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

ΚΑΘΑΡΟ ΧΡΕΟΣ

Στη βιβλιογραφία γίνεται αναφορά στο καθαρό χρέος περισσότερο, γιατί το συγκεκριμένο χρέος λαμβάνει υπόψη του τις υποχρεώσεις μεταξύ φορέων δημοσίου τομέα, αφαιρώντας τις απαιτήσεις από τις υποχρεώσεις. Δίνει καλύτερη πληροφόρηση όσον αφορά την ικανότητα του δημοσίου να αποπληρώνει το χρέος του.

2.3.3 Βραχυπρόθεσμο - μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο χρέος

Ανάλογα με τη ληπτικότητα του χρέους υπάρχει το :

- Βραχυπρόθεσμο χρέος με ημερομηνία λήξης κάτω του έτους.
- Μεσοπρόθεσμο χρέος με ημερομηνία διάρκειας 1 έως 10 έτη.
- Μακροπρόθεσμο χρέος με ημερομηνία διάρκειας πάνω από 10 έτη (Βαβούρας, 2005).

Η διάρκειά του χρέους εξαρτάται από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

Συγκεκριμένα :

- Ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός εφαρμόζεται σε περιόδους όπου υπάρχουν ταμειακές δυσχέρειες του δημοσίου .
- Ο μακροπρόθεσμος δανεισμός προκύπτει όταν τα βραχυπρόθεσμα δάνεια δεν μπορούν να αποπληρωθούν και χαρακτηρίζονται μακροπρόθεσμα .
- Ο μεσοπρόθεσμος μηχανισμός προκύπτει όταν υπάρχουν μεγάλες επενδύσεις με υψηλό κόστος.

2.3.4 Καταναλωτικό και παραγωγικό δημόσιο χρέος

Εάν το κράτος με το δάνειο που θα λάβει, μπορέσει να καλύψει τις παραγωγικές του δαπάνες, τότε το χρέος του χαρακτηρίζεται ως παραγωγικό δημόσιο χρέος. Αν θέλει να καλύψει τις καταναλωτικές του δαπάνες χαρακτηρίζεται ως καταναλωτικό δημόσιο χρέος.

Το καταναλωτικό δημόσιο χρέος αυξάνει το χρέος χωρίς να αναπτύσσει την παραγωγική δυναμικότητα της οικονομίας άρα και στη συνέχεια το εθνικό εισόδημα (Βαβούρας, 1993).

2.4 Παράγοντες που επηρεάζουν το ύψος του δημόσιου χρέους

Το έλλειμμα του δημοσίου είναι ο πρώτος παράγοντας που επηρεάζει το ύψος του δανείου που αναγκάζεται να αλλάξει ένα κράτος. Όσο αφορά όμως την αγορά και πώληση χρηματοπιστωτικών προϊόντων (μετοχές, ομόλογα, κυκλοφοριακά νομίσματα και άλλα) επηρεάζουν και αυτά το ύψος του δημόσιου χρέους. Καθώς και οι συναλλαγές σε χρηματοοικονομικά παράγωγα σε κεφαλαία, αλλά και σε εισπρακτέους και πληρωτέους λογαριασμούς.

Επιπλέον, το χρέος επηρεάζεται από το αποτέλεσμα αποτίμησης εξαγοράς, ανατίμηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας, από ζημιές φυσικών καταστροφών, κατασχέσεις χωρίς αποζημιώσεις και άλλα.

2.5 Οι συνέπειες του δημόσιου χρέους

Όταν το δημόσιο αποπληρώνει το χρέος του βελτιώνεται άμεσα η πιστοληπτική ικανότητα του Κράτους. Αυτό συμβαίνει γιατί δημιουργείται εμπιστοσύνη μεταξύ πολιτών και οικονομίας η οποία οδηγεί σε οικονομική ανάπτυξη την χώρα.

Τα επίπεδα της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους δείχνουν τα ποσοστά της εξωτερικής χρηματοοικονομικής στήριξης και της ικανότητας της χώρας μα μην κηρυχθεί σε πτώχευση (Βαβούρας, 2019). Για να είναι βιώσιμο το χρέος θα πρέπει να διατηρείται η ικανότητα αυτοχρηματοδότησης του από αποτελεσματικές αγορές.

Ο Blanchard (2003) μελέτησε τις συνέπειες του δημόσιου χρέους και μάλιστα σε διαφορετικά είδη χωρών οικονομικής ανάπτυξης. Θεώρησε λοιπόν ότι παρόλο που τα δημοσιονομικά ελλείμματα προκαλούν μακροχρόνιες δυσμενείς επιπτώσεις στην αποταμίευση κεφαλαίου και στην παραγωγή δεν σημαίνει ότι το Κράτος πρέπει να ασκεί μία πολιτική η οποία θα μειώσει τις διακυμάνσεις της παραγωγής.

Το δημόσιο χρέος είναι ένα οικονομικό μέγεθος για το οποίο έχουν αναπτυχθεί τρεις θεωρίες:

- Η κεϋνσιανή θεωρία,
- Η νεοκλασική θεωρία και
- η ρικαρδιανή θεωρία.

Κύκλοι συμφωνούν ότι το έλλειμμα εμφανίζεται πρώτα γιατί μειώνονται τα φορολογικά έσοδα (Tempelman, 2005).

2.5.1 Η νεοκλασική θεωρία

Η θεωρία αυτή υποθέτει ότι οι άνθρωποι ζουν ορισμένα χρόνια και ακολουθούν τις προηγούμενες γενιές (Hamilton et al., 2016). Σε όλες όμως αυτές τις περιόδους αλλαγής γενιάς, υπάρχει σχετική ισορροπία στην αγορά. Τα ελλείμματα που προκύπτουν στους προϋπολογισμούς αυξάνουν τις συνολικές δαπάνες μετατοπίζοντας τους φόρους στην επόμενη γενιά.

2.5.2 Η κευνσιανή θεωρία

Η σχολή του Κέϋνς αναφέρει ότι όταν η οικονομία λειτουργεί υπό πλήρη απασχόληση με σταθερή προσφορά χρήματος, αυξάνεται τότε η ζήτηση του χρήματος και οδηγείται σε οικονομία σε αύξηση των επιτοκίων, αλλά και σε μείωση των επενδύσεων (Lucas, 1980).

Με βάση τα παραπάνω οι υποστηρικτές της θεωρίας του Κέϋνς προσπαθούν να αποδείξουν ότι το έλλειμμα που δημιουργείται μπορεί να έχει και θετικές επιπτώσεις σε μία οικονομία.

2.5.3 Η Ρικαρδιανή θεωρία

Η θεωρία αυτή υποθέτει ότι η μία γενιά μετά την άλλη συνδέονται ανιδιοτελώς (Hamilton, 2016). Αυτό συνεπάγεται με το συμπέρασμα ότι η κατανάλωση είναι συνάρτηση των πόρων των φορολογούμενων πολιτών και των μετέπειτα απογόνων τους. Οι πληρωμές των ελλειμμάτων μένουν για τις επόμενες γενιές. Αλλά και το μέγεθος της κατανάλωσης δεν αλλάζει όταν συμβούν διάφορες φορολογικές αλλαγές.

2.6 Ανακεφαλαίωση

Η έννοια του δημόσιου χρέους δεν είναι ένας γενικός ορισμός, ο οποίος μπορεί να χαρακτηρίσει όλες τις δυσμενείς οικονομικές καταστάσεις των κρατών.

Μέσα στον γενικό ορισμό του δημόσιου χρέους υπάρχουν αρκετές υποκατηγορίες ανάλογα με το τι θέλει ο κάθε αναλυτής να εξετάσει. Για παράδειγμα, υπάρχει το εσωτερικό χρέος όπου δανείζουν οι εσωτερικοί χρηματοδότες το κράτος και το εξωτερικό χρέος, το οποίο είναι ένα οφειλόμενο ποσό σε ξένους δανειστές.

Επίσης, υπάρχει το ακαθάριστο δημόσιο χρέος το οποίο αποτελεί το σύνολο των δημόσιων υποχρεώσεων και το καθαρό χρέος το οποίο προκύπτει αν από το παραπάνω μέγεθος αφαιρέσουμε τα διαθέσιμα του δημοσίου.

Ανάλογα με την ληπτικότητα το χρέος διακρίνεται σε βραχυπρόθεσμος, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο. Τέλος και σε καταναλωτικό αν καλύπτει καταναλωτικές ανάγκες και παραγωγικό αν καλύπτει παραγωγικές ανάγκες.

Σε αυτή την ενότητα αναλύθηκαν και οι τρεις βασικές οικονομικές θεωρίες σχετικά με το δημόσιο χρέος (Κευνσιανή, ρικαρδιανή και κλασική).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΗ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ

3.1 Εισαγωγή

Στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας αναλύονται όλες οι περιπτώσεις πτώχευσης που αντιμετώπισε η Ελλάδα στη σύγχρονη ιστορία της. Αριθμητικά η Ελλάδα μετά την απελευθέρωση της από τους Τούρκους, το 1821 έχει βρεθεί σε κατάσταση πτώχευσης τέσσερις φορές, ενώ αρκετές ήταν οι φορές που βρέθηκε στο χείλος της χρεοκοπίας.

Η αλόγιστη κατάχρηση και σπατάλη του δημόσιου χρήματος έχουν φέρει τη χώρα σε κατάσταση πτώχευσης από την αρχή της δημιουργίας του σύγχρονου ελληνικού κράτους (1827). Στη συνέχεια το 1843, αδυνατεί να πληρώσει τις εξωτερικές τις υποχρεώσεις και επέρχεται και πάλι σε κατάσταση πτώχευσης. Ακολουθεί μία περίοδος όπου η Ελλάδα δανείζεται από εξωτερικούς χρήστες τεράστια ποσά. Συγκεκριμένα, το 1893, ο Χαρίλαος Τρικούπης κηρύττει την Ελλάδα σε πτώχευση για τρίτη φορά. Ακολουθούν και άλλες περιόδους οικονομικής κρίσης για την Ελλάδα οι οποίες τις δίνουν δίκαια τον τίτλο “ η Ελλάδα των δανείων και των χρεοκοπιών”.

Όλες οι χρεοκοπίες θα αναπτυχθούν με την ανάλογη χρονική σειρά.

Στην υποενότητα 3.2 θα αναλυθεί η πτώχευση του 1826.

Στην υποενότητα 3.3 θα αναλυθεί η πτώχευση του 1843.

Στην υποενότητα 3.4 θα αναλυθεί η πτώχευση του 1893.

Στην υποενότητα 3.5 θα αναλυθεί η πτώχευση του 1932.

Στην υποενότητα 3.6 θα αναλυθεί η οικονομική κρίση του 1965.

Στην υποενότητα 3.7 θα αναλυθεί η κρίση 1985-1987 και

Στην υποενότητα 3.8 η τελευταία οικονομική κρίση της Ελλάδος και όχι μόνο του 2008

Στην υποενότητα 3.9 Η Ελλάδα το 1826, του 1893 και η Ελλάδα το 2008

3.2 Η πτώχευση του 1826

ΠΤΩΧΕΥΣΗ

ΧΡΕΟΚΟΠΙΑ ΕΝΟΣ ΚΡΑΤΟΥΣ

Θεωρητικά είναι μία κατάσταση όπου η χώρα αδυνατεί να ανταποκριθεί στην εξόφληση των οικονομικών της υποχρεώσεων, εσωτερικών και εξωτερικών. Για να γνωστοποιηθεί αυτή η κατάσταση της χώρας θα πρέπει η κυβέρνηση να κάνει επίσημη εξαγγελία κατά την οποία καθιστά γνωστή την αδυναμία της να πληρώσει τα ληξιπρόθεσμα της χρέη (άλλοτε εξολοκλήρου και άλλοτε ορισμένου ποσού).

Η ιστορική αναδρομή της πτώχευσης του ελληνικού κράτους ξεκινάει κατά τη διάρκεια της Επανάστασης της Ελληνικής Ανεξαρτησίας του 1821 (Καμαρά, 2005) . Μία πολύ δύσκολη χρονική περίοδος για το κράτος:

- Τα έσοδά του είναι λιγοστά έως ελάχιστα
- το ίδιο και οι ανάγκες:
 - για τροφοδοσία
 - για οπλισμό και πολεμοφόδια
 - για ενδυμασία και
 - για μεταφορά.

Άμεση ήταν και η ανάγκη για την παροχή μισθοδοσίας των στρατιωτών και των αξιωματούχων του Ελληνικού Στρατού. Αυτούς τους μισθούς τους έδιναν οι ιδιώτες αλλά και φιλέλληνες όχι το κράτος.

Η Ελλάδα τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο δεν είχε ενιαία οικονομικά προβλήματα αλλά ήταν τοπικά ανάλογα, με την προσφορά στον πόλεμο της κάθε επαρχίας (Κατσούλης και άλλοι, 2011). Για παράδειγμα στην επαρχία της Πελοποννήσου λειτουργούσαν πολλά στρατόπεδα τα οποία απαιτούσαν συνεχή συντήρηση. Άλλες παραθαλάσσιες περιοχές προσπαθούσαν να συντηρήσουν λειτουργικά το στόλο τους.

Ένα μειονέκτημα της τότε ελληνικής κυβέρνησης ήταν ότι δεν ήταν σωστά διοικητικά οργανωμένη ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις συνέπειες ενός

πολέμου. Μέχρι και τη σύγκληση της πρώτης εθνοσυνέλευσης η οποία πραγματοποιήθηκε στις 22 Ιανουαρίου 1822 στην Επίδαυρο, η Ελλάδα διοικούνταν από τοπικές διοικήσεις (Τσουλφίδης, 2009). Μερικά παραδείγματα είναι η “ Πελοποννησιακή Γερουσία” της Πελοποννήσου, η” Γερουσία της Δυτικής Χέρσου της Ελλάδας” της Στερεάς Ελλάδας και η “ Προσωρινή Διοικητική Επιτροπή” της Κρήτης.

Από εκεί και έπειτα το 1822, θεσμοθετείται το Σύνταγμα της Επιδαύρου το οποίο ιδρύει και οργανώνει το ελληνικό πολίτευμα που έχει μέσα στοιχεία της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας και της Γαλλικής επανάστασης.

Η Εθνοσυνέλευση εξοστρακίζει από το εκτελεστικό σώμα τον Δημήτριο Υψηλάντη και τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη γιατί το Σύνταγμα τελικά δεν έχει φιλελεύθερες και δημοκρατικές βλέψεις αλλά επικρατεί ο τοπικισμός, η ασυδοσία και ο ατομικός πλούτος (Πιπινέλη,1999) .

Συγκεκριμένα, η εκκλησία έδωσε όλα τα χρυσά και αργυρά της σκεύη, η αξία των οποίων ήταν 140.000 γρόσια. Από την άλλη αρκετά ήταν τα έσοδα της εξαγοράς αιχμαλώτων Τούρκων μεγιστάνων και των χαρεμιών τους και των λαφύρων τους τα οποία δεν πήγαιναν στο κράτος αλλά αποτελούσαν κατά ένα τρόπο μισθό των αγωνιστών και δεν θεωρούνταν έσοδα του Κράτους. Ενώ οι πειρατές του Αιγαίου προλάβαιναν και εξαφάνισαν πολλά από αυτά.

3.2.1 Εσωτερικός δανεισμός

Ο Ιανουάριος του 1823 βρίσκει την Ελλάδα σε άσχημη οικονομική κατάσταση. Τα έξοδα της υπερέβαιναν τρεις φορές τα κρατικά έσοδα. Απευθύνεται πρώτα σε Έλληνες χρηματοδότες που εγκρίνουν τη σύναψη του πρώτου εσωτερικού δανείου ύψους 5 εκατομμυρίων γροσίων θέτοντας ως ετήσιο επιτόκιο του το 8%. Αμέσως συνάπτεται και το δεύτερο εσωτερικό δάνειο ύψους 2 εκατομμυρίων γροσίων με επιτόκιο 8% (Bosworth et. all 2002).

Δυστυχώς όμως τα δύο αυτά δάνεια δεν βρίσκουν ανταπόκριση από τους πλούσιους Έλληνες και η κυβέρνηση θέτει υποχρεωτική την ανάληψη δανείου από τους Έλληνες γαιοκτήμονες οι οποίοι κάνουν κατάχρηση των χρημάτων και καταφέρνουν να κερδοσκοπήσουν αντί να αξιοποιήσουν το ποσό των δανείων (Καλαφάτης και άλλοι,2011).

Ένα άλλο μέτρο που θέτει η κυβέρνηση είναι η επιβολή της αναγκαστικής εισφοράς και η άμεση φορολογία της γεωργικής παραγωγής. Αυτό το μέτρο δεν κατάφερε να ευδοκιμήσει γιατί τα έσοδα κατά τη διάρκεια της Επανάστασης δεν ήταν σταθερά και η καλλιέργεια της γης δεν υπήρχε γιατί οι καλλιεργητές ήταν στρατιώτες πια ενώ μεγάλες εκτάσεις είχαν καταστραφεί.

3.2.2 Ο εξωτερικός δανεισμός

Το 1823, την κυβέρνηση αναλαμβάνουν προσωρινά ο Κουντουριώτης και ο Μαυροκορδάτος και αναζητούν στην Αγγλία χρηματοδότες. Συγκεκριμένα στέλνουν τον Ορλάνδο, τον Ζαΐμη και τον Λουριώτη το φιλελληνικό Κομιτάτο να συνεργαστούν και να συνάψουν δάνειο.

Η ελληνική κυβέρνηση στρέφεται στην Αγγλία η οποία είχε κερδίσει στους ναπολεόντειους πολέμους και τα έσοδα της ήταν πάρα πολλά ώστε να είναι σε θέση να δανείζει ξένα κράτη. Επίσης, θα έβγαине και η Αγγλία κερδισμένη γιατί θα έθεται υπό την προστασία της την Ελλάδα και δεν θα υπήρχε το δόγμα της ακεραιότητας της Οθωμανικής αυτοκρατορίας (Ανδρεάδης, 2010).

Ταυτόχρονα ήθελε να αλλάξει την εξωτερική της πολιτική για να αναπτρωθεί το ηθικό της αστικής τάξης, αλλά και γιατί σιγά-σιγά τα κράτη ελευθερώνονταν και θα χρειάζονταν χρηματοδότες για να αναπτύξουν και πάλι τη βιομηχανία και τον εμπορικό τους στόλο θα απευθυνόταν κατευθείαν στην Αγγλία να τα χρηματοδοτήσει. Έτσι έκανε και η Ελλάδα.

Το πρώτο εξωτερικό δάνειο της Ελλάδας μετά την περίοδο της Επανάστασης συνάφθηκε στις 21/2/1824 και στις 29/9/1824 ανακοινώνεται το αγγλικό Χρηματιστήριο ύψους 800.000 λιρών (Ανδρεάδης, 2010).

Το δάνειο διατέθηκε όπως είχε ανακοινωθεί τον Ιούλιο του 1824 σε:

- Στρατιωτικές δαπάνες έξι εκατομμύρια γρόσια
- Ναυτικές δαπάνες ένα εκατομμύριο γρόσια
- Διοικητικές δαπάνες 5 εκατομμύρια γρόσια

Από αυτό το δάνειο η κυβέρνηση είχε έσοδα 14.800.000 γρόσια από την είσπραξη του δανείου και 7 εκατομμύρια από τακτικούς πόρους (Κατσούλη, και άλλοι, 1985) .

Λίγους μήνες αργότερα στις 31 Ιουλίου 1824 ψηφίστηκε το δεύτερο εξωτερικό δάνειο το οποίο ανέλαβε η τράπεζα των αδελφών Ρικάρντο ύψους δύο εκατομμυρίων

χρυσών λιρών διαιρούμενο σε διακόσιες χιλιάδες ομολογίες των 100 λιρών. Αυτό το ποσό του δανείου προοριζόταν για την αγορά φρεγατών με σκοπό να ενισχυθεί ο ελληνικός ναυτικός στόλος. Αντ' αυτού όμως οι αδερφοί Ρικάρντο μαζί με τους Ellise, Hobhouse και Burdett διαχειρίστηκαν το δάνειο για δικό τους κερδοσκοπικό συμφέρον χωρίς να δίνουν σημασία στις προτάσεις των Ελλήνων. Συγκεκριμένα παρήγγειλαν ατιμόπλοια τα οποία θα παραδίνονταν στις ελληνικές θάλασσες έπειτα από πέντε μήνες, ενώ η Ελλάδα είχε άμεση ανάγκη από επέκταση του στόλου της. Αλλά και άλλες παραγγελίες πλοίων είχαν άδοξη κατάληξη για την Ελλάδα.

Από την εξιστόρηση της πορείας των δύο εξωτερικών δανείων της Ελλάδας προκύπτει ότι :

- Ενδιαφέρθηκε το αγγλικό Χρηματιστήριο υπέρ της ελληνικής Επανάστασης.
- όμως δεν ήταν αρκετό αυτό αφού βρήκαν ευκαιρία οι δανειστές να κατασπαταλήσουν άσκοπα τα δάνεια και η Ελλάδα να βρεθεί στην υποτέλεια των δανειστών της.

3.2.3 Η κατάληξη της οικονομικής κατάστασης της χώρας το 1826

Από τα δύο εξωτερικά δάνεια που έλαβε η Ελλάδα μόνο το 20% μπόρεσε να το αξιοποιήσει στους σκοπούς που είχε θέσει. Έτσι ο Ιωάννης Καποδίστριας αναγκάζεται το 1826 να ζητήσει από τις μεγάλες δυνάμεις να του χορηγήσουν ένα νέο δάνειο στοχεύοντας στο να ξεπληρώσει ένα μέρος των τόκων του προηγούμενων δανείων και με το υπόλοιπο ποσό να καταφέρει να τονώσει την κατεστραμμένη τότε ελληνική οικονομία.

Δυστυχώς όμως η Ελλάδα δεν μπορεί να εξοφλήσει τα δάνεια Ανεξαρτησίας και ο δρόμος προς την πτώχευση είναι μονόδρομος. Η πρώτη πτώχευση της Ελλάδας το 1826 είναι γεγονός (Σουλτάνης, 1985).

Τον Ιανουάριο του 1826 επισημοποιείται η πρώτη χρεοκοπία στο Ναύπλιο. Συγκεκριμένα ο Υπουργός Οικονομικών Λιδωρίκης Π. ενημερώνει τον κυβερνήτη Καποδίστρια ότι δεν υπήρξε πραγματικά ποτέ το ελληνικό ταμείο. Το ταμείο έχει μόνο 50.000 γαλλικά φράγκα τα οποία είχε καταθέσει ο ίδιος ο κυβερνήτης .

Η ελληνική κυβέρνηση καλείται να «βγάλει» τη χώρα από την πτώχευση. Ο Καποδίστριας θέτει σε εφαρμογή το εξής σχέδιο Οικονομικών :

- Επιβάλλει τη φορολογική ισότητα και τη δικαιοσύνη.
- Κατάφερε να καταπατήσει τη φοροδιαφυγή.

- Οι οικονομίες ξεκίνησαν από την ίδια την κυβέρνηση. Μέχρι εκείνη τη στιγμή η τότε κυβέρνηση αποτελούνταν από επτά υπουργεία και 185 αντιγραμματείς. Καταργεί τα υπουργεία και τις αρχιγραμματείς τις αντικαθιστά από ένα γενικό γραμματέα και 11 υπαλλήλους. Όλοι μαζί αρχίζουν να εργάζονται για το καλό της πατρίδας.

Δεν φτάνουν όμως τα παραπάνω μέτρα γιατί η Ελλάδα πρέπει να πληρώνει τις δαπάνες του στρατού και του ναυτικού την περίθαλψη προσφύγων αλλά και τα έργα υποδομής και Παιδείας (Αντωνίου, 2012) .

Δυστυχώς, ο Καποδίστριας δεν μπορεί να κάνει τίποτα άλλο και για τα επόμενα έτη μέχρι το 1831 περιορίστηκε στις χορηγίες ξένων δανειστών. Όμως οι ξένοι επενδυτές δεν θέλουν να χρηματοδοτήσουν την Ελλάδα, οι χορηγίες που παρέχουν δεν επαρκούν για να αντιμετωπιστεί το μεγάλο οικονομικό της πρόβλημα. Πιο πολλοί ξένοι επενδυτές έδωσαν χορηγίες για να έχουν επιρροή στην Ελλάδα και να μπορούν να αναμειγνύονται στο εσωτερικό της χώρας

3.3 Η πτώχευση του 1843

Ο Καποδίστριας δολοφονείται το 1831 και στην Ελλάδα γυρίζει το πολίτευμα της Βασιλείας στον ανήλικο Βαυαρό πρίγκιπα Όθωνα. Οι τρεις προστάτιδες Δυνάμεις εγκρίνουν στο συνέδριο του Λονδίνου δάνειο ύψους 60 εκατομμυρίων φράγκων το οποίο θα χορηγηθεί σε τρεις δόσεις και η Ελλάδα οφείλε να πληρώνει τους τόκους και τα χρεολύσια από δικά της έσοδα.

Όμως ο βασιλιάς Όθωνας ήταν πολύ σπάταλος, Την πρώτη χρονιά της Βασιλείας του ξόδεψε 5 εκατομμύρια δραχμές ενώ το συνολικό του κόστος το 1842 έφτασε τα 19 εκατομμύρια δραχμές με αποτέλεσμα ο κρατικός προϋπολογισμός να δείξει έλλειμμα τριών εκατομμυρίων δραχμών και η Ελλάδα να οδηγηθεί σε αναστολή των πληρωμών της.

Ταυτόχρονα εκδηλώνεται και γεωργική κρίση στην Ελλάδα από υπερπαραγωγή σιταριού και καλαμποκιού στη Ρωσία, την Αίγυπτο και τη Θεσσαλία, με αποτέλεσμα να μειωθεί η τιμή τους. Ενώ δεν εξάγονται δύο βασικά προϊόντα η σταφίδα και το σύκο. Όλη αυτή η κατάσταση δυσκόλεψε τους αγρότες οι οποίοι δεν είχαν να πληρώσουν ούτε τη δεκάτη, με αποτέλεσμα τα κρατικά έσοδα να μειωθούν κατά 60% (Μίρκος, 2011).

Για να ενισχύσει η κυβέρνηση την αγροτική τάξη επιβάλλει εισαγωγικό δασμό σε όλα τα δημητριακά ενώ καταργεί τους ενδιάμεσους φόρους διακίνησης τους. Από την άλλη πλευρά, δέχεται ως και πληρωμές καθυστερημένων φόρων σε δόσεις.

Όλη αυτή η κατάσταση επηρέασε τη σταθερότητα της αγοραστικής αξίας του ελληνικού χαρτονομίσματος. Έχασαν όμως την εμπιστοσύνη τους οι συναλλασσόμενοι με το ελληνικό τραπεζικό σύστημα γιατί είχαν αρχίσει οι φήμες για χρεοκοπία και πάλι του ελληνικού κράτους.

Οι προστάτιδες δυνάμεις παρακολουθούν την πτωτική πορεία της χώρας και αποφασίζουν ότι ήρθε η ώρα να επέμβουν. Καλούν συνέδριο στο Λονδίνο για να εξετάσουν την οικονομική κατάσταση της Ελλάδας. Αποφασίζουν να επιβληθεί μείωση των δαπανών του προϋπολογισμού κατά 3.742.000 δρχ. και η παραχώρηση των εισπράξεων που έχει το τελωνείο της Σύρου Ένα από τα πιο πλούσια ελληνικά τελωνεία (Πετράκης,1994).

Οι περικοπές των δαπανών αύξησαν την ανεργία και παρέλυσαν το κράτος. Ο βασιλιάς Όθωνας δέχεται τους όρους αλλά δυστυχώς δεν προλαβαίνει να συμφωνήσει. Στις 3 Σεπτεμβρίου του 1843 ξεκινάει η « Συναλλαγματική Επανάσταση» και δεν γίνεται να λάβει το δάνειο η Ελλάδα. Αυτή η ημέρα είναι η ημέρα όπου η Ελλάδα χρεοκοπεί για δεύτερη φορά.

Για να ολοκληρωθεί αυτή η ενότητα αναπτύσσονται τα αίτια της δεύτερης χρεοκοπίας :

The infographic consists of a light blue rectangular background with a dark blue border. On the left side, there are four white circles of varying sizes, each connected to a dark blue text box on the right. The text boxes contain the following information:

- 1. Η έκταση της χώρας είναι μικρή πληθυσμιακά και γεωφυσικά.
- 2. Οι περισσότεροι κάτοικοι (70 με 80% του συνόλου του πληθυσμού) ήταν αγρότες, ενώ δημόσιοι υπάλληλοι μόλις το 30 %.
- 3. Δεν υπάρχει ανάπτυξη των βιομηχανικών προϊόντων.
- 4. Δεν αντιμετωπίστηκε το αγροτικό πρόβλημα. Αντίθετα οι πλούσιοι γαιοκτήμονες εκμεταλλεύονται τους φτωχούς αγρότες.

Σχήμα 3.1

Αίτια πτώχευσης του 1843

3.4 Η πτώχευση του Δεκεμβρη του 1893

Τα επόμενα πενήντα έτη από το 1843 έως το 1890, Η Ελλάδα δεν μπορεί να πάρει εξωτερικά δάνεια γιατί οι ξένες χρηματιστηριακές αγορές έκλεισαν για την Ελλάδα ύστερα από τη δεύτερη της πτώχευσης.

Επίσης, από το 1836 και έπειτα η ελληνική διοίκηση αρχίζει να λειτουργεί πιο αποτελεσματικά. Καταφέρνει να εισπράττει φόρους όπως φόρος επιτηδεύματος οικοδομών και χαρτοσήμου.

Από το 1861 όμως εμφανίζονται πάλι ελλείμματα στον ετήσιο προϋπολογισμό του κράτους. Η Ελλάδα γύρισε πάλι στην παλιά της οικονομική κατάσταση λόγω:

- της ναυτιλιακής Επανάστασης τον Φεβρουάριο του 1862, η οποία επέφερε την πτώση του Όθωνα.
- της κρητικής επανάστασης το 1866, η οποία κράτησε τρία χρόνια.
- της φροντίδας και της περίθαλψης 30.000 κρητικών αμάχων που είχαν γλιτώσει από τους Τούρκους.
- της κυβερνητικής αστάθειας που προκάλεσε ο πολυκομματισμός (Βαγιάνος και άλλοι, 2010).

Η Ελλάδα βρίσκεται ένα βήμα προτού συζητήσει και πάλι τις διαδικασίες σύναψης δανείου. Τα φορολογικά έσοδα μειώνονται δραματικά. Ταυτόχρονα το έλλειμμα της χώρας διπλασιάζεται σε σχέση με τα φορολογικά της έσοδα.

Για να μπορέσει η κυβέρνηση να αντιμετωπίσει πάλι την τραγική αυτή κατάσταση καταφεύγει στον εσωτερικό δανεισμό ο οποίος συνάφθηκε με δυσβάσταχτους όρους.

Το 1862 η Ελλάδα ξεκινάει και πάλι τον δανεισμό για να μπορέσει να ορθοποδήσει. Αυτή τη φορά εσωτερικά, μόλις έξι εκατομμύρια δραχμές και αυτή η περίπτωση δανεισμού απέτυχε. Την επόμενη χρονιά, το 1863, συνάπτεται με επιτυχία το δεύτερο δάνειο ύψους ενός εκατομμυρίου δραχμών, το 1864 το τρίτο δάνειο ύψους 6 εκατομμυρίων δραχμών, το 1866 λόγω της κρητικής επανάστασης συνάπτεται και τέταρτο δάνειο ύψους 25 εκατομμυρίων Γαλλικών Φράγκων. Το 1871, η τότε κυβέρνηση του Ζαΐμη λαμβάνει δάνειο 4 εκατομμύρια δραχμές γιατί έπρεπε να καλύψει

διάφορες δημοσιονομικές ανάγκες του Κράτους. Τρία χρόνια αργότερα το 1874,ο κυβερνήτης Δεληγεώργης λαμβάνει και αυτός δάνειο 26 εκατομμυρίων Φράγκων. Και η λήψη δανείων συνεχίζεται μέχρι το 1879 λόγω της εμφάνισης συνεχών ελλειμμάτων στη χώρα. Επίσης, όλη αυτή η κατάσταση ήταν απόρροια των δανείων Ανεξαρτησίας που έλαβε η χώρα πριν την πρώτη πτώχευση της.

Δυστυχώς οι όροι ήταν κατά της χώρας, ενώ το ποσό των δανείων δεν προορίστηκε τελικά πότε για το παραγωγικό κλάδο με αποτέλεσμα να μην μπορέσει να ορθοποδήσει ποτέ η χώρα.

Το 1878 η κυβέρνηση πιστεύει ότι αν αυξηθεί η κυκλοφορία των χρημάτων της 37 εκατομμύρια δραχμές θα μπορούσε να ορθοποδήσει η παραγωγή της. Αντ' αυτού:

- η πράξη αυτή είχε καταστροφικές συνέπειες για το λαό.
- ο πληθωρισμός αυξήθηκε κατά 50%
- το εισόδημα του λαού μειώθηκε,

Τα επόμενα χρόνια που ακολουθούν ξεκινούν οι διαπραγματεύσεις εξόφλησης των εσωτερικών δανείων με κυβερνήτη τον Κουμουνδούρου το 1878 εκδίδονται νέες ομολογίες ύψους 1.200.000 αγγλικών λιρών με επιτόκιο 5% και περίοδο απόσβεσης τα 35 έτη. Η ελληνική κυβέρνηση αναγκάζεται να υποθήκευση 6 εκατομμύρια δραχμές από εισπραξίες χαρτοσήμου και τις εισπράξεις 1.200.000 δραχμών του τελωνείου Κεφαλονιάς (Αγριαντώνη και άλλοι, 2007). Η πράξη αυτή ανοίγει την πόρτα στα αγγλικά χρηματιστήρια για τα ελληνικά χρεόγραφα αλλά και στον εξωτερικό δανεισμό της χώρας :

- 1879 εξωτερικό δάνειο 60 εκατομμύρια με επιτόκιο 8,18%.
- 1880 εξωτερικό δάνειο 120 εκατομμύρια με επιτόκιο 6,70%
- 1884 εξωτερικό δάνειο 100 εκατομμυρίων με επιτόκιο 7,5%.
- 1887 εξωτερικό δάνειο 135 εκατομμύρια με επιτόκιο 5,95%.
- 1887 εξωτερικό δάνειο 30 εκατομμυρίων με επιτόκιο 5,87%.
- 1889 εξωτερικό δάνειο 12,5 εκατομμύρια με επιτόκιο 5,5%
- 1890 εξωτερικό δάνειο 60 εκατομμύρια με επιτόκιο 5,66%.

Από τα παραπάνω επτά και ένα δάνεια, τα δύο ελήφθησαν κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης Α. Κουμουνδούρου το ένα στην κυβέρνηση Σωτηροπούλου - Ράλλη και πέντε από την κυβέρνηση Τρικούπη (Κατσούλη και άλλοι, 1985).

Το 1893 ο Χαρίλαος Τρικούπης προσπαθεί με όλα τα μέσα που διαθέτει να ορθοποδήσει το κράτος του. Στόχος του είναι:

- Ο εκσυγχρονισμός και η ισχυροποίηση του Κράτους
- Η αναδιοργάνωση και η ενίσχυση του στρατού και του ναυτικού η
- Η ανάπτυξη της βιομηχανίας και εκσυγχρονισμός στο Συγκοινωνιών .

Ο Χαρίλαος Τρικούπης ονειρεύεται να δημιουργήσει μία νέα Ελλάδα. Αρχίζει την κατασκευή πολλών δημόσιων έργων, αναδομεί και πάλι τον στρατό μετά την επανάσταση. Διαθέτει πολύ μεγάλα χρηματικά ποσά στην ελληνική βιομηχανία.

Το σύνολο των δαπανών για όλα αυτά τα έργα ήταν 75 εκατομμύρια δραχμές κάθε χρόνο. Ο Χαρίλαος Τρικούπης αναγκάζεται να δανειστεί με πολύ δυσμενείς όρους και υπερφορολόγηση. Η υψηλή φορολογία που επιβλήθηκε στους Έλληνες πολίτες είχε ως συνέπεια να μειωθεί το αποταμιευτικό κεφάλαιο της χώρας, ενώ οι επενδύσεις για το μέλλον παγώνουν.

Οι φόροι που επέβαλε ο Τρικούπης τότε εφαρμόστηκαν μέχρι την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπήρξαν δύο κατηγορίες φόρων οι άμεσοι και οι έμμεσοι. Οι έμμεσοι βοήθησαν στην αύξηση της αποταμίευσης των ιδιωτών αλλά και στην αναγκαστική αποταμίευση του συνολικού εθνικού εισοδήματος. Ο Χαρίλαος Τρικούπης αποφασίζει να φορολογήσει πολύ αυστηρά την τιμή του πετρελαίου και φέρνει πολλές αντιδράσεις από τους πολίτες.

Η Ελλάδα οδηγείται και πάλι σε πτώχευση, διότι τα δάνεια που είχε λάβει δεν τα διέθεσε εντέλει για παραγωγικούς σκοπούς και για την ανάπτυξη της χώρας αλλά για να καλύψει μόνο τα ελλείμματα της (Ηλιαδάκης, 2011).

Τα αποτελέσματα της πολιτικής του Χαριλάου Τρικούπη ήταν να δημιουργηθεί ένα τεράστιο έλλειμμα γιατί ο ίδιος θεωρούσε ότι “ καλύτερα να έχουμε έλλειμμα και στρατό έτοιμο παρά Ισοζύγιο και στρατό ανέτοιμο“ (Σοϊλεντάκης, 2012).

Δυστυχώς όμως δεν είχε δίκιο και ξεκινάει η υποτίμηση της δραχμής και πλήττεται ανεπανόρθωτα το εμπόριο της Ελλάδας. Οι εισαγωγές προϊόντων έρχονται υπερτιμημένες λόγω των υψηλών δασμών.

Ο Χαρίλαος Τρικούπης ξεκινάει ακόμα μία προσπάθεια αποφυγής του Κράτους από την πτώχευση. Δυστυχώς όμως δεν τα καταφέρνει και ο βασιλιάς Γεώργιος αναθέτει την πρωθυπουργία στον Σωτηρόπουλο.

Ο Σωτηρόπουλος έμεινε στην κυβέρνηση για έξι μήνες μέχρι την 28η Οκτωβρίου του 1893, ο οποίος λειτούργησε ως εξής“:

Συμφώνησε με τον αγγλικό τραπεζικό Οίκο Habrosύναψη δανείου κεφαλαιοποίησης 4.000.000 στερλινών.

Ταυτόχρονα εκδίδει τις «προσωρινές αποδείξεις» με τις οποίες πληρώνει τοκοχρεολύσια παλαιότερων δανείων. Αυτή η πράξη μπορεί να καθυστερήσει την πτώχευση αλλά επιδείνωσε και άλλο την οικονομική κατάσταση των πολιτών

Ο Σωτηρόπουλος παραιτείται και αναλαμβάνει πάλι κυβερνήτης ο Τρικούπης, γνωρίζοντας ότι η Ελλάδα οδηγείται σε πτώχευση.

Ακυρώνει αμέσως το δάνειο κεφαλαιοποίησης και ξεκινάει «προσωρινό κανονισμό της υπηρεσίας δημόσιου χρέους» για να μπορέσει να έρθει σε διαπραγματεύσεις με τους ομολογιούχους του .

Στις 10 Δεκεμβρίου του 1843, η Ελλάδα κηρύττεται σε πτώχευση για άλλη μία φορά με τη χαρακτηριστική φράση του Χαριλάου Τρικούπη «Δυστυχώς κύριοι πτωχεύσαμε»

Οι συνέπειες αυτής της πτώχευσης ήταν τεράστιες :

- ✓ Προκλήθηκαν έντονες αντιδράσεις κατά της Ελλάδας από τις δυνάμεις του εξωτερικού.
- ✓ Οι ξένες ζητούσαν να επιβληθεί στην Ελλάδα το σύστημα του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου.
- ✓ Η δραχμή κατακυλάει σε σχέση με τον χρυσό.
- ✓ Τα προϊόντα μένουν αδιάθετα και καταστρέφονται.
- ✓ Κλείνουν οι επιχειρήσεις.
- ✓ Οι φτωχότεροι δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις συνεχείς ανατιμήσεις και την έμμεση φορολογία.
- ✓ Μαζί με τη χώρα καταστράφηκε όλο το πολιτικό της σύστημα.

Σχήμα 3.2

Οι συνέπειες της πτώχευσης του 1843

3.5 Η ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1932

Από το 1900 και έπειτα η οικονομική κατάσταση της χώρας βελτιώνεται. Αυτό προκύπτει από τον περιορισμό της υποτίμησης του νομίσματος καθώς και τη συναλλαγματική σταθεροποίηση του. Ταυτόχρονα αυξάνεται η παραγωγή της και βελτιώνονται οι εξαγωγές. Οι πολίτες σιγά-σιγά βρίσκουν ξανά την εμπιστοσύνη στην οικονομία καθώς και οι ξένοι επενδυτές.

Παρόλο που βελτιώνεται η οικονομία της Ελλάδος το έλλειμμα παραμένει, η φορολογική επιβάρυνση είναι μεγαλύτερη ανάμεσα στα Ευρωπαϊκά κράτη.

Από το 1915 έως το 1922 όπου έγινε η καταστροφή της Μικράς Ασίας:

- επενδύθηκαν μεγάλα ποσά για μεγάλες έκτακτες πληρωμές σε στρατιωτικές δαπάνες.
- η σταθερότητα του εθνικού νομίσματος της χώρας κλονίζεται και η δραχμή από το 1920 αρχίζει να υποτιμάται.
- η Μικρασιατική καταστροφή του 1922 αυξάνει τους φόρους στις κατώτερες τάξεις.

Από τη Μικρασιατική Καταστροφή και έπειτα οι πολίτες αδιαφορούν Για την πολιτική σύνθεση του Κράτους. Σχηματίστηκαν δώδεκα κυβερνήσεις οι οποίες παρέμειναν για τεσσερισήμισι μήνες στη θέση τους (Mazower, 2009).

Στις αρχές του 1923 τα ταμεία της Ελλάδας ήταν πάλι κενό. Ενώ ήταν υποχρεωμένη να αποκαταστήσει τους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας οι οποίοι αποτελούσαν το 20% του συνόλου των Ελλήνων πολιτών το 1928. Η δαπάνη για το προσφυγικό ζήτημα το 1930 ανήλθε στα 16.350.986.406 δραχμές (Τούντα-Φεργαδη, 2009).

Η δραχμή υποτιμάται με γρήγορους ρυθμούς Αυτό οδηγεί σε αύξηση του πληθωρισμού και της κερδοσκοπίας. Τα εξωτερικά δάνεια που έλαβε η χώρα μας μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή μέχρι το 1932 ήταν εννέα συνολικού ποσού 14.879.914.330 δραχμές για να καλύψει η Ελλάδα:

- το προσφυγικό ζήτημα κατά 36,7%
- την παραγωγική διαδικασία κατά 33,9%
- τα ελλείμματά της και τα έξοδα έκδοσης δανείων κατά 32,31%.

Η πτώχευση της Ελλάδας το 1932 ήταν απρόσμενη. Κανένας δεν περίμενε ότι θα βρισκόταν πάλι σε δυσμενή οικονομική κατάσταση. Πρωθυπουργός τότε ήταν ο

Ελευθέριος Βενιζέλος, ο οποίος κατάφερε να σταθεροποιήσει την αξία του ελληνικού νομίσματος. Πίστευε επίσης ότι στο άμεσο μέλλον θα φαινόταν θετική απόδοση των δημοσίων έργων η οποία θα έδινε το έναυσμα να αναπτυχθεί η αγροτική παραγωγή ενώ ο Βενιζέλος θεωρούσε ότι μοναδική σωτηρία του ήταν ο εξωτερικός δανεισμός της χώρας ο οποίος θα διασφάλιζε την νομισματική σταθερότητα και θα ισοσκελίζε τον προϋπολογισμό της χώρας

Δυστυχώς όμως δεν είχε προβλέψει κανείς την παγκόσμια κρίση του 1929 η οποία ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη και επεκτάθηκε σε όλη την Ευρώπη. Στην Ευρώπη, η οικονομική κρίση άγγιξε πρώτα τη Γερμανία η οποία είχε δανειστεί από την Αμερική. Η Αγγλία αντέδρασε και εγκατέλειψε τον «χρυσό κανόνα» και αποφασίζει την καθιέρωση της αναγκαστικής κυκλοφορίας των χαρτονομισμάτων.

Δύο Έλληνες οικονομολόγοι, ο Βαρβαρέσσος και ο Ζολώτας προσπάθησαν να πείσουν τον Βενιζέλο να εγκαταλείψει τον χρυσό κανόνα. Ο Βενιζέλος όμως δεν εγκαταλείπει αλλά εμμένει στην πολιτική της δραχμής. Επιβάλλει δασμούς στις εισαγωγές τους. Αυτή η πράξη οδηγεί σε κάθετη πτώση των χρηματοοικονομικών δεικτών. Η Τράπεζα της Ελλάδος προσπαθεί να αντιδράσει επιβάλλοντας αυστηρούς συναλλαγματικούς κινδύνους χωρίς αποτέλεσμα.

Σιγά – σιγά ξεκινούν οι φήμες για νέα πτώχευση της ελληνικής οικονομίας, τις οποίες έκανε πιο έντονες σε ένα άρθρο του ο Δημήτριος Μεταξάς. Τον Μάιο του 1932 σταμάτησε η εξυπηρέτηση του Δημόσιου Χρέους και τον Ιούλιο επιβλήθηκε με το Φ.Ε.Κ. 244/29-7-32, η μετατροπή των χρεών σε δραχμές που είχαν συναφθεί σε εξωτερικό συνάλλαγμα (Μπρέγιαννη 2012).

Τον Μάιο του 1932, ο Βενιζέλος παραιτείται και αναλαμβάνει πρωθυπουργός ο Παπαναστασίου, ενώ τον Σεπτέμβριο πρωθυπουργός γίνεται ο Παναγής Τσαλδάρης. Αμέσως η Ελλάδα ανακάμπτει. Αυξάνεται η γεωργική και βιομηχανική παραγωγή, σταθεροποιείται το νόμισμα και εξισορροπείται ο προϋπολογισμός.

Το 1936 πέφτει η Δημοκρατία της Ελλάδος και κυβερνήτης αναλαμβάνει ο Μεταξάς, ο οποίος επιβάλλει τη διτακτορία.

3.6 Η οικονομική κρίση του 1965

Μετά από την τελευταία χρεωκοπία του 1932, η Ελλάδα καταφέρνει να ρυθμίσει όλες τις οφειλές της από τα δάνεια της Ανεξαρτησίας και τα δάνεια του Όθωνα (Σακελλαρόπουλος, 1994).

Αυτή η κατάσταση διατηρείται μέχρι τον Δεκέμβριο του 1965 όπου η Ελλάδα αντιμετωπίζει και πάλι οικονομικά προβλήματα. Εκείνη την εποχή, είχε φύγει από την κυβέρνηση ο Γεώργιος Παπανδρέου και ανάλαβε ο Στέφανος Στεφανόπουλος, με ανώτατο στέλεχος τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη. Ο Στεφανόπουλος προσπάθησε να λάβει οικονομική βοήθεια από την Ουάσιγκτον της Αμερικής.

Την 11^η Δεκεμβρίου του 1965 ο πρόεδρος της Αμερικής Φίλιπ Τάλμποτ παραδίδει στον πρωθυπουργό την αμερικάνικη ανακοίνωση για παροχή βοήθειας στην Ελλάδα.

3.7 Η κρίση του 1985-1987

Μετά τη μεταπολίτευση, οι κυβερνήσεις που ανέλαβαν υποχρέωσαν τις δημόσιες υπηρεσίες να απορροφήσουν το δημόσιο χρέος, (ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ). Αν δανειζόταν 100 δραχμές, αυτό σήμαινε ότι η μία δραχμή ήταν δική της ανάγκη και οι υπόλοιπες 99 αφορούσαν εξωλογιστικές απαιτήσεις για πληρωμής χρεών (Λιαρκόβας, 2011)

Η Ελλάδα αρχίζει και πάλι να δανείζεται, με πολύ άσχημους όρους από τη Γαλλία. Οι Γάλλοι είχαν βάλει υψηλούς τοκογλυφικούς όρους καθώς και δύο ακόμη όρους, όπως ότι θα αγοράσει έναν συγκεκριμένο αριθμό πλοίων από τη Γαλλία. Ενώ θα έπρεπε τα κλωστοϋφαντουργικά της προϊόντα να τα αγόραζε όλα από τη Lacoste με αποτέλεσμα να καταστραφεί ο ελληνικός κλωστοϋφαντουργικός κλάδος.

Το 1987 δανείζεται από τη Mitsubishifunds ένα αρκετά μεγάλο ποσό με αντάλλαγμα την αγορά ιαπωνικών προγραμμάτων τηλεόρασης. Τα δάνεια, τα ελλείμματα και η ασυδοσία των ελληνικών επιχειρήσεων οδήγησαν την Ελλάδα ακόμα μία φορά σε οικονομική κρίση (Αλογοσκούφης, 2021).

3.8 Η οικονομική κρίση του 2008

Η οικονομική κρίση του 2008 δεν αποτελεί ζήτημα μόνο για την Ελλάδα αλλά για όλη την Παγκόσμια Οικονομία. Έναυσμα για την παγκόσμια κρίση ήταν το τρομοκρατικό χτύπημα στους δίδυμους πύργους της Αμερικής, την 11^η Σεπτεμβρίου του 2001. Από εκεί και έπειτα ξεκινά η πτώση των επιτοκίων η οποία το 2003 έφθασαν στο 1%. Έτσι ξεκίνησε και η οικονομική κρίση σε όλη την παγκόσμια οικονομία, κάτι που πίστευε η Αμερική ότι δεν θα την άγγιζε μέχρι που κατάλαβε ότι το πρόβλημα την «χτύπησε» την πόρτα του χρηματοπιστωτικού της συστήματος (Ρωμαίος, 2012)

Η οικονομική κρίση επηρέασε την ελληνική οικονομία. Μία οικονομία η οποία ήταν ήδη εξασθενημένη. Η ζήτηση μειώνεται, ο τραπεζικός τομέας απειλείται, τα δημόσια οικονομικά επιδεινώνονται.

Η αρχή της οικονομικής κρίσης, στην Ελλάδα ξεκινάει από το 2007 όπου μειώθηκαν οι δημόσιες επενδύσεις και διογκώθηκαν οι ιδιωτικές, λόγω της διατήρησης των χαμηλών επιτοκίων μέχρι τότε (Αλογοσκούφης, 2021).

Το πρώτο εξάμηνο του 2009 παρουσιάζεται μείωση του οικοδομικού κλάδου κατά 15,6% λόγω της υπερπροσφοράς διαμερισμάτων αλλά της μειωμένης ζήτησης των ενοικιαστών.

Όταν το 2010 έγινε γνωστό ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009 ήταν πολύ μεγαλύτερο από αυτό που θα έπρεπε να ήταν για να είναι το δημόσιο χρέος βιώσιμο, δεν μπόρεσε η τότε ελληνική Κυβέρνηση του Γ. Παπαπανδρέου να δανειστεί με χαμηλά επιτόκια από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του συγκεκριμένου ελλείματος και την αναχρηματοδότηση του χρέους.

Έτσι, η Ελλάδα κινδυνεύει τώρα και πάλι να χρεοκοπήσει και να οδηγηθεί σε στάση πληρωμών του Δημοσίου. προσπάθησε να μειώσει τα επιτόκια και τις δαπάνες της, αλλά δεν τα κατάφερε. Αμέσως ζητάει βοήθεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο,, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Στις 23 Απριλίου του 2010 ο πρωθυπουργός από το Καστελόριζο ανακοινώνει τον μηχανισμό στήριξης της Ελλάδας. Από εκεί και έπειτα η Ελλάδα βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ισορροπίας και ψηφίζει η κυβέρνηση της ένα μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα γεμάτο μέτρα λιτότητας και περικοπών. Συζητήθηκε επίσης και η αναδιάρθρωση ή το κούρεμα ακόμη του δημόσιου χρέους (Βαρουφάκης και άλλοι, 2011).

3.9 Η Ελλάδα το 1826, του 1893 και η Ελλάδα το 2008

Η Ελλάδα μέσα στα χρόνια που πέρασαν έζησε πολλές κρίσιμες οικονομικές καταστάσεις. Όλες οι χρεοκοπίες και οι οικονομικές κρίσεις της Ελλάδας, από την πρώτη επανάσταση μέχρι και σήμερα, ήταν όλες αποτέλεσμα, είτε πολέμων-επαναστάσεων, είτε εθνικών καταστροφών, ή κακή διαχείρισης των οικονομικών αλλά και της ανεξέλεγκτης εισροής προσφύγων (Βαγιάνος και άλλοι, 2019).

Στην χρεοκοπία του 1826, η Ελλάδα είχε βγει μόλις από έναν μακροχρόνιο αγώνα με τους Τούρκους και αγωνιζόταν να κερδίσει την υπόσταση της και την ακεραιότητά της. Προσφέρονταν οι μεγάλες δυνάμεις να τη βοηθήσουν αλλά απώτερος σκοπός τους ήταν να εξυπηρετηθούν τα δικά τους συμφέροντα εις βάρος της.

Ένα άλλο μειονέκτημα των Κυβερνήσεων εκείνης της εποχής ήταν ότι οι κυβερνήσεις ήταν ασταθείς και λειτουργούσαν για μακροχρόνια διαστήματα μη μπορώντας έτσι να ολοκληρώσουν το έργο τους.

Όταν το κράτος έκανε προσπάθειες εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης αναγκαζόταν να δανειστεί από ξένες χώρες με ιδιαίτερα δυσβάσταχτους όρους για τους πολίτες της χώρας. Ενώ το ποσό του δανείου που έφθανε στο ελληνικό ταμείο ήταν μηδαμινό σε σχέση με το ύψος του ποσού, ενώ δεν χρησιμοποιήθηκαν για αναπτυξιακούς λόγους γιατί συνήθως κάλυπταν ελλείμματα ή άλλα προηγούμενα δάνεια.

Από την άλλη πλευρά, η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2007, δημιουργήθηκε μέσα σε μία καθόλα ειρηνική περίοδο. Η χώρα βρισκόταν σε οικονομική ευημερία, ήταν πια μέλος της Ευρωζώνης και ένιωθε ασφάλεια γιατί άνηκε στην οικογένεια του ενιαίου νομίσματος, το ευρώ. Αυτό αυτομάτως σήμαινε ότι η Ελλάδα από μόνη της δεν μπορεί να εφαρμόσει δική της οικονομική πολιτική αλλά είναι υποχρεωμένη να ακολουθεί τους κανόνες που έχουν θέσει τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης (Bosworth, B. and Kollintzas, T., 2001).

Δεν μπορεί μία χώρα στην Ευρωζώνη να βρεθεί σε χρεωκοπία γιατί αυτό θα σήμαινε την έξοδο της χώρας από αυτή, αλλά κατά επέκταση και άλλων χωρών και άμεσα θα οδηγούσε ως και στη διάλυση της Ευρωζώνης.

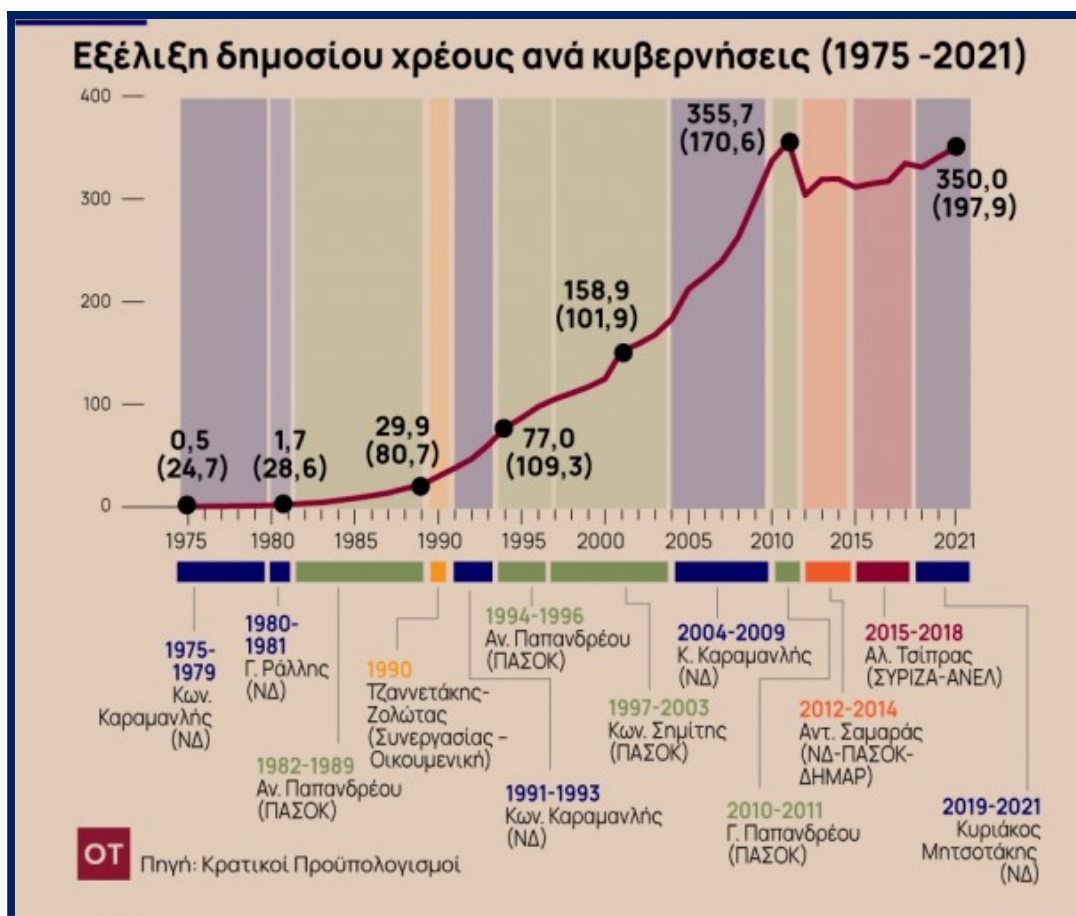
Μία πτώχευση και μία οικονομική κρίση διορθώνεται με τη λήψη υψηλών εξωτερικών δανείων. Επιπλέον η χρεωκοπία του 1893 και του 1932 μοιάζει με την

κρίση του 2008 διότι και στις τρεις οικονομικές κρίσεις είχαν προηγηθεί τρεις διεθνείς οικονομικές κρίσεις (Βερέμης Θ., Κολιόπουλος Γ., 2006).

Η οικονομία μία χώρας όταν βρίσκεται σε κρίση (Μίρκος Γ., 2011):

- Πλήττεται καίρια.
- Η τράπεζες παρουσιάζουν προβλήματα ρευστότητας.
- Μειώνεται η αξία των χαρτοφυλακίων.
- Αυξάνεται η ανεργία.
- Πλήττεται το εμπόριο, η γεωργία, οι επιχειρήσεις.
- Μειώνονται οι μισθοί της και άλλα.

Το διάγραμμα της εξέλιξης του δημόσιου χρέους μετά την μεταπολίτευση έως και σήμερα, δείχνει πως ενήργησε ο εκάστοτε πρωθυπουργός της χώρας, με τα μέσα που είχε κάθε φορά.

Σχήμα 3.3

Η εξέλιξη του δημοσίου χρέους μετά το 1975

3.10 Ανακεφαλαίωση

Οι περίοδοι των ελληνικών οικονομικών κρίσεων διαρκούν αρκετά μεγάλα χρονικά διαστήματα και ξεκινούν μετά την ελληνική επανάσταση του 1821.

Τα δάνεια που πήρε η Ελλάδα στόχο είχαν να καλυτερέψουν την δυσχερή οικονομική κατάσταση στην οποία βρισκόταν κάθε φορά. Δυστυχώς όμως τα περισσότερα από αυτά τα εκμεταλλεύονταν οι βασιλεί ή οι κυβερνήσεις που υπήρχαν κάθε φορά στη Διοίκηση της χώρας. Στην περίπτωση της κυβέρνησης του Χαρίλαου Τρικούπη το 1893 η Ελλάδα χρεοκόπησε από την κατασπατάληση του ποσού του δανείου. Αλλά ο Χαρίλαος Τρικούπης θέλησε να αναβαθμίσει την χώρα και για αυτό αποφάσισε να κατασκευάσει σημαντικά δημόσια έργα. Όμως δεν τα κατάφερε γιατί βγήκε από τον προϋπολογισμών των έργων.

Όλες οι οικονομικές κρίσεις από το 1821 έως το 2007 έχουν έναν κοινό παρονομαστή, την έκρυθμη εμπόλεμη κατάσταση της χώρας, των γειτονικών χωρών και της παγκόσμιας οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ, ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΕΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 Εισαγωγή

Το ελληνικό δημόσιο χρέος απασχόλησε για πολλά χρόνια όλες τις κυβερνήσεις που ανέλαβαν την αρχηγία της χώρας από την ελληνική Επανάσταση μέχρι και σήμερα. Το δημόσιο χρέος αποτελούσε πάντα ένα «ογκώδες βαρίδιο» της κάθε κυβέρνησης.

Η αύξηση του εθνικού ελλείμματος στον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς και των τοκοχρεωλυτικών δαπανών, οι αποκλίσεις στα φορολογικά έσοδα, η αποτυχία πάταξης της φοροδιαφυγής είναι μερικοί από τους παράγοντες που οδήγησαν στην αύξηση του δημόσιου χρέους. Εκτός από αυτούς τους παράγοντες στο τέταρτο κεφάλαιο θα αναλυθούν και οι αιτίες διόγκωσης του χρέους. Οι συνεχείς κρατικοποιήσεις ζημιωγόνων ιδιωτικών επιχειρήσεων, η αύξηση των δημόσιων υπαλλήλων, η εισφοροδιαφυγή και η φοροδιαφυγή αποτελούν βασικές αιτίες αύξησής του. Τέλος, αναλύονται οι επιπτώσεις του δημόσιου χρέους στην οικονομία.

Συγκεκριμένα, οι υποενότητες του τέταρτου κεφαλαίου είναι:

4.2 Παράγοντες που επηρέασαν την εξέλιξη των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους στην Ελλάδα.

4.3 Αιτίες πρόκλησης διόγκωσης του ελληνικού χρέους.

4.4 Η εικόνα του δημόσιου χρέους την τελευταία δεκαετία και η αντιμετώπιση του από την ελληνική κυβέρνηση.

4.5 Ανακεφαλαίωση

4.2 Παράγοντες που επηρέασαν την εξέλιξη των δημόσιων ελλειμάτων και του δημόσιου χρέους στην Ελλάδα

Αναφέρθηκε σε προηγούμενες ενότητες, ότι η Ελλάδα δανειζόταν συνεχώς υπέρογκα ποσά με αποτέλεσμα να μην καταφέρνει να τα εξοφλεί και να διογκώνεται το χρέος και το έλλειμά της. Σε αυτή την υποενοότητα θα εξεταστούν όλοι οι ποσοτικοί και ποιοτικοί παράγοντες οι οποίοι βοήθησαν στη διόγκωση του χρέους πριν η Ελλάδα να εισέλθει στην περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Αναλυτικότερα, έπαιξαν σημαντικό ρόλο:

1. Η αύξηση του εθνικού ελλείματος την χρονική περίοδο 1980-1990 όπου στην ελληνική αγορά επικρατούσαν συνθήκες στασιμοληθωρισμού. Εκείνη τη στιγμή η μέση ετήσια ποσοστιαία αύξηση του ελλείματος του Γενικού Προϋπολογισμού ήταν το 36% του Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές, το 19,3% και του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή ήταν 19% (Γιάνναρης Ν.Β. 1988) . Η κατάσταση αυτή προκάλεσε εκτίναξη του ελλείματος του Γενικού Προϋπολογισμού από 5,9% στην αρχή της εν λόγω δεκαετίας στα -21,3% το 1990.
2. Το ακαθάριστο έλλειμμα του Γενικού Προϋπολογισμού και των Δημοσίων Υπηρεσιών εκτοξεύτηκε από -8,9% του Α.Ε.Π. στα -28,2% το 1990. Ενώ το ταμειακό έλλειμμα του ευρύτερου δημόσιου τομέα υπερδιπλασιάστηκε από το 8,1% στα 19%.
3. Η μεγάλη αύξηση των τοκοχρεωλυτικών δαπανών με σκοπό να εξυπηρετηθεί το συνολικό δημόσιο χρέος της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, οι τοκοχρεωλυτικές δαπάνες ανήλθαν από τα 4,7% του Α.Ε.Π. το 1980 στα 23,2% του Α.Ε.Π. το 1990.

Την ίδια στιγμή, οι ανελαστικές δαπάνες του Γενικού Προϋπολογισμού το 1990 ανήλθαν στο 81,7% των συνολικών δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού, από 51,8% που ήταν την προηγούμενη δεκαετία. Η αύξηση αυτή δημιούργησε σοβαρό πρόβλημα στην λειτουργία της δημοσιονομικής πολιτικής.

4. Τα τελευταία τριάντα έτη και ίσως και παραπάνω, οι κυβερνήσεις δεν προϋπολόγισαν σωστά τα έσοδα που θα εισέπρατταν από τη

συγκέντρωση άμεσων και έμμεσων φόρων (για παράδειγμα ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας). Έτσι παρουσιάστηκαν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των προϋπολογιστικών και των πραγματικών τακτικών φορολογικών εσόδων λόγω της μεγάλης φοροδιαφυγής.

5. Η αποτυχία διεύρυνσης της φορολογικής βάσης ήταν το βασικό πρόβλημα πολλών ετών για τους φορολογούμενους πολίτες της χώρας. Έως και σήμερα, η εργατική τάξη επιβαρύνεται με τα μεγαλύτερα φορολογικά βάρη. Την τελευταία δεκαετία σε άσχημη οικονομική κατάσταση βρίσκονται και οι μικρές επιχειρήσεις οι οποίες με πολύ μικρό ετήσιο κύκλο εργασιών καλούνται να εξοφλήσουν αρκετούς φόρους.
6. Αποτυχία πάταξης της φοροδιαφυγής. Οι τελευταίες κυβερνήσεις προσπάθησαν με πολλούς τρόπους να καταφέρουν να συλλέξουν φόρους από παρελθόντα οικονομικά έτη χωρίς όμως επιτυχία. Δείχνοντας έτσι την αδυναμία της κυβερνητικής δημοσιονομική πολιτικής να ελεγχθεί η φοροδιαφυγή της χώρας.
7. Η ανάγκη για επιδότηση και επιχορήγηση των δημοσιονομικών δαπανών για μισθούς και δαπάνες αποτελούν βασικό ποσοστό κάθε χρόνο του Κρατικού Προϋπολογισμού της χώρας.
Συγκεκριμένα, η εκάστοτε κυβέρνηση προσπαθούσε να χρηματοδοτήσει τα ελλείμματα των Δημόσιων Ασφαλιστικών Υπηρεσιών, όπως είναι του Ι.Κ.Α., του Ο.Γ.Α. και του Ο.Α.Ε.Ε. χωρίς επιτυχία με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται και άλλο το ήδη επιβαρυνόμενο κρατικό έλλειμμα της κεντρικής Διοίκησης της χώρας.
Οι δημοσιονομικές δαπάνες μισθών και συντάξεων παρουσίασαν υψηλότερη μέση ετήσια ποσοστιαία αύξηση από αυτής της μέσης ποσοστιαίας μεταβολής της ονομαστικής αξίας του Α.Ε.Π. και επιβάρυναν την εικόνα του δημόσιου ελλείμματος της χώρας.
8. Η αύξηση των τιμολογίων των ΔΕΚΟ δε συνέβαλλε στη μείωση του κρατικού ελλείμματος. Από τη δεκαετία του 1980 έως και σήμερα το έλλειμμα των ΔΕΚΟ συνεχώς αυξάνεται λόγω αύξησης των εξόδων εκμετάλλευσης για μισθοδοσία, τόκους και άλλα. Για αυτόν τον λόγο οι ΔΕΚΟ αποφάσισαν να αυξήσουν τα τιμολόγιά τους. Κάτι τέτοιο όμως δε συνέβη ποτέ γιατί η μείωση του ελλείμματός του εξαρτάται μόνο από τη

μείωση των δαπανών για έξοδα εκμετάλλευσης και όχι από την εκάστοτε τιμολογιακή τους πολιτική.

9. Η χαμηλή παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα δεν μπορούσε να συναγωνιστεί την επιταχυνόμενη αύξηση των δημόσιων δαπανών. Έτσι δεν μπόρεσε και το Δημόσιο να διατηρήσει σταθερό το παραγόμενο του προϊόν με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν αυξανόμενα ελλείμματα (Ηλιαδάκης Τ.Μ.,2011).
10. Το κράτος προσπαθεί εντατικά να αναδιανέμει τον ρόλο του από το 1974 έως και σήμερα με τη διεύρυνση του δημόσιου ελλείμματός του. Βασική αιτία διόγκωσης του ελλείμματος αποτελεί η αύξηση των κοινωνικών μεταβιβάσεων από το 1973 έως και σήμερα από 8,3% στο 16,6% του Α.Ε.Π. της χώρας.
11. Η παραοικονομία αποτελεί βασικό φαινόμενο της ελληνικής οικονομίας αρκετά χρόνια. Η διόγκωση της παραοικονομίας προέρχεται από την εκτεταμένη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή των ασφαλιστικών υποχρεώσεων των φορολογούμενων των τελευταίων τριάντα ετών. Η συνεχόμενη παραοικονομία επηρεάζει και τις δαπάνες των μεταβιβαστικών πληρωμών του κράτους.

Μαθηματικά η παραοικονομία επηρεάζει το δημόσιο έλλειμμα ως ποσοστό του Α.Ε.Π.:

G-R

Y

Όπου:

G= δημόσια δαπάνη

R= δημόσια έσοδα

Y= Α.Ε.Π.

Η παραοικονομία επηρεάζει θετικά τη διαφορά G-R, γιατί αυξάνει τη δημόσια δαπάνη, μειώνει τα δημόσια έσοδα και εμφανίζει το Α.Ε.Π. πιο χαμηλό από ότι είναι στην πραγματικότητα.

Έτσι με αυτόν τον τρόπο, η παραοικονομία επηρεάζει σημαντικά το απόλυτο και σχετικό μέγεθος του δημόσιου ελλείμματος και του χρέους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των παραπάνω είναι όταν το 1999, το επίσημο δημόσιο έλλειμμα ήταν το 1,9% του Α.Ε.Π. και το δημόσιο χρέος ήταν 105,8% ενώ το πραγματικό δημόσιο έλλειμμα ήταν - 4,1% του Α.Ε.Π. και το Δημόσιο Χρέος 76,6%.

Αν δεν υπήρχε η παραοικονομία στην Ελλάδα το 1999 θα είχε παρουσιαστεί δημοσιονομικό πλεόνασμα ίσο με το 4,1% του Α.Ε.Π.

4.3 Αιτίες πρόκλησης και διόγκωσης του Ελληνικού χρέους

Η Ελλάδα από το 1974 αναγκάστηκε να καταφύγει έπειτα από την πρώτη πετρελαϊκή κρίση στον εξωτερικό δανεισμό ως βασική πηγή χρηματοδότησης της για την μετέπειτα πορεία της (Zivot, Andrews, 1992).

Η διόγκωση του ελλείμματος του δημόσιου τομέα οδήγησε σε υπερβολική αύξηση του ελληνικού χρέους και έπειτα σε σημαντική επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού.

Οι αιτίες αύξησης του ελλείμματος και του δημόσιου χρέους χρεώνονται στα πρωτογενή ελλείμματα, σε τόκους αλλά και σε χρέη κρατικών τραπεζών, ελλείμματα οργανισμών και δημόσιων επιχειρήσεων και άλλων περιπτώσεων οι οποίες θα αναπτυχθούν παρακάτω.

Το 1974 ο Δημόσιος Τομέας ξεκινάει να διογκώνεται. Οι αμοιβές είναι πολύ υψηλές σε σχέση με τα επίπεδα παραγωγικότητας. Το 1975 πραγματοποιήθηκε η κρατικοποίηση της Ολυμπιακής Αεροπορίας και του Ομίλου Ανδρεάδη λόγω κακοδιαχείρισης τους και έτσι ξεκίνησε η διόγκωση του ελληνικού ελλείμματος.

Οι αιτίες της διόγκωσης του ελληνικού χρέους τότε ήταν δύο (Καραμανλής, 2008):

1. Η Ολυμπιακή Εταιρία από τη στιγμή που κρατικοποιήθηκε εμφάνιζε συνέχεια ζημιές χρήσεις οι οποίες διόγκωναν το χρέος της Ελλάδας. Η εικόνα αυτή δημιουργήθηκε λόγω των τεράστιων μισθών που δινόταν καθώς και προνόμια στους εργαζομένους της εταιρίας.
2. Ο Όμιλος Ανδρεάδη αποτελούταν από 22 εταιρίες οι οποίες δραστηριοποιούνταν στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα. Δυστυχώς όμως ήταν όλες προβληματικές και δυσχέραιναν την οικονομική κατάσταση του κράτους τη συγκεκριμένη εποχή.

Η επόμενη δεκαετία του 1980 παρουσιάζει άλλη εικόνα. Η κυβέρνηση αποφασίζει τη δημοσιονομική επέκταση του κράτους. Οι ιδιωτικές επενδύσεις ελαττώνονται. Μεγάλο μέρος του δανεισμού διοχετεύεται στην κατανάλωση και στην ενίσχυση της εγχώριας ζήτησης χωρίς ιδιαίτερη ανταπόκριση.

Αυτό συνέβη διότι οι Έλληνες καταναλωτές επέλεξαν τα εισαγόμενα προϊόντα αντί των εγχώριων και το ελληνικό νόμισμα κατέληξε σε δύο υποτιμήσεις, μία το 1983 και μία το 1985.

Τα επόμενα έτη οι κυβερνήσεις κατάφεραν να ορίσουν κατώτερα εισοδήματα και να αυξηθούν τα έσοδα του κράτους. Όμως ταυτόχρονα αυξήθηκε και ο ρυθμός του πληθωρισμού και πραγματοποιήθηκαν σημαντικές αλλαγές στην ελληνική οικονομία οι οποίες διόγκωσαν και πάλι το δημόσιο χρέος της.

Συγκεκριμένα, αυξήθηκε απότομα ο αριθμός του συνόλου των δημόσιων υπαλλήλων ενώ διπλασιάστηκαν οι αποδοχές τους σε αντίθεση με τη χαμηλά παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί το κόστος των συντάξεων πολύ γρήγορα γιατί είχε μειωθεί κατά πολύ το όριο συνταξιοδότησης των υπαλλήλων ενώ δινόταν τότε πολύ εύκολα συντάξεις αναπηρίας και εθνικής αντίστασης (Belkinetall, 2011).

Μία ακόμη αιτία αύξησης του δημόσιου ελλείμματος ήταν η κρατικοποίηση από τον Οργανισμό Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων δεκάδων ζημιογόνων ιδιωτικών επιχειρήσεων, όπως ήταν:

- Η Πετραϊκή Πειραιϊκή,
- Η Πυρκάλ,
- Η Αθηναϊκή Κεραφίνα,
- Η ΑΓΕΤ Ηρακλής.
- Τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά,
- Τα Πλαστικά Καβάλας,
- Η Λάρκο και άλλες.

Οι οποίες διοικούταν από κομματικά στελέχη χωρίς εξειδικευμένες γνώσεις πάνω στην εύρωστη λειτουργία της επιχείρησης.

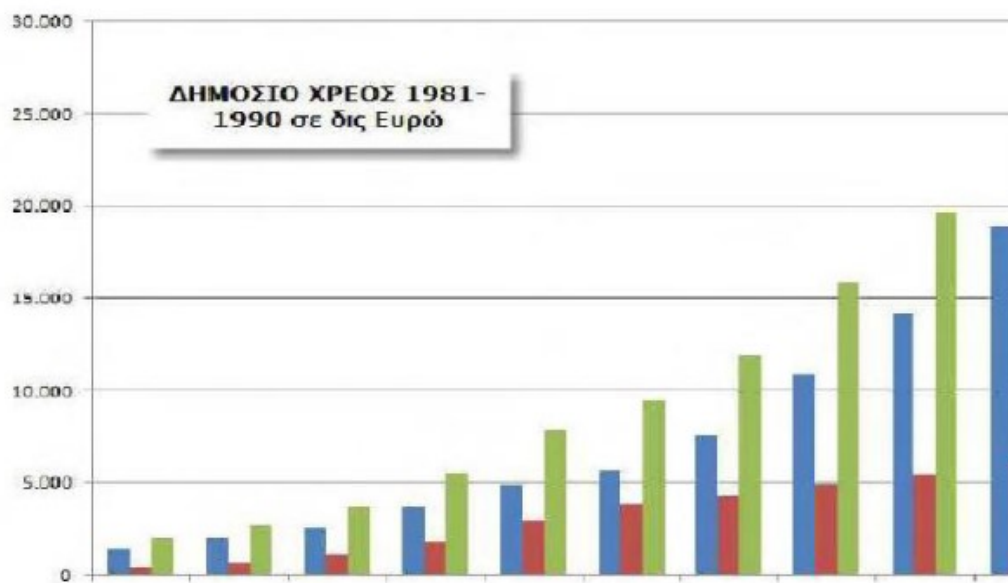
Στη συνέχεια, οι επιχειρήσεις κατέφυγαν στην φοροδιαφυγή και την εισφοροδιαφυγή, λόγω της υψηλής φορολόγησης των κερδών τους. Εύκολα φοροδιαφεύγαν τότε οι πολίτες, λόγω των μηδενικών ελέγχων. Η ανεξέλεγκτη φοροδιαφυγή ελάττωσε αρκετά γρήγορα τα γενικά έσοδα του κράτους, ενώ οι κρατικές δαπάνες βρίσκονταν σε αρκετά υψηλά επίπεδα. Ο εξωτερικός δανεισμός δεν άργησε να έρθει και για να περιοριστεί το έλλειμμα γινόταν συνεχείς υποτιμήσεις της δραχμής.

Από την άλλη πλευρά, τα ασφαλιστικά ταμεία απέκτησαν από τότε μέχρι και σήμερα βασικό οικονομικό πρόβλημα λόγω της εισφοροδιαφυγής και χρήσης των

αποθεματικών των ταμείων από το κράτος. Το οικονομικό πρόβλημά τους τα ταμεία το κάλυπταν είτε μέσω του κρατικού προϋπολογισμού αρχικά είτε αργότερα με δανεισμό μέσω εγγυήσεων του ελληνικού Δημοσίου.

Τέλος, η ελληνική οικονομία τη δεκαετία 1980-1990 επιβαρύνθηκε με την κατάχρηση των επιδοτήσεων που δόθηκαν σε επιχειρηματίες καθώς και με τις ανεκμετάλλευτες χρηματικές δυνατότητες που παρείχε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα στην Ελλάδα.

Διαγραμματικά απεικονίζεται παρακάτω η πορεία του δημόσιου χρέους τη δεκαετία 1980 λόγω των παραπάνω αιτιών:

Διάγραμμα 4.1

Δημόσιο χρέος δεκαετία 1980

Στο τέλος της δεκαετίας του 1980, η εικόνα της Ελλάδος ήταν η εξής (Βαβούρας Ι. και άλλοι 1990) :

- Η παραγωγικότητα της εργασίας κατέρρευσε.
- Υπήρχε ασταθές επιχειρηματικό περιβάλλον.
- Αντιπαραγωγική εργασιακή κουλτούρα.
- Υπήρξε μεγάλη αύξηση των μισθών.
- Η εγχώρια παραγωγή άρχισε να καταστρέφεται.

Η νέα δεκαετία βρίσκει την Ελλάδα υπό την πίεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών στην ελληνική οικονομία.

Οι ελληνικές κυβερνήσεις προσπαθούν να μειώσουν το έλλειμμα που προέκυψε στις ΔΕΚΟ και των λοιπών κρατικών ζημιογόνων επιχειρήσεων. Ιδιωτικοποιούν ορισμένες ΔΕΚΟ για να περιορίσουν την αλόγιστη σπατάλη τους, αλλά βρήκαν πολλά εμπόδια από τα εργατικά τους συνδικάτα. Γνωστό παράδειγμα κρατικής αποτυχίας ιδιωτικοποίησης ζημιογόνου εταιρίας ήταν η ιδιωτικοποίηση των Αστικών Συγκοινωνιών της Αθήνας το 1992.

Το Δημόσιο Χρέος το 1993 σε σχέση με το 1990 εκτοξεύεται από 80,7% του συνόλου του Α.Ε.Π. στο 111,6%. Αυτό συνέβη γιατί η Ελλάδα την εποχή εκείνη είχε χωριστεί σε κομματικά στρατόπεδα, με μεγάλες αντιπαραθέσεις μεταξύ των πολιτών. Όλη αυτή η κατάσταση οδήγησε στη χαμηλή παραγωγικότητα των δημοσίων υπαλλήλων καθώς και σε λανθασμένη οργάνωση των ιδιωτικών και κρατικών επιχειρήσεων.

Από το 1993 και έπειτα το δημόσιο χρέος της χώρας συνεχίζει να επιβαρύνεται λόγω:

- Αυξημένων τόκων από συσσωρευμένα χρέη.
- Ενσωμάτωση χρεών στο δημόσιο χρέος, δηλαδή:
 - Συναλλαγματικές διαφορές της Τράπεζας της Ελλάδας.
 - Οφειλές εγγυήσεων.
 - Ελλείμματα των ΔΕΚΟ.
- Η χώρα εισέρχεται σε ύφεση λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.
- Επιβολή μεγάλων έμμεσων φόρων.

Σε γενικές γραμμές το δημόσιο χρέος από το 1990 έως τη νέα χιλιετία παρουσίασε πτωτική πορεία σε σχέση με το 1980.

Το 2000 και έπειτα, συγκεκριμένα από το 2003 έως το 2008, αυξάνονται και πάλι οι δαπάνες για μισθούς και συντάξεις. Από το 2003 που ήταν 46,7 δισεκατομμύρια ευρώ ανήλθαν στα 80 δισεκατομμύρια ευρώ το 2008.

Ενώ την τριετία 2004-2007 το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. αυξήθηκε καθώς και το Εθνικό Εισόδημα της χώρας. Αυτό συνέβη γιατί δεν αποπληρώθηκαν εξοπλιστικά δάνεια, τόκοι ομολόγων σταθερού επιτοκίου αξίας 48,8 δισεκατομμυρίων ευρώ, καθώς και μη αποπληρωμή χρεών προς ΔΕΚΟ και ασφαλιστικών ταμείων 4,1 δισεκατομμυρίων ευρώ. Το 2015 το Α.Ε.Π. συρρικνώνεται στα 176.488 δισεκατομμύρια ευρώ από 241.990 δισεκατομμυρίων ευρώ που ήταν το 2008. Το 2009

η Ελλάδα έρχεται αντιμέτωπη με το ετήσιο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών ύψους 30 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Η ελληνική οικονομία τότε επένδυσε δυστυχώς σε άμεσα πληττόμενους τομείς, όπως ήταν η ναυτιλία, το λιανεμπόριο και οι οικοδομικές εργασίες. Η επέκταση των ελληνικών τραπεζών σε χώρες των Βαλκανίων της έθεσαν σε μεγαλύτερο κίνδυνο.

Το χρέος της Ελλάδας αυξάνεται γιατί αποκλείεται από τον απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και υποχρεώνεται να δανείζεται από εμπορικές τράπεζες. Τα επιτόκια αυξάνονται, το ελληνικό δημόσιο αδυνατεί να αποπληρώσει τα δάνεια και τα ομόλογά της και η κατάσταση χειροτερεύει.

Αιτία αυτής της δυσχερής κατάστασης ήταν η ένταξη της Ελλάδος στην ΟΝΕ και η χρήση του ενιαίου νομίσματος του ευρώ. Πριν την ένταξη στο ευρώ η χώρα δανειζόταν πιο εύκολα και έτσι ισοσκελίζε το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας.

Σύμφωνα με τον Κοντρατιέφ και την θεωρία των κυμάτων ή καλύτερα των οικονομικών κύκλων που έχει αναλύσει, η Ελλάδα όλη αυτή τη μεγάλη χρονική περίοδο έχει περάσει από όλα τα στάδια ενός οικονομικού κύκλου.

Ξεκίνησε από μία χρονική περίοδο εικοσιπέντε ετών όπου διενεργήθηκαν πολλές επενδύσεις στην χώρα και πραγματοποίησε στροφή του κεφαλαίου στον βιομηχανικό κλάδο.

Έπειτα ακολούθησε μία περίοδος ίσης διάρκειας συνεχούς καθόδου η οποία κατέληξε όπως θα δούμε και παρακάτω στην χρηματοπιστωτική κρίση της χώρας (Κοντραντιέφ, 2020).

4.4 Η εικόνα του δημόσιου χρέους την τελευταία δεκαετία και η αντιμετώπιση του από την ελληνική κυβέρνηση

Στην αρχή της δεκαετίας 2010-2020, η Ελλάδα αδυνατεί να δανειστεί με χαμηλά επιτόκια για να μπορέσει να χρηματοδοτήσει το δημοσιονομικό έλλειμμα και να αναχρηματοδοτήσει το χρέος της. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να κινδυνεύσει άμεσα η χώρα με παύση πληρωμών.

Η Ελλάδα χάνει την αξιοπιστία της στις διεθνείς αγορές. Έτσι κατέφυγε για βοήθεια στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και από κοινού αποφάσισαν να βοηθήσουν την Ελλάδα ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο τότε πρωθυπουργός της χώρας ήταν ο Γεώργιος Παπανδρέου, ο οποίος δέχθηκε τη βοήθεια που του πρόσφεραν η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφεύγοντας τον κίνδυνο της στάσης πληρωμών.

Η Ελλάδα κατέφυγε σε οικονομική βοήθεια γιατί τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή βρισκόταν σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας. Το 2018 το δημόσιο χρέος ήταν τεράστιο κατείχε το 181,1% του Α.Ε.Π. και ανερχόταν στα 334,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Είχε τεθεί ως και θέμα πώλησης μέρους της δημόσιας υπηρεσίας. Την Κυριακή 2 Μαΐου 2010 ο Γεώργιος Παπανδρέου από το Καστελόριζο ανακοινώνει τα πρώτα μέτρα λιτότητας που είχαν να αντιμετωπίσουν οι Έλληνες φορολογούμενοι πολίτες.

Στις 3 Μαΐου το 2010 η Ελλάδα αιτείται 80 δισεκατομμύρια ευρώ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και 30 δισεκατομμύρια ευρώ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Ταυτόχρονα υπέγραψαν ο Υπουργός Οικονομικών Γ. Παπακωνσταντίνου και ο Πρόεδρος της Τράπεζας της Ελλάδος Γ. Προβόπουλος τα εξής Μνημόνια:

- Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής.
- Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης και
- Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής.

4.5 Οι επιπτώσεις των δημόσιων ελλειμμάτων και του χρέους

Το δημόσιο έλλειμμα στην Ελλάδα αλλά και γενικότερα προέρχεται από τη μεγάλη απόκλιση που υπάρχει μεταξύ των δημοσίων εσόδων και των δημοσίων δαπανών. Εμφάνισε αρνητικό προϋπολογισμό και αναγκάστηκε να δανειστεί για να καλύψει το έλλειμμα που έχει δημιουργηθεί. Με αυτόν τον τρόπο η χώρα που δανείζεται δίνει την υπόσχεση στους χρηματοδότες της ότι στο μέλλον θα δημιουργήσει πλεόνασμα κάτι τέτοιο δεν έγινε στην περίπτωση της Ελλάδας με αποτέλεσμα να παρουσιαστεί ραγδαία άνοδος των αποδόσεων των ελληνικών κρατικών ομολόγων (Γιαννίτσης, 1993).

Η άνοδος αυτή δημιούργησε στους επενδυτές το αίσθημα ανάγκης της πώλησης των ελληνικών ομολόγων άμεσα γιατί τα ελληνικά ομόλογα χαρακτηρίστηκαν πια από υψηλό κίνδυνο αθέτησης.

Η διαχρονική αύξηση των ελλειμμάτων συσχετίζεται άμεσα με τον πληθωρισμό δείχνοντας έτσι την αλληλεξάρτηση της δημοσιονομικής με την νομισματική πολιτική.

Μία από τις περιπτώσεις χρηματοδότησης του δημόσιου ελλείμματος είναι η έκδοση νέου νομίσματος. Η επιλογή αυτή προκαλεί άμεσα αύξηση της νομισματικής βάσης με αποτέλεσμα να εμφανίζεται ο πληθωρισμός ως νομισματικό φαινόμενο. Σε τέτοια περίπτωση βρίσκονταν η Ελλάδα από το 1980 έως και τα τέλη της δεκαετίας του 1990.

Ο πληθωρισμός ήταν αρκετά υψηλός με αποτέλεσμα να αποδυναμώσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας αλλά και να αυξήσει τις εισαγωγές και να μειώσει τις εξαγωγές γιατί εκτοπίστηκαν τα ελληνικά προϊόντα από τη διεθνή αγορά.

Η διαχρονική αύξηση του δημόσιου ελλείμματος προκαλεί «χρηματοδοτική εκτόπιση» του ιδιωτικού από τον δημόσιο κλάδο. Αυτό προκλήθηκε διότι ένα μεγάλο μέρος της δημόσιας αποταμίευσης καταναλώνεται από την χρηματοδότηση του ελλείμματος και δεν απευθύνεται στην χρηματοδότηση νέων επενδύσεων. Άρα όταν μία χώρα παρουσιάζει δημόσιο έλλειμμα δεν μπορεί να επενδύσει.

Άλλες επιπτώσεις του δημόσιου ελλείμματος και ειδικότερα της διαχρονικής του αύξησης είναι η αύξηση των πραγματικών επιτοκίων, η δημιουργία υπερτιμημένων συναλλαγματικών ισοτιμιών και άλλες.

Η επιστήμη της δημόσιας οικονομικής μελετάει τις μεταβολές βασικών οικονομικών μεγεθών μιας χώρας μέσω της παρακάτω λογιστικής ισότητας:

$$C_p + I_p + C_g + I_g + (X - M) = Y_{mp} = C_p + S_p + T_n + Trf$$

Όπου:

C_p = ιδιωτική κατανάλωση

I_p = ακαθάριστες ιδιωτικές επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου

C_g = δημόσια κατανάλωση

I_g = ακαθάριστες δημόσιες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου

X = εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών

M = εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών

Y_{mp} = ακαθάριστο εθνικό προϊόν

S_p = ακαθάριστη ιδιωτική αποταμίευση

T_n = καθαρά φορολογικά έσοδα

Trf = καθαρές μεταβιβάσεις από ιδιωτικό τομέα στο εξωτερικό

Αριστερά από το ακαθάριστο εθνικό προϊόν υπολογίζεται το ΑΕΠ της εθνικής δαπάνης και δεξιά το ΑΕΠ του εθνικού εισοδήματος.

Εάν μία οικονομία δεν είχε καθόλου κατανάλωση τότε η παραπάνω λογιστική ισότητα θα διαμορφωνόταν ως εξής:

$$I_p + C_g + I_g + (X - M) = Y_{mp} = S_p + T_n + Trf$$

$$\text{ή } (I_g + C_g - T_n) = (S_p - I_p) + (M + Trf - X)$$

Αν υπολογίσουμε μόνο το $I_g + C_g - T_n$ θα εξετάσουμε το ύψος του δημόσιου ελλείμματος. Το δημόσιο έλλειμμα είναι ίσο με το ιδιωτικό έλλειμμα προσανξημένο με το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών (Βαβούρας και άλλοι, 2019).

Από τα παραπάνω καταλήγουμε ότι, το δημόσιο έλλειμμα είναι ίσο με $S_p - I_p$ και με το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Μέρος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μπορεί να καλυφθεί με μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας βραχυχρόνια.

Κατά συνέπεια, το δημόσιο έλλειμμα πρέπει να καλύπτεται με ένα ιδιωτικό πλεόνασμα το οποίο προέρχεται από την αποταμίευση του ιδιωτικού τομέα και το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Όλο αυτό εξηγεί και τις μεταβολές του ισοζυγίου πληρωμών.

4.6 Ανακεφαλαίωση

Μετά από μία πλήρως αναλυτική ιστορική διαδρομή του δημόσιου ελλείμματος και κατά επέκταση και του δημόσιου χρέους της Ελλάδας καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να υπάρχουν συγκεκριμένοι παράγοντες, αλλά και αιτίες που οδήγησαν την Ελλάδα σε αυτή τη δυσμενή οικονομική κατάσταση.

Σε αυτό το κεφάλαιο αναλύθηκαν διεξοδικά ένας ένας οι παράγοντες, ποιοτικοί και ποσοτικοί, οι οποίοι επηρέασαν το υπέρογκο ποσό του ελλείμματος που απασχολούσε την κάθε ελληνική κυβέρνηση. Ο στασιμοπληθωρισμός, η αύξηση των τοκοχρεωλυτικών δαπανών, οι αποκλίσεις που παρουσίασαν οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι, η αποτυχία πάταξης της φοροδιαφυγής, η χρηματοδότηση των μεγάλων ελλειμμάτων των Ασφαλιστικών Ταμείων και η αύξηση των τιμολογίων των ΔΕΚΟ, η μείωση της παραγωγικότητας, η αναδιανομή του κράτους καθώς και η παραοικονομία αποτελούν βασικούς παράγοντες διόγκωσης του ελλείμματος.

Υπήρξαν όμως και βασικές αιτίες διόγκωσης του χρέους. Καταρχήν, η κρατικοποίηση ζημιωγόνων ιδιωτικών επιχειρήσεων και η μετέπειτα κακοδιαχείρισή τους. Αλλά και η δημιουργία κομματικών στρατοπέδων που συνδέθηκε με την χαμηλή παραγωγικότητα των δημοσίων υπαλλήλων, η παγκόσμια κρίση χειροτέρεψε την ήδη επιβαρυσμένη οικονομική κατάσταση της χώρας, οι επενδύσεις σε ζημιωγόνους κλάδους καθώς και η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια και η ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ και η χρήση του ενιαίου νομίσματος.

Η τελευταία δεκαετία είναι μία από τις χειρότερες οικονομικά περιόδους της Ελλάδας, γιατί δεν μπορεί να δανειστεί με χαμηλά επιτόκια, έχει χάσει πια την αξιοπιστία της στις διεθνείς αγορές, ενώ τα χρηματοοικονομικά της προϊόντα χαρακτηρίζονται ως «σκουπίδια».

Η κυβέρνηση θεωρεί σωτήρια λύση να δεχθεί τη βοήθεια των τριών δυνάμεων της Ευρώπης, με δυσβάστακτους οικονομικούς όρους (Hamilton J.,2016).

Βασική επίπτωση του ελληνικού χρέους ήταν ο αρνητικός προϋπολογισμός αλλά και η αύξηση του πραγματικού επιτοκίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

5.1 Εισαγωγή

Στα προηγούμενα κεφάλαια εξετάστηκε, μελετήθηκε και αναπτύχθηκε όλη η πορεία και τα αποτελέσματα του Δημόσιου χρέους της Ελλάδας.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα συγκρίνουμε το ελληνικό χρέος με τα δημόσια χρέη άλλων ευρωπαϊκών κρατών μελών. Αξιόλογη θα είναι η μελέτη χωρών της νότιας Ευρώπης, όπως η Ιταλία και η Πορτογαλία, αλλά και η Ισπανία, η Κύπρος και άλλες χώρες της Ευρώπης. Ειδικότερα, θα αναφερθούν οι παρούσες οικονομικές καταστάσεις αρκετών χωρών και θα συγκριθεί η κατάσταση τους με αυτή που επικρατούσε την ίδια περίοδο στην Ελλάδα.

Συγκεκριμένα σε κάθε υποενότητα θα αναπτυχθεί η οικονομική κατάσταση της :

5.2 Ιρλανδίας,

5.3 Πορτογαλίας,

5.4 Ισπανίας και

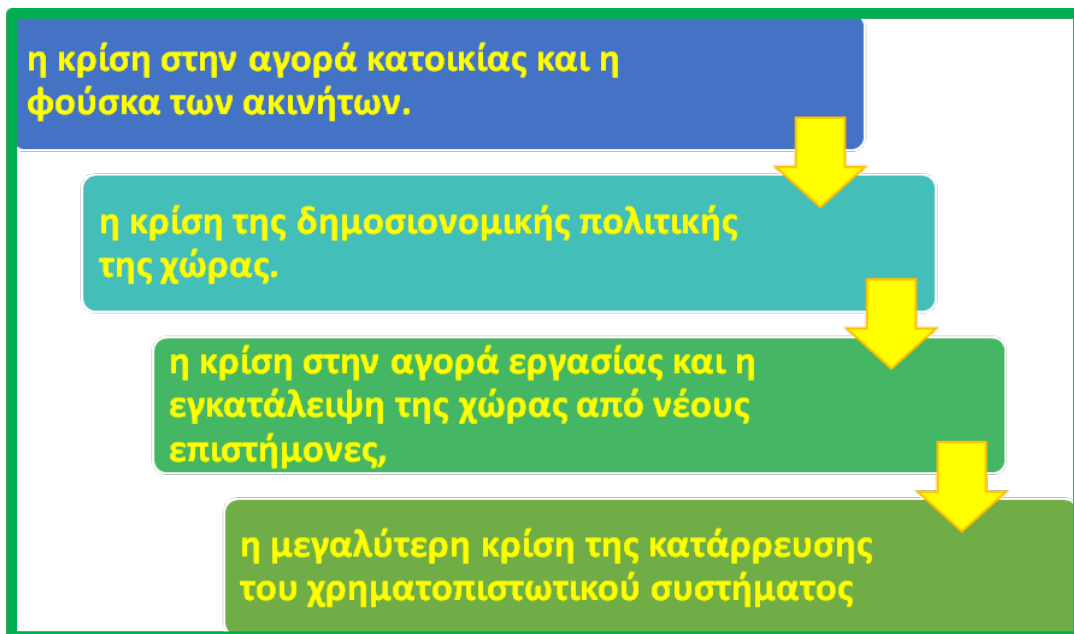
5.5 Κύπρου

5.6 Ανακεφαλαίωση.

5.2 Ιρλανδία

Το 2008 η Ιρλανδία εισέρχεται σε μία περίοδο σοβαρής οικονομικής κρίσης, η οποία κορυφώθηκε με την κατάρρευση της επενδυτικής τράπεζας LehmanBrothers.

Έως και το 2010, η Ιρλανδία είχε να αντιμετωπίσει τέσσερις οικονομικές κρίσεις και όχι μία μόνο (VradisandPalakoglou,2021):

Σχήμα 5.1

Οι οικονομικές κρίσεις της Ιρλανδίας

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι μία μικρή χώρα όπως η Ιρλανδία αντιμετωπίζει πολλά οικονομικά θέματα σε διάφορους τομείς της οικονομίας της, τα οποία τη βάζουν σε οικονομικό κίνδυνο.

Η φούσκα των ακινήτων προέκυψε από την απελευθέρωση του Ιρλανδικού τραπεζικού συστήματος και την πολύ εύκολη χορήγηση τραπεζικών δανείων. Για παράδειγμα, ένας Ιρλανδός μισθωτός με ετήσιο εισόδημα 50.000€ μπορούσε πολύ εύκολα να λάβει στεγαστικό δάνειο έως και 400.000€. αυτή η κατάσταση οδήγησε σήμερα τα στεγαστικά δάνεια να κατέχουν πάνω από το 200% του Α.Ε.Π.

Συνήγορος της όλης αυτής κατάστασης ήταν και η άνοδος του τομέα των κατασκευών κατά 26% του Α.Ε.Π., η οποία ενθάρρυνε καταναλωτές και τράπεζες να προβούν και σε άλλες επενδύσεις. (KoukiadakiandKretsos,2012).

Το αποτέλεσμα της συγκεκριμένης φούσκας ακινήτων ήταν να μην μπορούν οι ιρλανδικές τράπεζες να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους και να βρεθούν κοντά στην πτώχευση (Berginetal, 2011).

Αυτό που ακολούθησε ήταν να μειωθούν οι τιμές των κατοικιών, το κράτος να μπει εγγυητής στις καταθέσεις, ώστε οι Ιρλανδοί να μην χάσουν τα χρήματά τους και σιγά σιγά να αρχίσουν οι τράπεζες της χώρας να εξοφλούν τις υποχρεώσεις τους σε ευρωπαϊκές και αμερικανικές τράπεζες.

Η οικονομική κρίση της Ιρλανδίας το 2008 δημιούργησε ένα κύμα εγκατάλειψης της χώρας από νέους επιστήμονες, σχεδόν 240.000 άτομα σε σχέση με τα 4,6 εκατομμύρια του πληθυσμού. (Lapavitsas,2012).

Το τραπεζικό σύστημα της Ιρλανδίας το 2008 καταρρέει. Στις 29 Σεπτεμβρίου του 2008, η LehmanBrothers καταρρέει και ζητάει βοήθεια από το κράτος. Ενώ η άλλη τράπεζα η AngloIrish χάνει τα κεφάλαια της και καταφεύγει στην ΕΚΤ για βοήθεια.

Η εικόνα αυτή προήλθε από τα υπέρογκα δάνεια που χορηγούσαν οι Ιρλανδικές τράπεζες σε επιχειρηματίες οι οποίες τα διέθεσαν για να πραγματοποιήσουν τεράστιες και εξωφρενικές επενδύσεις σε ακίνητα. Τα δάνεια αυτά αν δεν είχε γίνει η φούσκα ακινήτων θα είχαν αποπληρωθεί στην ώρα τους και δεν θα υπήρχε κανένα χρηματοπιστωτικό πρόβλημα (Berginetal, 2011).

Η οικονομική κρίση του 2008, βρήκε την κυβέρνηση της χώρας έτοιμη. Από το 2009 τίθενται νέα δημοσιονομικά μέτρα τα οποία οδηγούν την χώρα σε μία συνεχόμενη ανάπτυξη από την επόμενη χρήση κιόλας. Από το 2012 και έπειτα, η Ιρλανδία βρίσκεται σε μία περίοδο ανόδου. Το έλλειμμα της το 2013 ανέρχεται στο 7,3% του Α.Ε.Π. ενώ το 2014 μειώνεται στα 4,3% και το 2015 στα 2,1% του Α.Ε.Π. Όλα αυτά οφείλονται στη δημοσιονομική πολιτική που εφάρμοσε η Ιρλανδία αμέσως μετά την οικονομική κρίση του 2008 (Callanetal,2014).

5.2.1 Σύγκριση ελληνικής και ιρλανδικής κρίσης

Τόσο η Ιρλανδία, όσο και η Ελλάδα έλαβαν πολύ σκληρά μέτρα λιτότητας. Μάλιστα στην αρχή της κρίσης, η Ελλάδα δανειζόταν μόνο για να εξοφλεί τα χρέη που είχαν προκύψει διότι τα έσοδα της χώρας ήταν αρκετά για να καλύψουν το κόστος διαχείρισης της. (Laravitsas, 2012).

Υπάρχουν όμως αρκετές και σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις κρίσεις των δύο χωρών. Η Ιρλανδία είχε πολύ χαμηλό δημόσιο χρέος, ενώ στην Ελλάδα το χρέος της το 2008 ήταν το 100% του Α.Ε.Π. της. Από εκεί και έπειτα αρχίζει και η διαφορετική εικόνα των δύο κρατών. Η Ιρλανδία στο χρηματοπιστωτικό της σύστημα χρησιμοποιεί χαμηλού κόστους και ελεύθερα διαθέσιμα διεθνή κεφάλαια, σε αντίθεση με την Ελλάδα που δανείστηκε υπέρογκα ποσά παρόλο που το χρέος της ήταν υψηλό.

Η διαφορά των δύο χωρών ήταν ότι η Ιρλανδία δε ξέφυγε τόσο πολύ όσο η Ελλάδα. Είχε καλύτερη δημοσιονομική πολιτική. Στόχος της ήταν να προσελκύσει νέες επιχειρήσεις στο εσωτερικό της χώρας και να δημιουργήσει ένα επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο θα μπορούσαν να επενδύσουν μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες. Ένα τέτοιο περιβάλλον δεν μπόρεσε να δημιουργηθεί στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα εκείνη την περίοδο να μην πραγματοποιούνται επενδύσεις στη χώρα.

Πολυεθνικές αποφάσισαν να επενδύσουν στην Ιρλανδία διότι ήταν ένας «φορολογικός παράδεισος». Ο φόρος της Ιρλανδίας ήταν 12,5% ενώ στην Ελλάδα σχεδόν διπλάσιος.(Laurson,2016).

Η μεγαλύτερη όμως διαφορά των δύο κρατών ήταν στην αντίδραση των πολιτών στην κρίση των δύο κρατών. Οι Ιρλανδοί δέχθηκαν πρόθυμα τα μέτρα λιτότητας που πήραν και η κυβέρνηση της χώρας δε δίστασε να αντιδράσει άμεσα, θέτοντας μεταρρυθμίσεις οι οποίες καταπολέμησαν το δημοσιονομικό τους πρόβλημα. (PagoulatouandQuaglia,2013).

5.3 Πορτογαλία

Η Πορτογαλία βρέθηκε στην ίδια οικονομική θέση με την Ελλάδα. Η βοήθεια που ζήτησε από την Τρόικα ήταν 80 δισεκατομμύρια ευρώ, με αντάλλαγμα την εφαρμογή αυστηρών μέτρων λιτότητας (ArmingeonandBaccaro,2012).

Η περίπτωση της Πορτογαλίας παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με την χρηματοοικονομική κατάσταση της Ελλάδας.

Η Πορτογαλία αντιμετώπισε παρόμοια οικονομικά προβλήματα, με σκληρά μέτρα λιτότητας και πακέτα διάσωσης από την Τρόικα. Μία κατάσταση η οποία αντιμετωπίστηκε με άρνηση από τους Πορτογάλους. (DonovanandMurphy,2013).

Εντός της χώρας υπήρχαν πολλές κομματικές συγκρούσεις. Οι δύο χώρες καταλήγουν σε εκλογές και η κυβέρνηση που αναλαμβάνει σε κάθε χώρα προέρχεται από τη συνεργασία του σοσιαλιστικού και σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, κάτι που ήθελε και η Τρόικα (Andrade, 2011).

Οι δύο χώρες δεν εφαρμόζουν σωστή δημοσιονομική πολιτική. Τα δεκαετή τους ομόλογα είναι πάνω από 1.000 μονάδες βάσης, με υψηλά επιτόκια.

Δυστυχώς από το 2009 και έπειτα δεν πραγματοποιούνται ξένες επενδύσεις στη Πορτογαλία αλλά και στην Ελλάδα. Στην Πορτογαλία μάλιστα οι επενδύσεις παρουσίασαν μείωση 45% (Calice, ChenandWilliams 2013). Παρόλα αυτά, οι προσπάθειες που έκανε η Ελλάδα την κατέταξαν σε καλύτερο επίπεδο από αυτό που βρέθηκε η Πορτογαλία. Ο ελληνικός χρηματοπιστωτικός κλάδος λειτούργησε αποτελεσματικότερα με σκοπό να εξαλείψει όλες τις αντιξοότητες που προκάλεσε η χρηματοπιστωτική κρίση (Blanchardetall, 2017).

5.4 Ισπανία

Το 2008, η Ισπανία εισέρχεται σε μία πολύ δύσκολη οικονομική περίοδο, η οποία μοιάζει κατά πολύ με την δυσχερή οικονομική κατάσταση της γείτονας χώρας, την Πορτογαλία. Οι τιμές των ακινήτων της χώρας αυξήθηκαν κατά 200% τη δεκαετία 1996-2007. (Laurssen 2016). Ενώ, ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε κατά 132.000 άτομα μέσα σε έναν μήνα τον Οκτώβριο του 2008 και το ποσοστό ανεργίας έφθασε στο 24,4%. Το ποσοστό αυτό ήταν το διπλάσιο του μέσου όρου της ευρωζώνης και συνεχίστηκε να αυξάνεται και το 2013.

Το πρόβλημα της ανεργίας των νέων είναι χαρακτηριστικό φαινόμενο της Ισπανίας και της Ελλάδας (Carballo,2011).Η γενιά του 2010-2012 της ισπανικής αγοράς έχει χαρακτηριστεί ως μία «χαμένη γενιά» η οποία είτε οι πιο μορφωμένοι μετανάστευσαν στο εξωτερικό, είτε έμειναν στην χώρα τους και απασχολήθηκαν σε θέσεις με ελάχιστη αμοιβή. (Rhodes,2014). Η δυσκαμψία της ισπανικής αγοράς εργασίας προκάλεσε χαμηλή παραγωγικότητα και υψηλό πληθωρισμό.

Το υψηλό επίπεδο δημοσίου χρέους καθώς και το υψηλό έλλειμμα της Ισπανίας δείχνουν την ίδια εικόνα που παρουσίασε και η Ελλάδα. Το περίεργο είναι ότι μία χώρα σαν την Ισπανία που έχει μία από τις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου να παρουσιάζει χρέος και έλλειμμα. (DonovanandMurphy,2013). Και σε αυτή την οικονομία υπήρχαν την περίοδο της κρίσης σημαντικές κυβερνητικές αναταραχές.

5.5 Κύπρος

Η Κύπρος είχε ένα από τα καλύτερα τραπεζικά συστήματα της Ευρώπης (HardouvelisandGkionis,2016). Η οικονομική κρίση της Κύπρου προήλθε από εξωγενείς παράγοντες. Οι επενδύσεις στο εξωτερικό, η κατάρρευση της τράπεζας LehmanBrothers, η άσχημη οικονομική κατάσταση της Ελλάδας, η είσοδος στην ΟΝΕ (MissiousWaltzka,2011).

Η Κύπρος βρέθηκε το 2008 σε άσχημη οικονομική κατάσταση λόγω της οικονομικής πτώσης του χρηματιστηρίου τον Οκτώβριο του 2007, η οποία οφείλεται στη διπλή εισαγωγή υψηλού αριθμού μεγάλων ιδρυμάτων στην Κύπρο (Zenios,2013).

Οι μεγάλοι θεσμικοί επενδυτές μετά την πτώση του κυπριακού χρηματιστηρίου έχασαν το ενδιαφέρον τους για επενδυτές στην εγχώρια αγορά. Αυτή η ενέργεια οδήγησε στην πτώση των τιμών των χρεογράφων για τα επόμενα δύο έτη (MisiuousWaltzka,2011).

Και στην κυπριακή αγορά το 2008 αυξήθηκαν κατά πολύ οι τιμές των ακινήτων και δημιούργησαν στον ιδιωτικό τομέα ένα υπέρογκο χρέος.

Επίσης, την ίδια χρονική περίοδο παρατηρήθηκαν αυξημένοι μισθοί οι οποίοι δεν συμβάδιζαν με την παραγωγικότητα της εργασίας. Με αποτέλεσμα να παρουσιάσει πτώση η εγχώρια ανταγωνιστικότητα και εμφανιστούν τεράστια εμπορικά ελλείμματα και ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών (CIne,2016).

Τεράστια αναστάτωση στην κυπριακή οικονομία παρουσίασε η αστάθεια των καταθέσεων της (Clerides, 2014). Η αστάθεια αυτή απαιτούσε υψηλότερη ρευστότητα με αποτέλεσμα να επιβληθεί από το κράτος ρευστοποίηση των καταθέσεων του κάθε ατόμου κατά 70% (Simitis.2016). Επίσης, οι τράπεζες ήταν υποχρεωμένες να εισάγουν μέτρα ελέγχου κινδύνων (OrphanidesandMarshi,2013).

Από αυτή την ενότητα συμπεραίνουμε ότι η οικονομική κρίση σταδιάφορα μέρη της Ευρώπης προκλήθηκε από την αγορά ακινήτων και την χαλαρότητα των όρων απόκτησης των δανείων με αποτέλεσμα να δοθούν υπέρογκα ποσά δανείων τα οποία δεν μπόρεσαν να εξοφλήσουν οι δανειζόμενοι και να προκληθούν τεράστια χρέη και ελλείμματα.

5.6 Ανακεφαλαίωση

Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν βρεθεί σε περιόδους οικονομικής κρίσης στη διάρκεια του χρόνου. Σε αυτή την ενότητα μελετήθηκαν οι χώρες των οποίων οι οικονομικές κρίσεις έμοιαζαν αρκετά.

Για παράδειγμα, η τελευταία οικονομική κρίση της Ιρλανδίας συνέβη το 2008, λόγω κατάρρευσης της αγοράς κατοικίας και έπειτα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι τράπεζες έδιναν πολύ εύκολα δάνεια τα οποία όμως δεν αποπληρωνόταν και πολύ εύκολα και γρήγορα πτώχευαν. Απόρροια αυτής της κατάστασης ήταν πολλοί νέοι Ιρλανδοί να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους, όπως έκαναν και οι Έλληνες. Η διαφορά με την κατάσταση της Ελλάδας ήταν ότι η Ιρλανδική κυβέρνηση ενήργησε άμεσα και βγήκε από την κρίση στην επόμενη τετραετία.

Δεύτερη χώρα που εξετάστηκε, η Πορτογαλία. Η περίπτωση της και η αντιμετώπιση του οικονομικού προβλήματος είναι πανομοιότυπα με την κατάσταση της Ελλάδας. Το λάθος των δύο χωρών ήταν η προβληματική δημοσιονομική πολιτική που εφάρμοσαν οι δύο χώρες σε αντίθεση με την Ιρλανδία και δεν μπόρεσαν να ανακάμψουν γρήγορα.

Στην ίδια κατάσταση με την Ελλάδα και την Πορτογαλία, βρέθηκε το 2008 και η Ισπανία. Όλα ξεκίνησαν το 1996 με αύξηση της τιμής των ακινήτων κατά 200%, αύξηση της ανεργίας κατά 24,4% που ξέσπασαν το 2008 λόγω των κυβερνητικών αναταραχών που επικρατούσαν τότε στην χώρα και δεν την άφησαν να ανακάμψει.

Τέλος, η γείτονα χώρα, η Κύπρος διατηρούσε ένα από τα καλύτερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία όμως λόγω εξωγενών παραγόντων κατέρρευσαν. Η καταστροφή ξεκίνησε το 2007 συγκεκριμένα τον Οκτώβριο όπου σημειώθηκε σημαντική πτώση του Χρηματιστηρίου της. Άλλες αιτίες της οικονομικής της κρίσης ήταν οι υπέρογκοι μισθοί που δεν αντιστοιχούσαν με το κατάλληλο ποσοστό παραγωγικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΣΣΑ)

6.1 Εισαγωγή

Η Οικονομική Νομισματική Ένωση επιδίωκε πάντα τη νομισματική σταθερότητα των κρατών μελών της. Από τη στιγμή όμως που αρκετά μέλη αντιμετώπιζαν δημοσιονομικά προβλήματα έπρεπε η ΟΝΕ και οι ισχυρές χώρες Γερμανία και Γαλλία να λάβουν δραστικά μέτρα.

Έτσι το 1997 ψηφίζεται το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο περικλείει όλους τους όρους και τα κριτήρια ένταξης ενός κράτους στην ΟΝΕ, ενώ διασφαλίζει μία «δημοσιονομική πειθαρχία» ανάμεσα στα κράτη μέλη της.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναπτυχθούν οι παρακάτω υποενότητες:

6.2 Η δημιουργία του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

6.3 Η δομή του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

6.3.1 Ο Κανονισμός 1055/2005

6.3.2 Ο Κανονισμός 1056/2005

6.4 Νέα αναθεώρηση του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

6.5 Ανακεφαλαίωση

6.2 Η δημιουργία του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 υπογράφηκε η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Μάαστριχτ με σκοπό να καθοριστούν τα κριτήρια εισαγωγής στην Οικονομική Νομισματική Ένωση των κρατών μελών που το επιθυμούσαν.

Η συνθήκη αυτή όμως είχε αρκετά κενά στις ρυθμίσεις του γιατί αναφερόταν μόνο σε γενικά θέματα σχετικά με την εξασφάλιση και τη διατήρηση χαμηλών δημοσιονομικών ελλειμμάτων στη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος και στον δημοσιονομικό συντονισμό των κρατών μελών κατά την ένταξη του στην ΟΝΕ (Οικονομική Νομισματική Ένωση).

Ένα από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Γερμανία και η Κεντρική της Τράπεζα η «Bundesbank» επιθυμούσαν να επιβληθούν αυστηρότατοι μικροοικονομικοί όροι σε όλες τις χώρες που επιδίωκαν να ενταχθούν στην ΟΝΕ, έτσι ώστε να επιτευχθεί η εύρυθμη μελλοντική λειτουργία της Ένωσης (Χατζηγιάννης,2022).

Υποστηρικτής της Γερμανίας ήταν και η Γαλλία. Και οι δύο χώρες αυτές, μαζί διέθεταν τη μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη έναντι των άλλων κρατών μελών της ΟΝΕ.

Η Γερμανία, από τη μία πλευρά, βρισκόταν εκείνη τη χρονική περίοδο σε θέση ισχύος μιας και άφηνε πίσω το ισχυρό της νόμισμα, το μάρκο. Ήθελε λοιπόν να υπάρχει μία δημοσιονομική σταθερότητα στην ΟΝΕ με την εφαρμογή αυστηρών κανόνων, για να διατηρούνται σε χαμηλά επίπεδα τα ελλείμματά της.

Από την άλλη πλευρά, μία ισχυρή χώρα της Ευρώπης, η Γαλλία ήθελε την ευημερία και την ασφάλεια που παρείχε η ΟΝΕ αλλά δεν την ενδιέφερε η αποσαφήνιση της Συνθήκης (Heipertz&Verdun,2005).

Έτσι λοιπόν, πέντε χρόνια μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ ψηφίστηκε το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Το οποίο δημιουργήθηκε με σκοπό να αποτραπούν τα υπέρογκα δημοσιονομικά ελλείμματα ή τα ήδη υπάρχοντα να αντιμετωπιστούν όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται (Βαβούρας και άλλοι,2019). Με αυτόν τον τρόπο η γερμανική Κεντρική Τράπεζα επιδίωκε τη σταθερότητα μέσα στην ΟΝΕ. Η άλλη ισχυρή κυβέρνηση της Ευρώπης, η Γαλλία, είχε και αυτή τους δικούς της λόγους δημιουργίας ενός Σύμφωνου Σταθερότητας στην ΟΝΕ. Με αυτό το Σύμφωνο, η Γαλλία θα έλεγχε τη νομισματική κυριαρχία της γερμανικής τράπεζας Bundesbank.

Επίσης, υπήρχε ακόμη ένας σημαντικός λόγος δημιουργίας του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Η είσοδος των κρατών μελών της Μεσογείου τα οποία δεν είχαν δημοσιονομική σταθερότητα αλλά πληρούσαν μόνο τα τυπικά κριτήρια ένταξης. Αυτή η κατάσταση σημαίνει ότι οι ενέργειες μια χώρας αυτής της κατηγορίας θα επηρέαζαν άμεσα στο μέλλον όλη την Ευρώπη.

Για παράδειγμα, αν αυξανόταν οι κρατικές της δαπάνες στην περίπτωση της χρηματοδότησης με ομόλογα, η χώρα αυτή θα αύξανε την προσφορά του χρήματος, ενώ θα δημιουργούταν πληθωριστικές πιέσεις και αύξηση των ευρωπαϊκών επιτοκίων. Όλα αυτά θα οδηγούσαν σε χρέη των άλλων κρατών μελών της ΟΝΕ και γενικότερα στην επένδυση και στην κατανάλωση (DeGrauwe,2016)(Baerg&Hallerberg,2016).

Αυτή την επιρροή μία χώρα που χρησιμοποιούσε το δικό της νόμισμα δεν θα την είχε όλη η ΟΝΕ και τα κράτη μέλη της, διότι τα δημοσιονομικά της προβλήματα τα αντιμετώπιζε μόνη της με την εθνική της ισοτιμία και στην έσχατη περίπτωση με την υποτίμηση του εθνικού της νομίσματος. Βέβαια με μία ποινή από την ενιαία αγορά, αύξησης των επιτοκίων της. Όλη αυτή η κατάσταση «χρέους» μιας χώρας δε θα επηρέαζε την οικονομική κατάσταση όλης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το αντίθετο συνέβη όταν μία μεσογειακή χώρα ενσωματώθηκε στα κράτη μέλη της ΟΝΕ, όπου υπήρχε μία κοινή συναλλαγματική πολιτική και ένα ενιαίο νόμισμα, άρα κανένα γενικευμένο χρέος.

Αναγκαία είναι η εφαρμογή του συγκεκριμένου Σύμφωνου και για έναν άλλον λόγο. Έπρεπε να εξασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία από τη μία και η ανεξαρτησία από την άλλη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, για να μπορεί στη συνέχεια να ασκεί ελεύθερα την ευρωπαϊκή νομισματική της πολιτική χωρίς να κινδυνεύει από τα αποτελέσματα των δημοσιονομικών δεικτών των κρατών μελών της ΟΝΕ.

Για όλους αυτούς τους λόγους, λοιπόν, στο Συμβούλιο του Άμστερνταμ στις 17 Ιουνίου 1997 θεσπίστηκε το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης διασφαλίζοντας τη «δημοσιονομική πειθαρχία» ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΟΝΕ καθώς και τη μελλοντική οικονομική τους ανάπτυξη.

Τα επόμενα χρόνια τα κράτη μέλη προσπαθούν να τηρήσουν αυτή την πειθαρχία υπερβαίνοντας το δημόσιο τους έλλειμμα. Τελικά, όσο και να προσπάθησαν να το εφαρμόσουν οι χώρες, το 2005, οδηγήθηκαν σε μεταρρύθμιση του Συμφώνου δίνοντας τώρα έμφαση στα οικονομικά χαρακτηριστικά της κάθε χώρας.

6.3Η δομή του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης εφαρμόζεται είτε με προληπτικό χαρακτήρα, γνωστό και ως σύστημα πολυμερούς εποπτείας, σύμφωνα με το άρθρο 121 της Συνθήκης της Ε.Ε., είτε με αποτρεπτικό ή διορθωτικό χαρακτήρα γνωστό ως διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος άρθρο 126 της Συνθήκης της ΕΕ.

Όταν θεσπίστηκε το πρώτο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το 1997 στηρίχθηκε στον Κανονισμό 1467/1997. Όταν έγινε η μεταρρύθμιση του το 2005 αντικαταστάθηκαν από τους Κανονισμούς 1055/2005 και 1056/2005.

Ο Κανονισμός 1055/2005 αφορά θέματα πολυμερούς εποπτείας και ο Κανονισμός 1056/2005 παρακολουθεί τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος.

6.3.1 Ο Κανονισμός 1055/2005

Ο Κανονισμός 1055/2005 έπειτα από τη μεταρρύθμιση του Σύμφωνου θεσπίστηκε για να ενισχύσει την εποπτεία και να συντονίσει τις οικονομικές πολιτικές των χωρών μελών της ΟΝΕ έτσι ώστε να αντιμετωπισθούν όσο πιο άμεσα γίνονται τα υπερβολικά δημόσια ελλείμματα.

Σύμφωνα με αυτόν τον Κανονισμό (1055/2005) θα πρέπει να:

- Υποβάλλουν τα κράτη μέλη της ΟΝΕ στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή της πρόγραμμα σταθερότητας το οποίο αναλύει όλους τους μεσοπρόθεσμους στόχους της δημοσιονομικής κατάστασης του κάθε κράτους.
- Εξετάζει το Συμβούλιο τα προγράμματα σταθερότητας και να αποκτά άποψη σχετική με την ασφαλή χάραξη δημοσιονομικών προγραμμάτων των κρατών μελών για να επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι τους και να αποτραπούν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα.
- Απευθύνει στο Συμβούλιο συστάσεις αν διαπιστώσει αποκλίσεις από τους μεσοπρόθεσμους στόχους που έχουν θέσει τα κράτη μέλη. Οι συστάσεις του θα βοηθήσουν το κράτος μέλος να λάβει υποχρεωτικά μέτρα ώστε να αποφύγει τη δημιουργία του υπερβολικού ελλείμματος.

6.3.2 Ο Κανονισμός 1056/2005

Ο Κανονισμός 1056/2005 τίθεται μόνο όταν δεν είναι αποτελεσματικός ο πρώτος κανόνας 1055.

Αναλυτικότερα αν το δημοσιονομικό έλλειμμα υπερβεί το 3% - που είναι σταθερό ποσό – δε θεωρείται υπερβολικό στις εξής περιπτώσεις:

- Όταν η υπέρβαση του ποσοστού οφείλεται σε ένα απρόσμενο ή ασυνήθιστο γεγονός το οποίο δεν είναι, μπορεί να το ελέγξει το κράτος μέλος.
- Όταν η υπέρβαση του ποσοστού είναι αποτέλεσμα σοβαρής οικονομικής ύφεσης και το ποσοστό μείωσης του ΑΕΠ να είναι τουλάχιστον στο 2% ανά έτος. Ή όταν υπάρξει εξαιρετικά απότομη ύφεση σε σχέση με παρελθοντικές τάσεις της παραγωγής.

6.4 Νέα αναθεώρηση του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Στις αρχές του 2022 διοργανώθηκε μία διαδικτυακή συζήτηση από το Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής και το HansSeidelFoundation με θέμα « Την αναθεώρηση του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης»

Εκεί διακεκριμένοι οικονομολόγοι εξέφρασαν την άποψη τους σχετικά με την αναθεώρηση του Σύμφωνου Σταθερότητας.

Συγκεκριμένα ο Ζολτ Ντάρβας από το Ινστιτούτο Bruegel των Βρυξελλών θεωρεί ότι παρόλο που υπάρχει το συγκεκριμένο Σύμφωνο έχουν ένα μικρό περιθώριο τα κράτη μέλη της ΟΝΕ να ενεργούν όπως θέλουν. Το πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι η οικονομική αλλά η κλιματική κρίση.

Σύμφωνα με τον Ντάρβα οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός από το Λουξεμβούργο και τη Δανία και τις νότιο- Ευρωπαϊκές χώρες της θα προχωρήσουν σε μία δημοσιονομική προσαρμογή, όπου θα χρειαστεί να υπάρχει ένα σύνολο αυστηρών κριτηρίων.

Ο Μιχάλης Αργυρού είναι Πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων και βρίσκει σωστή λύση μία νέα αναθεώρηση του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Πιστεύει ότι η δυσχερής κατάσταση του τωρινού

δημόσιου χρέους οφείλεται στους κανόνες που έχουν αγνοηθεί την περίοδο της πανδημίας. Και αυτός συμφωνεί με τον προηγούμενο ερευνητή. Θεωρεί ότι η αναθεώρηση του Σύμφωνου θα βοηθήσει στην αποτελεσματική υλοποίηση της «πράσινης επένδυσης», λόγω της κλιματικής αλλαγής πάντα με συνεργασία των κρατών μελών για ένα σκοπό.

Στη συνέχεια και ο Τόμας Γκστέντερ ο οποίος είναι ο Πρόεδρος του Επιπτικού Συμβουλίου θεωρεί απαραίτητο να αναθεωρήσει το Σύμφωνο γιατί οι κανόνες τους θα πρέπει να ελίσσονται σε κάθε περίπτωση να είναι απλοί και διαφανείς αλλά και δεσμευτικοί.

Όλοι οι μελετητές, οι ερευνητές και οι οικονομολόγοι που πήραν μέρος σε αυτή τη συζήτηση συμφώνησαν ότι είναι απαραίτητο το Σύμφωνο και είναι σωστό να υπάρχουν όρια για να μην δημιουργείται υπερβάλλον έλλειμμα.

Αυτό που πρέπει να τονιστεί ως η τελευταία αναφορά στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης είναι ότι το Σύμφωνο υπάρχει παράλληλα με τις καταστάσεις που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση διότι οτιδήποτε συμβαίνει είτε καλό , είτε κακό εμπλέκει και το οικονομικό μέρος το οποίο είναι πιο «εύθραυστο» σε μία κοινότητα κρατών μελών.

Αυτό που προτείνει η Κομισιόν είναι η συγκεκριμένη αναθεώρηση να έχει διάρκεια προσαρμογής τριών ετών. Επίσης, να εξακολουθήσουν να ισχύουν συγκεκριμένες ρήτρες οι οποίες θα αφορούν τρόπους αντιμετώπισης εξαιρετικών καταστάσεων όπου τα κράτη δε θα μπορούν να ανταπεξέλθουν στους όρους αυτού του Συμφώνου, όπως συνέβη κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

6.5 Ανακεφαλαίωση

Τα οφέλη του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης είναι πολλά. Για την καλύτερη εφαρμογή του έχουν θεσπιστεί δύο δικλίδες. Τον κανονισμό 1055/2005 και 1055/2005. Ο ένας ακολουθεί τον άλλον μόνο όταν ο κανονισμός 1055/2005 δε δίνει ικανοποιητικά αποτελέσματα και τίθεται σε ισχύ ο νόμος 1056/2008.

Οι οικονομικές κρίσεις του 2007 και έπειτα κατάφεραν να διαψεύσουν την ισχύ του Σύμφωνου Σταθερότητας. Αφού ολοκληρώθηκε αυτή η «μαύρη» περίοδος για την ONE, τέθηκε το ερώτημα αν θα ήταν σωστό να αναθεωρηθεί το Σύμφωνο εν έτη 2022, σε συζήτηση που διοργάνωσε το HansSeidelFoundation.

Η απάντηση ήταν θετική γιατί ένα Σύμφωνο θα ισχυροποιούσε την ONE και ήταν καλό να αναθεωρηθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

7.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναπτυχθεί το στατιστικό κομμάτι της διπλωματικής εργασίας. Όλα όσα αναλύθηκαν ιστορικά και χρονικά, οι αιτίες που οδήγησαν την Ελλάδα πολλές φορές μέσα στο πέρασμα των χρόνων στο «χειλός του γκρεμού» αλλά και η αντιμετώπισή της από την εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας θα συμπληρωθούν με την τελευταία οικονομική κρίση, του 2008 μέσα από την παρούσα έρευνα με τίτλο: « Δημόσια ελλείμματα και δημόσιο χρέος στην Ελλάδα: Διερεύνηση των αιτιών της διαχρονικής τους εξέλιξης και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών αντιμετώπισης που ακολουθήθηκαν.

Η έρευνα εστιάζει στην εποχή μετά το 2008, όπου η Ελλάδα κλήθηκε να αντιμετωπίσει ένα υπέρογκο δημόσιο χρέος που δεν μπορούσε να εξοφλήσει μόνη της. Υπέγραψε μνημόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση της επέβαλλε δυσβάσταχτους όρους, ενώ η κρίσιμη οικονομική της κατάσταση επηρέασε αρκετά πολλές χώρες της Ευρώπης αλλά και την παγκόσμια οικονομία γενικότερα.

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναπτυχθούν οι παρακάτω υποενότητες:

7.2 Ο σκοπός της έρευνας και τα ερευνητικά της ερωτήματα.

7.3 Το δείγμα της έρευνας.

7.4 Η δομή του ερωτηματολογίου.

7.5 Η διαδικασία της έρευνας.

7.6 Η επεξεργασία των δεδομένων.

7.7 Η έρευνα

7.7.1 Δημογραφικά στοιχεία

7.8 Συμπεράσματα

7.9 Ανακεφαλαίωση

7.2 Ο σκοπός της έρευνας και τα ερευνητικά της ερωτήματα

Οι περισσότερες βιβλιογραφικές αναφορές σχετικά με την πορεία του δημόσιου ελλείμματος και της διόγκωσης του ελληνικού χρέους από την Επανάσταση μέχρι σήμερα αφορούν ιστορικά στοιχεία ή καταγραφή γεγονότων διαφορετικών μελετητών.

Η Ελλάδα πρόσφατα ξαναβρέθηκε στην ίδια κατάσταση που βρέθηκε και το 1893, όπου πρωθυπουργός της χώρας ήταν ο Χαρίλαος Τρικούπης. Η παρούσα εικόνα της Ελλάδας ήταν το έναυσμα αυτής της έρευνας.

Λαμβάνοντας υπόψη και στοχεύοντας στο να διενεργηθούν οι αιτίες που προκάλεσαν την οικονομική κρίση του 2008 που έπληξε την χώρα καθώς και τις συνέπειες και την αποτελεσματικότητα των μνημονίων δημιουργήθηκε το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο.

Τα αποτελέσματα και η διεξοδική μελέτη του ερωτηματολογίου θα δώσουν απαντήσεις σε συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν από την βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Αναλυτικότερα:

1. Όταν πραγματοποιήθηκε αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους, η ελληνική οικονομία ανάκαμψε;
2. Η υπογραφή των μνημονίων ήταν η ιδανικότερη λύση;
3. Η είσοδος της Ελλάδας στην ΟΝΕ προκάλεσε την οικονομική κρίση;
4. Η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή διόγκωσαν το δημόσιο χρέος;

7.3 Το δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας επιλέχθηκε βάση των κανόνων της στατιστικής. Είναι συγκεκριμένο. Αφορά 100 άτομα, εργαζόμενους στον Δήμο Αθηναίων που απασχολούνται στη θέση των δημοτικών υπαλλήλων ή στη θέση προϊσταμένων των τμημάτων του Δήμου.

Άτομα τα οποία βρίσκονται στη διοίκηση του δήμου και έχουν γνώση περί της οικονομικής κατάστασης της χώρας την τελευταία δεκαετία, ανάλογη προϋπηρεσία και εκπαίδευση, δίνουν απαντήσεις σε όλα τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας.

7.4 Η δομή του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε μέσω ηλεκτρονικής φόρμας της GoogleDrive. Βασικός περιορισμός της έρευνας είναι ότι εστάλη μέσω των ηλεκτρονικών διευθύνσεων των ερωτηθέντων και δεν υπήρξε άμεση επαφή μαζί τους.

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αποτελείται από τρεις ενότητες:

A. Ενότητα- ερώτηση 1 έως 6: Περιλαμβάνει μόνο τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων:

- Φύλο,
- Ηλικία,
- Μόρφωση,
- Προϋπηρεσία και
- Επαγγελματική θέση.

B. Ενότητα- ερώτηση 7 έως 11: Αυτό το μέρος της έρευνας αφορά το χρέος της Ελλάδας τη νέα χιλιετία. Εδώ, στόχος της έρευνας είναι να προσδιοριστούν μέσα από πέντε ερωτήσεις, οι αιτίες που προκάλεσαν την τελευταία οικονομική κρίση της Ελλάδας, η οποία επηρέαζε και επηρεάζει ακόμη όλη την παγκόσμια οικονομία.

Γ. Ενότητα- ερώτηση 12 έως 22: Η τελευταία ενότητα διερευνά μία νέα έννοια της οικονομικής κρίσης, τα Μνημόνια, και την επίδρασή τους στην οικονομική κατάσταση της Ελλάδας τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Επίσης, ερευνά εάν η είσοδος της χώρας στην ΟΝΕ συσχετίζεται με την αρνητική πορεία της ή κάποια άλλη αιτία, για παράδειγμα η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή.

7.5 Η διαδικασία της έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη ηλεκτρονικά και οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου καταγράφοντας στην φόρμα της GoogleDrive.

Όταν ολοκληρώθηκε η συλλογή των ερωτηματολογίων οι απαντήσεις μεταφέρθηκαν στον πίνακα δεδομένων του στατιστικού προγράμματος spss και ξεκίνησε η επεξεργασία δεδομένων.

7.6 Η επεξεργασία δεδομένων

Καταρχήν η επεξεργασία των δεδομένων της συγκεκριμένης έρευνας ξεκίνησε από τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων:

- Φύλλο,
- Ηλικία,
- Εκπαίδευση
- Οικογενειακή κατάσταση
- Θέση εργασίας
- Εργασιακή εμπειρία.

Για να ελέγξουμε τη συχνότητα τους στο δείγμα και να έχουμε μία γενική εικόνα των ερωτηθέντων. Για καλύτερα αποτελέσματα χρησιμοποιήσαμε και ιστογράμματα που δείχνουν την κατανομή του δείγματος.

Από την έβδομη ερώτηση μέχρι την τελευταία την εικοστή δεύτερη, όλες οι απαντήσεις των ερωτηθέντων βασίζονται αποκλειστικά στη γνώμη τους. Επειδή, χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Linkert, τα δεδομένα θα επεξεργαστούν με βάση το μοντέλο Kruskal – WallisHTestθα συσχετίσουμε την κάθε ερώτηση με τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων για να μπορέσουμε στο τέλος να εξάγουμε συγκεκριμένα στατιστικά συμπεράσματα και να διενεργηθούν οι κατάλληλοι έλεγχοι.

7.7 Ανάπτυξη της έρευνας

7.7.1 Ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων

Καταρχήν θα ξεκινήσουμε την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας, εξετάζοντας την κατανομή του δείγματος, όσο αφορά τα δημογραφικά στοιχεία του.

A. Το φύλο

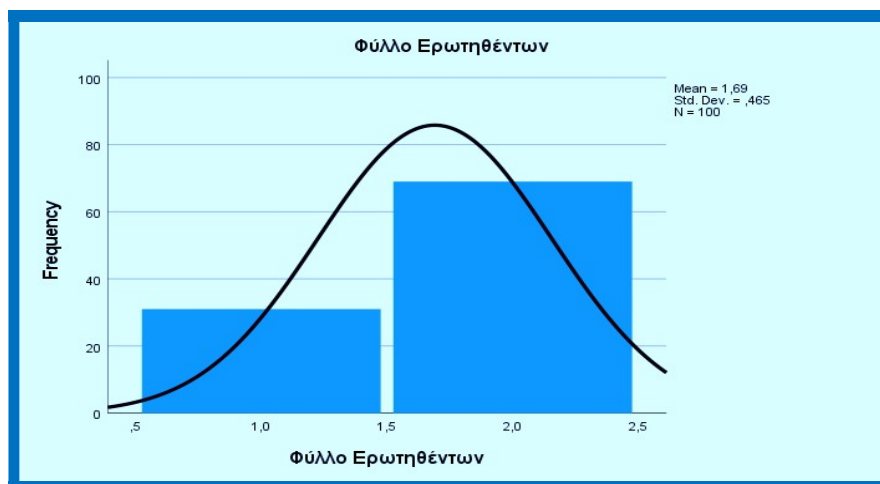
Από το σύνολο των 100 ερωτηθέντων ατόμων, οι 31 ήταν άντρες και οι 69 γυναίκες. Δηλαδή, το 29,8% του συνόλου ήταν άντρες και το 66,3% γυναίκες, λίγο παραπάνω από το μισό του συνολικού αριθμού των ατόμων.

Σύμφωνα με τον στατιστικό πίνακα:

Πίνακας 7.1
Φύλο ερωτηθέντων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άντρας	31	29,8	31,0	31,0
	Γυναίκα	69	66,3	69,0	100,0
	Total	100	96,2	100,0	
Missing	System	4	3,8		
Total		104	100,0		

Το Ιστόγραμμα του θα έχει την εξής μορφή:

Διάγραμμα 7.1
Φύλο ερωτηθέντων

B. Η ηλικία

Πίνακας 7.2
Ηλικία ερωτηθέντων

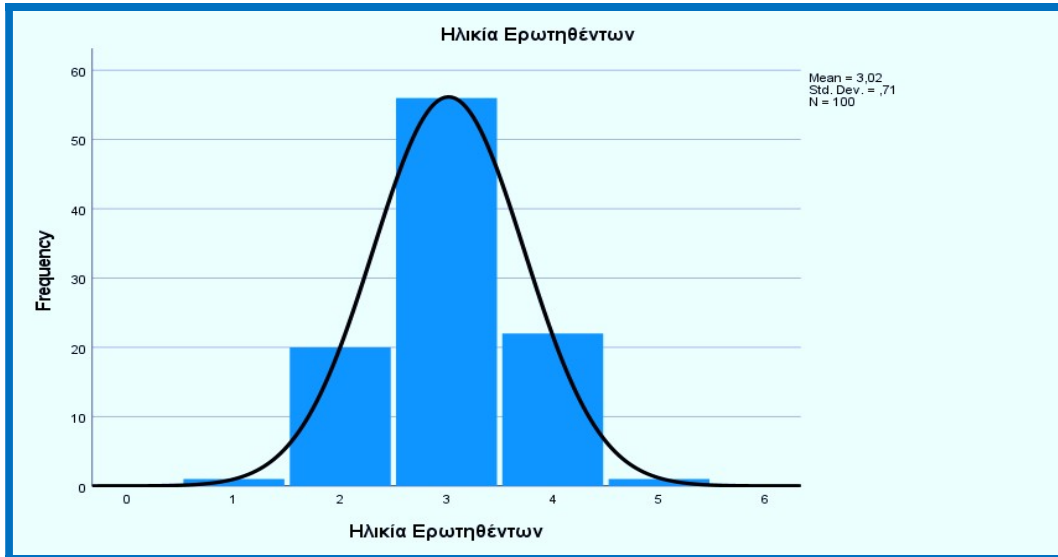
Ηλικία Ερωτηθέντων					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	< 30 ετών	1	1,0	1,0	1,0
	31-40 ετών	20	19,2	20,0	21,0
	41-50 ετών	56	53,8	56,0	77,0
	51-60 ετών	22	21,2	22,0	99,0
	60 ετών<	1	1,0	1,0	100,0
	Total	100	96,2	100,0	
Missin g	System	4	3,8		
Total		104	100,0		

Ο παραπάνω στατιστικός πίνακας δείχνει ότι 56 άτομα βρίσκονται στην ηλικιακή ομάδα 41-50 ετών, 20 άτομα στην 31-40 και 22 άτομα στην 51-60 ετών.

Το δείγμα της είναι ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού των υπαλλήλων του Δήμου Αθηναίων ηλικιακά διότι έζησαν την οικονομική κρίση από την αρχή της

πορείας της, απασχολούμενοι, ενημερωμένοι της κατάστασης και έχοντας τη δική της άποψη και γνώμη για της λόγους που η Ελλάδα βρέθηκε σε αυτή την κατάσταση.

Στο ιστόγραμμα παρατηρούμε τη διαφορά της ηλικιακής κατανομής.

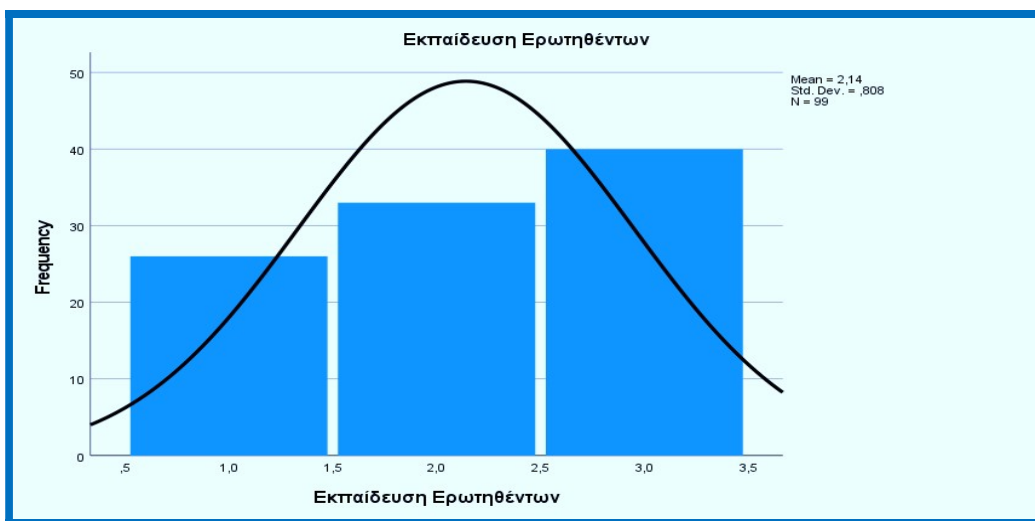

Διάγραμμα 7.2

Ηλικία Ερωτηθέντων

Γ. Η Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση των ερωτηθέντων όπως παρατηρούμε στο ανάλογο Ιστόγραμμα είναι σχετικά ομοιόμορφα κατανεμημένη.

Διάγραμμα 7.3

Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Το 25% έχει ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το 31,7% την τριτοβάθμια και το 38,5% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σύμφωνα με τον στατιστικό πίνακα.

Πίνακας 7.4

Εκπαίδευση ερωτηθέντων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δευτεροβάθμια	26	25,0	26,3	26,3
	Τριτοβάθμια	33	31,7	33,3	59,6
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού/ Διδακτορικού	40	38,5	40,4	100,0
	Total	99	95,2	100,0	
Missing	System	5	4,8		
Total		104	100,0		

Δ. Η Οικογενειακή κατάσταση

Στη συγκεκριμένη έρευνα όπου το κεντρικό θέμα είναι η οικονομία μιας χώρας έχει σημαντικό ρόλο η οικογενειακή κατάσταση του ερωτηθέντος. Διότι άλλη άποψη έχει ένα έγγαμο άτομο με περισσότερες υποχρεώσεις και παιδιά και άλλη ένα άτομο ελεύθερο από δεσμεύσεις.

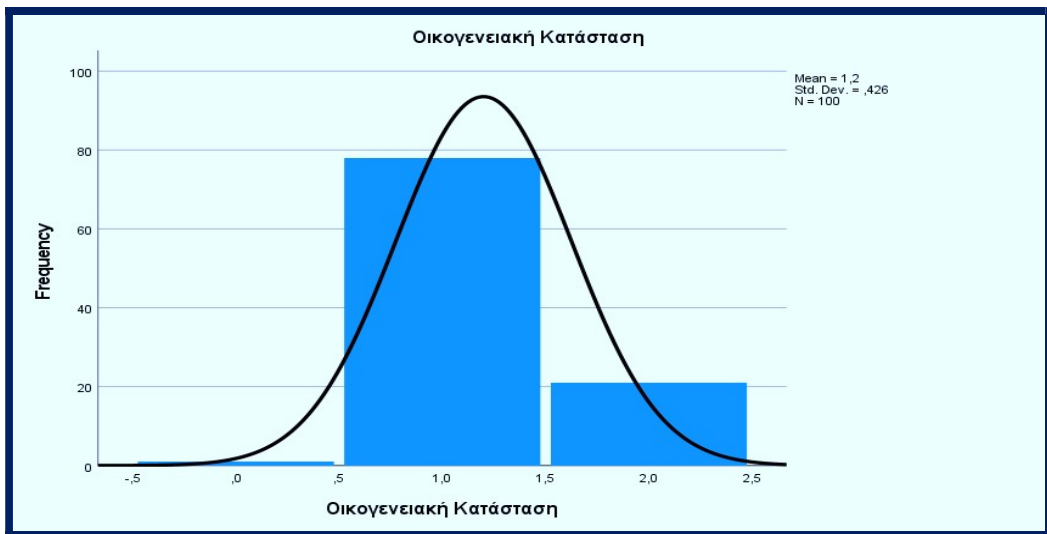
Τελικά, τα 78 άτομα είναι έγγαμα και το 21 άγαμα, ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα μίας ολόκληρης κοινωνίας.

Πίνακας 7.5

Οικογενειακή κατάσταση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	1	1,0	1,0	1,0
	Έγγαμος	78	75,0	78,0	79,0
	Άγαμος	21	20,2	21,0	100,0
	Total	100	96,2	100,0	
Missing	System	4	3,8		

Total	104	100,0
-------	-----	-------

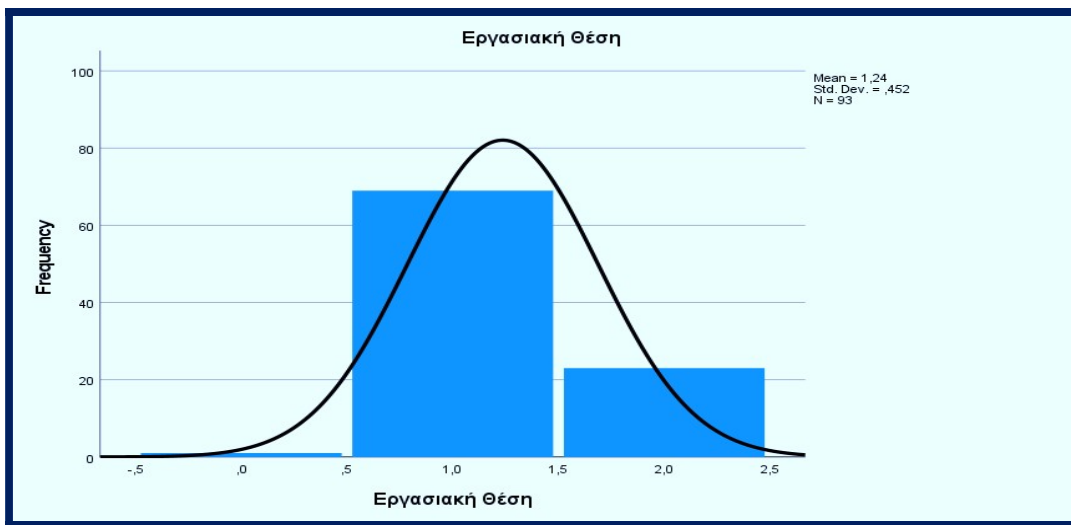
Διάγραμμα 7.5

Οικογενειακή κατάσταση

Ε. Εργασιακή θέση

Είναι λογικό σε ένα δείγμα όπου οι εργασιακές θέσεις είναι δύο, μία από τις δύο υπερτερεί. Ιδιαίτερα σε αυτή την περίπτωση όπου ένας δήμος απασχολεί κατά πολύ προϊσταμένους και δημοτικούς υπαλλήλους.

Οι 69 είναι δημοτικοί υπάλληλοι και οι 23 προϊστάμενοι. Εδώ οι 11 δεν απάντησαν, ίσως γιατί νόμιζαν ότι θα χαρακτηρισθούν. Η διαφορά φαίνεται και στο παρακάτω ιστόγραμμα:

Διάγραμμα 7.6

Εργασιακή θέση

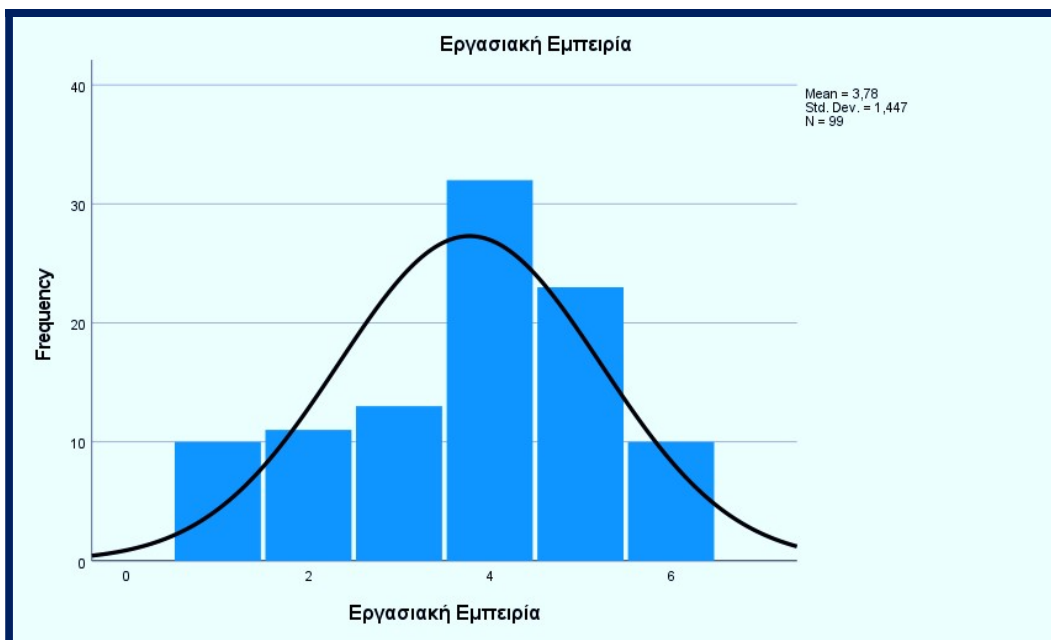
Στ. Εργασιακή εμπειρία

Σύμφωνα με το ιστόγραμμα της εργασιακής εμπειρίας παρατηρούμε ότι η κατανομή του δείγματος σχετικά με την εργασιακή προϋπηρεσία είναι ομοιόμορφη:

Πίνακας 7.6

Εργασιακή εμπειρία

		Εργασιακή Εμπειρία			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	< 5 έτη	10	9,6	10,1	10,1
	6-10 έτη	11	10,6	11,1	21,2
	11-15 έτη	13	12,5	13,1	34,3
	16-20 έτη	32	30,8	32,3	66,7
	21-25 έτη	23	22,1	23,2	89,9
	26 έτη και πάνω	10	9,6	10,1	100,0
	Total	99	95,2	100,0	
Missing System	5	4,8			
Total	104	100,0			

Διάγραμμα 7.7

Εργασιακή εμπειρία

7.7.2. ΑΝΑΛΥΣΗ Β' ΕΝΟΤΗΤΑΣ (Ερωτήσεις 7-11)

«Η Διόγκωση του χρέους της Ελλάδας μετά το 2000»

Ερώτηση 7:

« Η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας δεν ευθύνεται για τη διαρκή αύξηση του δημόσιου χρέους»

Οι απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση δόθηκαν με την εξής συχνότητα (frequency):
(να σημειωθεί εδώ ότι όπου συναντάμε 1= Συμφωνώ απόλυτα, 2= συμφωνώ, 3= δε εκφέρω γνώμη, 4= διαφωνώ απόλυτα, 5= διαφωνώ, 6= δεν γνωρίζω, δεν απαντώ)

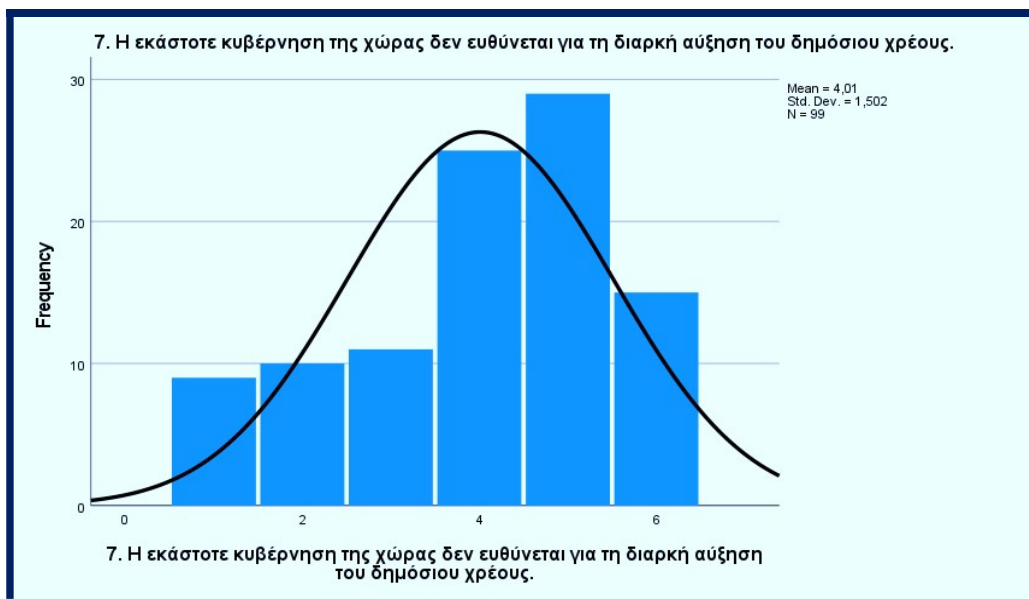
Πίνακας 7.7=
Συχνότητα απαντήσεων ερώτησης 7

7. Η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας δεν ευθύνεται για τη διαρκή αύξηση του δημόσιου χρέους.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	9	9,0	9,1	9,1
	2	10	10,0	10,1	19,2
	3	11	11,0	11,1	30,3
	4	25	25,0	25,3	55,6
	5	29	29,0	29,3	84,8
	6	15	15,0	15,2	100,0
	Total	99	99,0	100,0	
Missi ng	System	1	1,0		
Total		100	100,0		

Τα περισσότερα άτομα απάντησαν ότι διαφωνούν με την πρόταση (25 διαφωνούν απόλυτα, 29 διαφωνούν και 15 δεν απάντησαν, δείχνοντας με αυτόν τον τρόπο ότι δε

θέλουν να εκφέρουν γνώμη.). Πιστεύουν δηλαδή ότι κυβέρνηση φέρει ευθύνη για την πορεία των ποσοστών αύξησης του δημόσιου χρέους.

Η κατανομή των απαντήσεων φαίνεται στο παρακάτω ιστόγραμμα:

Διάγραμμα 7.8
Κατανομή απαντήσεων ερώτησης 7

Η ερώτηση 7 αποτελεί μία συνεχή μεταβλητή η οποία θα ελεγχθεί με τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος αν συσχετίζεται.

Θα διεξαχθούν οι εξής έλεγχοι:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Για να διενεργηθούν οι παραπάνω έλεγχοι θα εξετάσουμε κάθε φορά την ερώτηση 7 με ένα δημογραφικό στοιχείο. Συγκεκριμένα με το στατιστικό πρόγραμμα spss θα εξετάσουμε τις τιμές του sig. Αν οι τιμές του είναι μικρότερες του 0,05 θα απορρίψουμε την H₀, ενώ αν είναι μεγαλύτερες του 0,05 θα δεχθούμε την H₀ γιατί θα συσχετίζεται η μεταβλητή με τα δημογραφικά στοιχεία κάθε φορά.

Ερώτηση 7 + φύλο

Σύμφωνα με το μοντέλο Kruskal-Wallis συσχετίζοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές προκύπτει ότι:

Πίνακας 7.8
Συχνότητα απαντήσεων ερώτησης 7

Test Statistics ^{a,b}	
	Η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας δεν ευθύνεται για τη διαρκή αύξηση του δημόσιου χρέους.
Kruskal-Wallis H	1,151
df	1
Asymp. Sig.	,283
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΦύλοΕρωτηθέντων	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Με άλλα λόγια το φύλο των ερωτηθέντων που υπερίσχυσε, οι γυναίκες δηλαδή θεωρούν ότι η κυβέρνηση της χώρας ευθύνεται για την αύξηση κάθε φορά του δημόσιου χρέους..

Ερώτηση 7+ ηλικία

Σύμφωνα με το μοντέλο Kruskal-Wallis συσχετίζοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές προκύπτει ότι:

Πίνακας 7.9
Ερώτηση 7- ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας δεν ευθύνεται για τη διαρκή αύξηση του δημόσιου χρέους.
Kruskal-Wallis H	5,586

df	3
Asymp. Sig.	,134
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην ηλικία του δείγματος και την ερώτηση 7. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικιακή κατανομή επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 7.

Ερώτηση 7+ εκπαίδευση

Σύμφωνα με το μοντέλο Kruskal-Wallis συσχετίζοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές προκύπτει ότι:

Πίνακας 7.10

Ερώτηση 7- εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
Η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας δεν ευθύνεται για τη διαρκή αύξηση του δημόσιου χρέους.	
Kruskal-Wallis H	2,746
df	2
Asymp. Sig.	,253
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην εκπαιδευτική βαθμίδα του δείγματος και την ερώτηση 7. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εκπαιδευτική βαθμίδα επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 7 .

Ερώτηση 7+ Οικογενειακή κατάσταση

Σύμφωνα με το μοντέλο Kruskal-Wallis συσχετίζοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές προκύπτει ότι:

Πίνακας 7.11

Ερώτηση 7-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας δεν ευθύνεται για τη διαρκή αύξηση του δημόσιου χρέους.
Kruskal-Wallis H	,084
df	1
Asymp. Sig.	,772
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην οικογενειακή κατάσταση του δείγματος και την ερώτηση 7. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση του κάθε ερωτηθέντος επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 7.

Ερώτηση 7+θέση εργασίας

Σύμφωνα με το μοντέλο Kruskal-Wallis συσχετίζοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές προκύπτει ότι:

Πίνακας 7.12

Ερώτηση 7- θέση εργασίας

Test Statistics ^{a,b}	
	Η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας δεν ευθύνεται για τη διαρκή αύξηση του δημόσιου χρέους.
Kruskal-Wallis H	1,032

df	1
Asymp. Sig.	,310
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΕργασιακήΘέση	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην θέση εργασίας του δείγματος και την ερώτηση 7. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η θέση εργασίας επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 7.

Ερώτηση 7+προϋπηρεσία

Σύμφωνα με το μοντέλο Kruskal-Wallis συσχετίζοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές προκύπτει ότι:

Πίνακας 7.13

Ερώτηση 7- προϋπηρεσία

Test Statistics ^{a,b}	
	Η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας δεν ευθύνεται για τη διαρκή αύξηση του δημόσιου χρέους.
Kruskal-Wallis H	1,378
df	5
Asymp. Sig.	,927
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην προϋπηρεσία των ερωτηθέντων του δείγματος και την ερώτηση 7. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή προϋπηρεσία επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 7.

Από τη μελέτη συσχέτισης της υπόθεσης 7 με τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων, προκύπτει θετική γραμμική σχέση μεταξύ τους, με μεγαλύτερη ένταση την οικογενειακή κατάσταση και την προϋπηρεσία.

Ερώτηση 8:

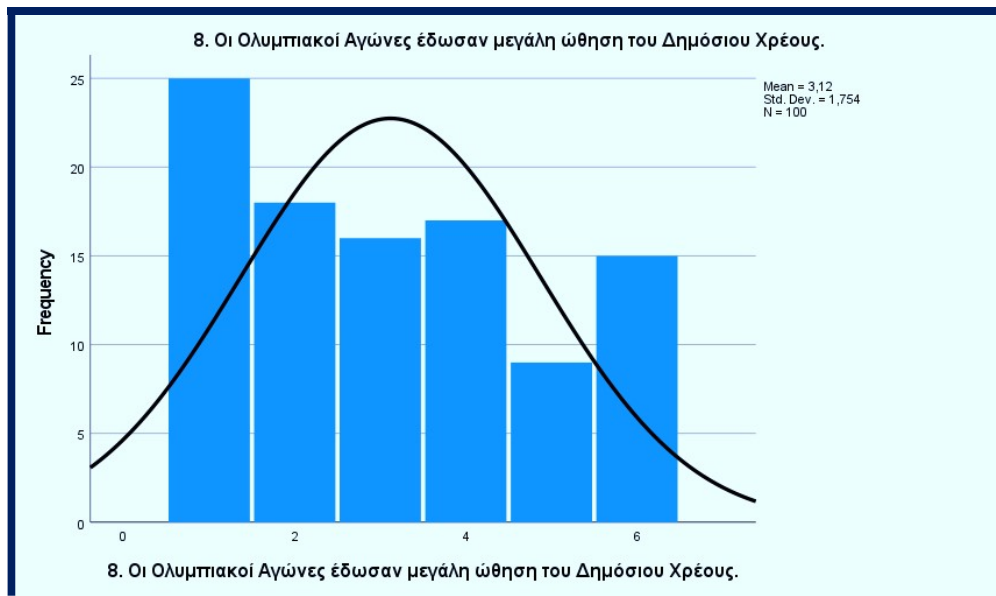
« Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν μεγάλη ώθηση του Δημόσιου Χρέους.»

Οι απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση δόθηκαν με την εξής συχνότητα (frequency):

Πίνακας 7.14
Ερώτηση 8- συχνότητα

8. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν μεγάλη ώθηση του Δημόσιου Χρέους.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	25	25,0	25,0	25,0
	2	18	18,0	18,0	43,0
	3	16	16,0	16,0	59,0
	4	17	17,0	17,0	76,0
	5	9	9,0	9,0	85,0
	6	15	15,0	15,0	100,0
Total		100	100,0	100,0	

Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος απάντησε θετικά, η κατανομή των απαντήσεων παρουσιάζεται αμέσως παρακάτω με το σχετικό Ιστόγραμμα:

Διάγραμμα 9

Η κατανομή της ερώτησης 9

Δηλαδή οι περισσότεροι πιστεύουν ότι από τη στιγμή που η Ελλάδα ανέλαβε τη διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων το 2004, ξεκίνησε και η ανοδική πορεία διόγκωσης του ελληνικού χρέους. Αυτό συνέβη διότι πραγματοποιήθηκαν πολλά έργα, δημιουργήθηκαν νέες εγκαταστάσεις φιλοξενίας των Αγώνων, με αποτέλεσμα να χρειαστούν κεφάλαια τα οποία προήλθαν από δάνεια του εξωτερικού.

Θέτουμε τους εξής ελέγχους υποθέσεων:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Προς αποφυγή της επανάληψης κάθε φορά των αποτελεσμάτων της ανάλυσης του Kruskal-Wallis test σχετικά με τον έλεγχο υποθέσεων της συσχέτισης μεταξύ της εξαρτημένης μεταβλητής (όπου εδώ είναι η ώθηση του χρέους λόγω της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων) και των ανεξάρτητων μεταβλητών (δημογραφικά στοιχεία), συνοψίζουμε στα εξής αποτελέσματα:

Πίνακας 7.15

Ερώτηση 8- φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν μεγάλη ώθηση του Δημόσιου Χρέους.
Kruskal-Wallis H	1,245
df	1
Asymp. Sig.	,264
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΦύλοΕρωτηθέντων	

Η τιμή sig>0.05, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στο φύλο του δείγματος και την ερώτηση 8. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλο των ερωτηθέντων επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 8.

Πίνακας 7.16
Ερώτηση 8- ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν μεγάλη ώθηση του Δημόσιου Χρέους.
Kruskal-Wallis H	1,015
df	4
Asymp. Sig.	,907
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Η τιμή sig>0.05, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην ηλικία του δείγματος και την ερώτηση 8. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικιακή κατανομή επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 8 .

Πίνακας 7.17
Ερώτηση 8- εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν μεγάλη ώθηση του Δημόσιου Χρέους.
Kruskal-Wallis H	2,136
df	2
Asymp. Sig.	,344
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή sig>0.05, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην εκπαίδευση του δείγματος και την ερώτηση 8. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εκπαίδευση του δείγματος επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 8 .

Πίνακας 7.18
Ερώτηση 8- οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics^{a,b}	
	Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν μεγάλη ώθηση του Δημόσιου Χρέους.
Kruskal-Wallis H	,012
df	1
Asymp. Sig.	,914
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην οικογενειακή κατάσταση του δείγματος και την ερώτηση 8. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση του δείγματος επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 8 .

Πίνακας 7.19
Ερώτηση 8 – εργασιακή θέση

Test Statistics^{a,b}	
	Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν μεγάλη ώθηση του Δημόσιου Χρέους.
Kruskal-Wallis H	,220
df	1
Asymp. Sig.	,639
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Θέση	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην εργασιακή θέση του δείγματος και την ερώτηση 8. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή θέση επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 8 .

Πίνακας 7.20
Ερώτηση 8- εργασιακή εμπειρία

Test Statistics ^{a,b}	
	Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν μεγάλη ώθηση του Δημόσιου Χρέους.
Kruskal-Wallis H	5,074
df	5
Asymp. Sig.	,407
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Η τιμή $sig > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην εργασιακή εμπειρία του δείγματος και την ερώτηση 8. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή εμπειρία επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 8.

Μελετώντας τις συσχετίσεις μεταξύ της εξαρτημένης μεταβλητής και των ανεξάρτητων μεταβλητών παρατηρούμε ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των μεταβλητών. Με άλλα λόγια υπάρχει ομοιογένεια των διακυμάνσεων και αποδεχόμαστε ως έγκυρα τα αποτελέσματα του t-test και ισχύει η μηδενική υπόθεση.

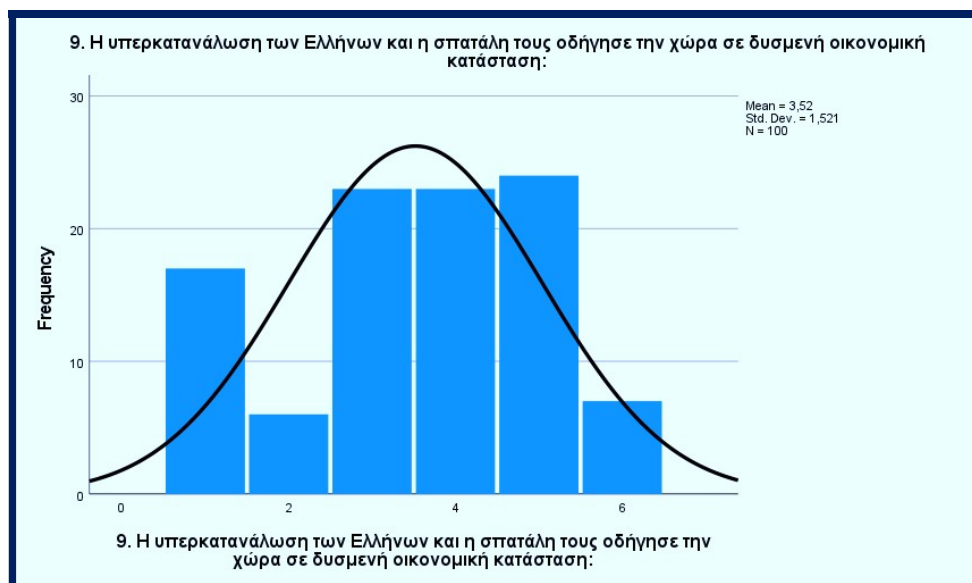
Ερώτηση 9: «Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση»

Οι απαντήσεις στην ένατη ερώτηση δόθηκαν με την εξής συχνότητα (frequency):

Πίνακας 7.21
Κατανομή ερώτησης

9. Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση:					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	17	17,0	17,0	17,0
	2	6	6,0	6,0	23,0
	3	23	23,0	23,0	46,0
	4	23	23,0	23,0	69,0
	5	24	24,0	24,0	93,0
	6	7	7,0	7,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Και το σχετικό Ιστόγραμμα:

Διάγραμμα 7.10

Η κατανομή της ερώτησης

Σε αυτή την ερώτηση παρατηρούμε ότι το μισό δείγμα απάντησε ότι συμφωνεί με την ερώτηση, ότι η υπερκατανάλωση και η κατασπατάληση των Ελλήνων οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση. Ενώ το άλλο μισό ότι διαφωνεί. Αξίζει να

μελετήσουμε τη συσχέτιση μεταξύ των δημογραφικών στοιχείων και της εξαρτημένης μεταβλητής που είναι: « Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση».

Λαμβάνοντας υπόψη την εξαρτημένη μεταβλητή και τις ανεξάρτητες μεταβλητές, τα δημογραφικά στοιχεία θα ελέγξουμε τις εξής υποθέσεις:

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής « Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση » είναι παρόμοια με τις ανεξάρτητες μεταβλητές, των δημογραφικών στοιχείων».

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής « Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση » δεν είναι παρόμοια με τις ανεξάρτητες μεταβλητές, των δημογραφικών στοιχείων».

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καταλήγουμε στα εξής:

Πίνακας 7.22
Ερώτηση 9-φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση
Kruskal-Wallis H	,651
Df	1
Asymp. Sig.	,420
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΦύλοΕρωτηθέντων	

Η τιμή sig>0.05, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στο φύλλο του δείγματος και την ερώτηση 9. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλλο των ερωτηθέντων επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 9 .

Πίνακας 7.23
Ερώτηση 9-Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics^{a,b}	
	Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση
Kruskal-Wallis H	6,651
df	4
Asymp. Sig.	,156
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Στην ανεξάρτητη μεταβλητή « Η ηλικία των ερωτηθέντων» παρατηρούμε ότι η τιμή $\text{sig}=0.156 > 0.005$. Άρα υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, λίγο πιο χαμηλής έντασης από την μεταβλητή «το φύλο των ερωτηθέντων». Δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην ηλικία του δείγματος και την ερώτηση 9. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικιακή κατανομή επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 9.

Πίνακας 7.24
Ερώτηση 9-εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics^{a,b}	
	Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση
Kruskal-Wallis H	1,177
df	2
Asymp. Sig.	,555
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην εκπαίδευση του δείγματος και την ερώτηση 9. Με άλλα λόγια υπάρχει

γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εκπαιδευτική βαθμίδα των ερωτηθέντων επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 9 .

Πίνακας 7.25
Ερώτηση 9-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση
Kruskal-Wallis H	1,605
df	1
Asymp. Sig.	,205
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Η τιμή sig>0.05, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στη, οικογενειακή κατάσταση του δείγματος και την ερώτηση 9. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 9.

Πίνακας 7.26
Ερώτηση 9- Εργατική Θέση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση
Kruskal-Wallis H	1,355
df	1
Asymp. Sig.	,244
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Θέση	

Η τιμή sig>0.05, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην εργασιακή θέση του δείγματος και την ερώτηση 9. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή τους θέση επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 9 .

Πίνακας 7.27
Ερώτηση 9-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics^{a,b}	
	Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση
Kruskal-Wallis H	1,691
df	5
Asymp. Sig.	,890
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην εργασιακή εμπειρία του δείγματος και την ερώτηση 9. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή εμπειρία επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 9.

Ερώτηση 10^η : « Η οικονομική κρίση αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα ».

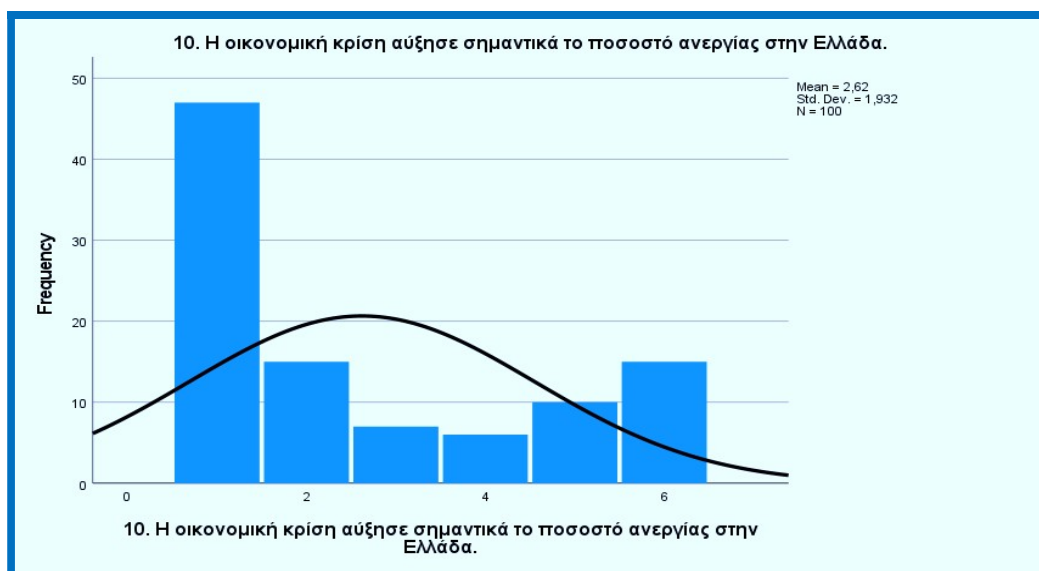
Η κατανομή της συγκεκριμένης ερώτησης έχει ως εξής:

Πίνακας 7.22

Κατανομή Ερώτησης

10. Η οικονομική κρίση αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	47	47,0	47,0	47,0
	2	15	15,0	15,0	62,0
	3	7	7,0	7,0	69,0
	4	6	6,0	6,0	75,0
	5	10	10,0	10,0	85,0
	6	15	15,0	15,0	100,0
Total		100	100,0	100,0	

Από το σύνολο του δείγματος, των 100 ερωτηθέντων προέκυψε ότι το 47% του συνόλου συμφωνούν απόλυτα με την άποψη ότι η οικονομική κρίση στην Ελλάδα αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας της. 10-15% διαφωνούν με την ερώτηση ενώ ένα 7% του συνόλου δεν θέλησε να απαντήσει.

Διάγραμμα 7.11

Η κατανομή της ερώτησης 10

Θέλουμε τώρα να ελέγξουμε εάν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της παραπάνω άποψης και των δημογραφικών στοιχείων με την μορφή των εξής υποθέσεων:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Πίνακας 7.23

Test Statistics ^{a,b}	
	Η οικονομική κρίση αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα.
Kruskal-Wallis H	,400
df	1
Asymp. Sig.	,527
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΦύλοΕρωτηθέντων	

Ερώτηση 10-Φύλο ερωτηθέντων

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στο φύλο του δείγματος και την ερώτηση 10. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλο του δείγματος επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 10.

Πίνακας 7.24
Ερώτηση 10- Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η οικονομική κρίση αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα.
Kruskal-Wallis H	7,101
df	4
Asymp. Sig.	,131
a. Kruskal Wallis Test	

b. Grouping Variable: **Ηλικία Ερωτηθέντων**

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην ηλικία του δείγματος και την ερώτηση 10. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικιακή κατανομή επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 10.

Πίνακας 7.25

Ερώτηση 10-Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η οικονομική κρίση αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα.
Kruskal-Wallis H	1,113
df	2
Asymp. Sig.	,573
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην εκπαίδευση του δείγματος και την ερώτηση 10. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εκπαιδευτική βαθμίδα των ερωτηθέντων επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 10 .

Πίνακας 7.26

Ερώτηση 10- Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η οικονομική κρίση αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα.
Kruskal-Wallis H	,187
df	1
Asymp. Sig.	,666
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην οικογενειακή κατάσταση του δείγματος και την ερώτηση 10. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 10 .

Πίνακας 7.27
Ερώτηση 10- Εργασιακή θέση

Test Statistics ^{a,b}	
Η οικονομική κρίση αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα.	
Kruskal-Wallis H	,578
df	1
Asymp. Sig.	,447
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΕργασιακήΘέση	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,447, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην εργασιακή θέση του δείγματος και την ερώτηση 10. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή θέση επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 10 .

Πίνακας 7.28
Ερώτηση 10-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics ^{a,b}	
Η οικονομική κρίση αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα.	
Kruskal-Wallis H	8,109
df	5
Asymp. Sig.	,150
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στην οικογενειακή κατάσταση του δείγματος και την ερώτηση 10. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 10 .

Ερώτηση 11: «**Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.**».

Η ενδέκατη ερώτηση είναι η τελευταία ερώτηση της συγκεκριμένης ενότητας, σχετικές με τις αιτίες διόγκωσης των ελληνικού χρέους. Θεωρητικά όταν αυξάνονται οι συντελεστές Φ.Π.Α. αυξάνονται και τα φορολογικά έσοδα του κράτους, τα οποία αν έχει χρέος η χώρα τα διαθέτει για την εξόφλησή τους.

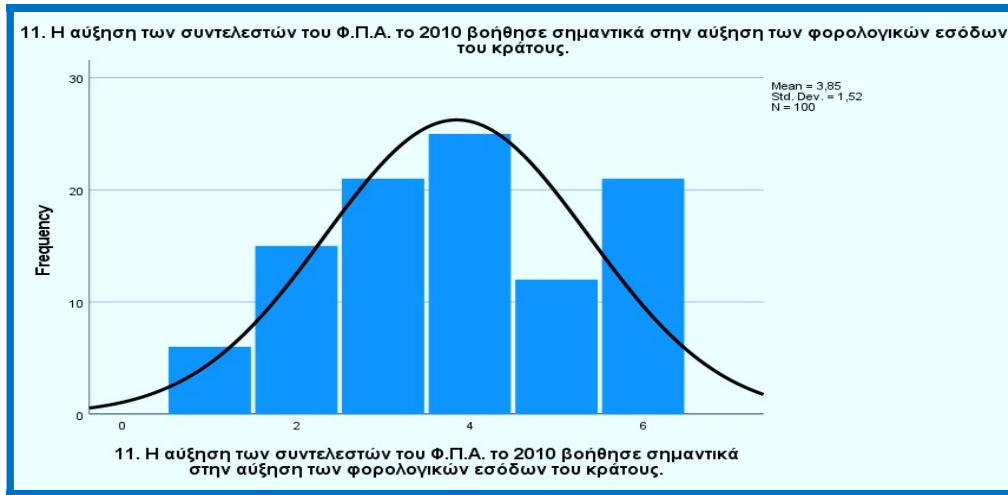
Η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων ήταν η εξής σε απόλυτη και διαγραμματική μορφή:

Πίνακας 7.29
Κατανομή της ερώτησης

11. Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	6	6,0	6,0	6,0
	2	15	15,0	15,0	21,0
	3	21	21,0	21,0	42,0
	4	25	25,0	25,0	67,0
	5	12	12,0	12,0	79,0
	6	21	21,0	21,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Οι 21 από τους 100 ερωτηθέντες δεν απάντησαν ενώ άλλοι 21 δεν ήθελαν να εκφέρουν γνώμη. Άλλοι 25 δε θεωρούν ότι η αύξηση των συντελεστών του ΦΠΑ, το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους. Λίγοι

είναι απολύτως σίγουροι, μόνο οι έξι, ότι η αύξηση των συντελεστών του ΦΠΑ το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.

Διάγραμμα 7.12
Κατανομή της ερώτησης 11

Και σε αυτή την ερώτηση θα διενεργήσουμε τον εξής έλεγχο υποθέσεων:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Σύμφωνα με τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος και τη μεταβλητή: «**Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους**» προέκυψαν τα εξής:

A) Το φύλο των ερωτηθέντων:

Πίνακας 7.30
Ερώτηση 11- φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.
Kruskal-Wallis H	,505
df	1
Asymp. Sig.	,477
a. Kruskal Wallis Test	

b. Grouping Variable: **Φύλο** Ερωτηθέντων

Η τιμή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει ομοιογένεια ανάμεσα στο φύλο του δείγματος και την ερώτηση 11. Με άλλα λόγια υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλο επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 11 .

B) Η ηλικία των ερωτηθέντων

Πίνακας 7.31
Ερώτηση 11- Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.
Kruskal-Wallis H	1,891
df	4
Asymp. Sig.	,756
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,756, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι υπάρχει με άλλα λόγια έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικία επηρεάζει την απάντηση που δόθηκε για την ερώτηση 11.

Γ) Η εκπαίδευση των ερωτηθέντων:

Πίνακας 7.32
Ερώτηση 11- Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.
Kruskal-Wallis H	3,292
df	2
Asymp. Sig.	,193
a. Kruskal Wallis Test	

b. Grouping Variable: **Εκπαίδευση Ερωτηθέντων**

Σε αυτή την περίπτωση, η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,193, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι χαμηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι υπάρχει με άλλα λόγια ήπια γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το επίπεδο της εκπαίδευσης των ερωτηθέντων επηρεάζει τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 11.

Δ) Η οικογενειακή κατάσταση

Πίνακας 7.33
Ερώτηση 11- Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics^{a,b}	
	Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.
Kruskal-Wallis H	3,176
df	1
Asymp. Sig.	,075
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Εδώ, η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,075, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι πολύ χαμηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση του κάθε ερωτώμενου επηρεάζει την απάντηση που έδωσε στην ερώτηση 11.

Ε) Η εργασιακή θέση

Πίνακας 7.34
Ερώτηση 11- Εργασιακή θέση

Test Statistics^{a,b}	
	Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.
Kruskal-Wallis H	,488
df	1

Asymp. Sig.	,485
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΕργασιακήΘέση	

Σε αυτή την περίπτωση, η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,485, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι μέτριας συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει με άλλα λόγια γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή τους θέση επηρεάζει την απάντηση που έδωσαν στην ερώτηση 11..

Στ) Εργασιακή εμπειρία

Πίνακας 7.35
Ερώτηση 11- Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.
Kruskal-Wallis H	3,786
df	5
Asymp. Sig.	,581
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,581, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι δηλαδή υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή εμπειρία επηρεάζει την απάντηση που έδωσε το κάθε άτομο.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

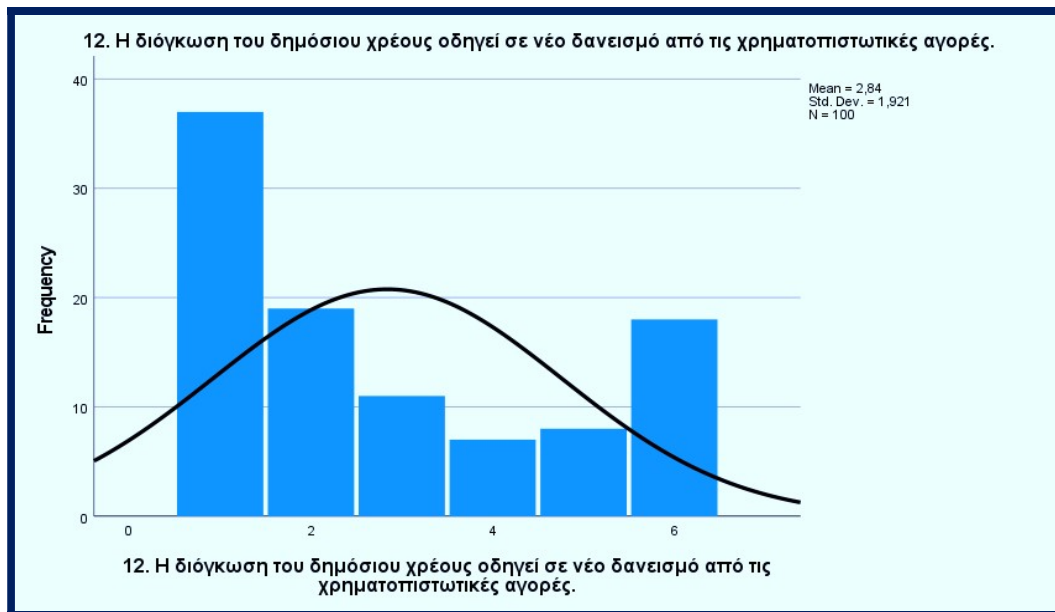
Ερώτηση 12: «Η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές».

Η κατανομή των απαντήσεων έχει ως εξής:

Πίνακας 7.36
Κατανομή ερώτησης

12. Η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	37	37,0	37,0	37,0
	2	19	19,0	19,0	56,0
	3	11	11,0	11,0	67,0
	4	7	7,0	7,0	74,0
	5	8	8,0	8,0	82,0
	6	18	18,0	18,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Από τις παραπάνω απαντήσεις διαπιστώνουμε ότι το 37% συμφωνούν απόλυτα με την άποψη της ερώτησης 12, το 19% απλά συμφωνούν, το 11% δεν εκφέρουν γνώμη, μόλις το 7% διαφωνούν απόλυτα, το 8% απλώς διαφωνούν και ένα 18% δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 7.13
Κατανομή ερώτησης 12

Θα ελεγχθούν οι εξής έλεγχοι υποθέσεων:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

A) Το φύλο των ερωτηθέντων

Πίνακας 7.37
Ερώτηση 12-Φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
Η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές.	
Kruskal-Wallis H	,001
df	1
Asymp. Sig.	,982
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Φύλο Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,982, δηλαδή sig > 0.05 είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση, δηλαδή υπάρχει με άλλα λόγια γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλο των ερωτηθέντων επηρεάζει αισθητά την

απάντηση της ερώτησης, εάν η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές,

B) Η ηλικία των ερωτηθέντων

Πίνακας 7.38
Ερώτηση 12-Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές.
Kruskal-Wallis H	5,250
df	4
Asymp. Sig.	,263
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Σε αυτή την περίπτωση, η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,263, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι μέτριας συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση, δηλαδή υπάρχει με άλλα λόγια γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικία των ερωτηθέντων επηρεάζει την απάντηση της ερώτησης 12.

Γ) Η εκπαίδευση των ερωτηθέντων

Πίνακας 7.39
Ερώτηση 12- Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από της χρηματοπιστωτικές αγορές.
Kruskal-Wallis H	1,171
df	2
Asymp. Sig.	,557
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,557, δηλαδή $sig > 0.05$ είναι μέτριας συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εκπαίδευση των ερωτηθέντων επηρεάζει την απάντηση που έδωσαν στην ερώτηση 12.

Δ) Η οικογενειακή κατάσταση

Πίνακας 7.40
Ερώτηση 12- Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές.
Kruskal-Wallis H	,107
df	1
Asymp. Sig.	,743
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,743, δηλαδή $sig > 0.05$ είναι έντονης συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή τους κατάσταση επηρεάζουν τις απαντήσεις που έδωσαν στην ερώτηση 12.

Ε) Η εργασιακή θέση

Πίνακας 7.41
Ερώτηση 12-Εργασιακή θέση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές.
Kruskal-Wallis H	4,363
df	1
Asymp. Sig.	,037
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΕργασιακήΘέση	

Είναι η πρώτη περίπτωση όπου η sig. είναι μικρότερη από 0,05. Άρα τώρα θα πρέπει να δεχθούμε την H_1 ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Στ) Η εργασιακή εμπειρία

Πίνακας 7.42
Ερώτηση 12- εργασιακή εμπειρία

Test Statistics ^{a,b}	
	Η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές.
Kruskal-Wallis H	12,285
df	5
Asymp. Sig.	,031
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Έχουμε ακόμη μία περίπτωση όπου η τιμή sig. είναι μικρότερη της τιμής 0,05, και εδώ θα πρέπει να επιλέξουμε την H_1 . Άρα δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

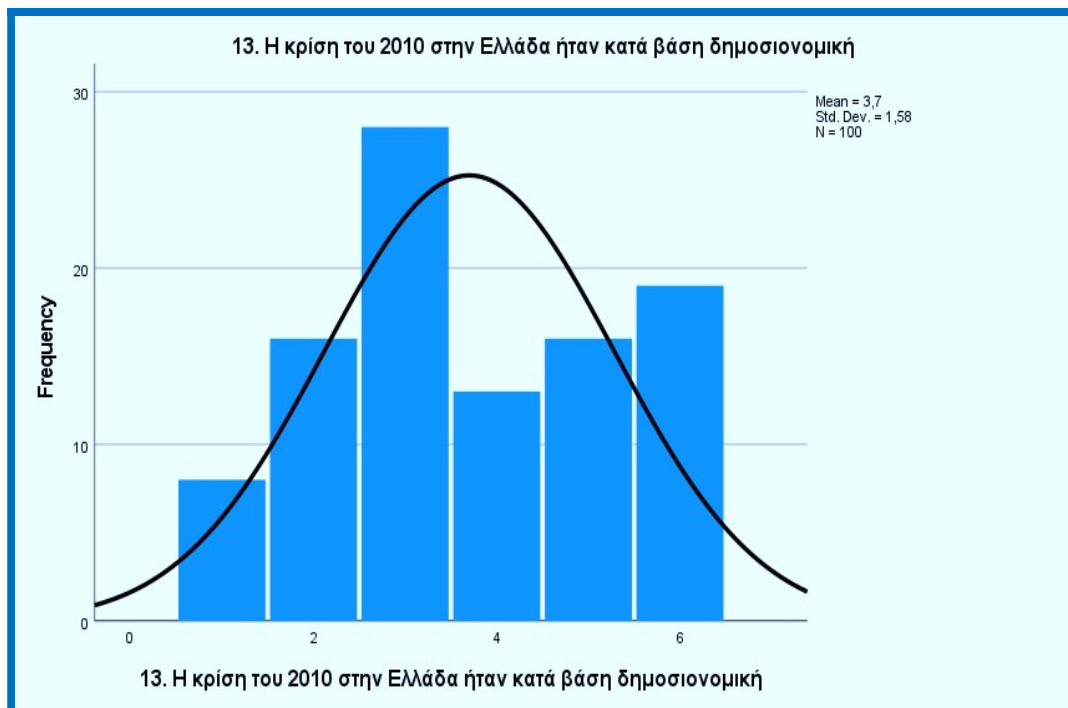
Ερώτηση 13: «Η κρίση του 2010 στην Ελλάδα ήταν κατά βάση δημοσιονομική»

Η κατανομή των απαντήσεων της συγκεκριμένης ερώτησης παρουσιάζονται αμέσως παρακάτω:

Πίνακας 7.43
Κατανομή απαντήσεων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	8	8,0	8,0	8,0
	2	16	16,0	16,0	24,0
	3	28	28,0	28,0	52,0
	4	13	13,0	13,0	65,0
	5	16	16,0	16,0	81,0
	6	19	19,0	19,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι, από το σύνολο των 100 ερωτηθέντων οι 28 δεν θέλησαν να εκφέρουν γνώμη, ενώ οι 19 δεν ήξεραν τι να απαντήσουν. Ισοβαθμία υπάρχει μεταξύ αυτών που συμφωνούν και αυτών που διαφωνούν με την ερώτηση. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι τα άτομα τα οποία δεν εκφέρουν γνώμη είναι αρκετά σε σχέση με το δείγμα. Αυτό αποδεικνύει ότι δεν θέλουν να εκφραστούν τα άτομα, για να μην ταυτοποιηθούν.

Διάγραμμα 7.14
Κατανομή απαντήσεων

Θα γίνουν οι εξής έλεγχοι υποθέσεων:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Λαμβάνοντας υπόψη τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος, προκύπτουν οι εξής παρατηρήσεις:

Πίνακας 7.44
Ερώτηση 13-Φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η κρίση του 2010 στην Ελλάδα ήταν κατά βάση δημοσιονομική
Kruskal-Wallis H	,136
df	1
Asymp. Sig.	,713
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΦύλοΕρωτηθέντων	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,713, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλο των ερωτηθέντων επηρεάζει την απάντηση που έδωσαν στην ερώτηση 13.

Πίνακας 7.45
Ερώτηση 13- ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η κρίση του 2010 στην Ελλάδα ήταν κατά βάση δημοσιονομική
Kruskal-	4,820

Wallis H	
df	4
Asymp. Sig.	,306
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,306, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι μέτριας συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικία των ερωτηθέντων επηρεάζει άμεσα την απάντηση που έδωσαν στην ερώτηση 13.

Πίνακας 7.46
Ερώτηση 13- εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η κρίση του 2010 στην Ελλάδα ήταν κατά βάση δημοσιονομική
Kruskal-Wallis H	,709
df	2
Asymp. Sig.	,701
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,701, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εκπαίδευση των ερωτηθέντων επηρεάζει άμεσα την άποψη που εκφράζει η ερώτηση 13.

Πίνακας 7.47
Ερώτηση 13- οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η κρίση του 2010 στην Ελλάδα ήταν κατά βάση δημοσιονομική
Kruskal-	,543

Wallis H	
df	1
Asymp. Sig.	,461
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Η τιμή του sig της μεταβλητής είναι 0,461, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι μέτριας συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση επηρεάζει τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 13.

Πίνακας 7.48
Ερώτηση 13-Εργασιακή θέση

Test Statistics^{a,b}	
	Η κρίση του 2010 στην Ελλάδα ήταν κατά βάση δημοσιονομική
Kruskal-Wallis H	,032
df	1
Asymp. Sig.	,858
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Θέση	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,858, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή θέση επηρεάζει άμεσα τις απαντήσεις που δόθηκαν για την 13^η ερώτηση.

Πίνακας 7.49
Ερώτηση 13-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics^{a,b}	
	Η κρίση του 2010 στην Ελλάδα ήταν κατά βάση δημοσιονομική

Kruskal-Wallis H	2,659
df	5
Asymp. Sig.	,752
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Μελετώντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,752, δηλαδή $sig > 0.05$ είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, δηλαδή η εργασιακή εμπειρία του κάθε ατόμου επηρεάζει την απάντηση που έδωσε για την 13^η ερώτηση.

Ερώτηση 14:

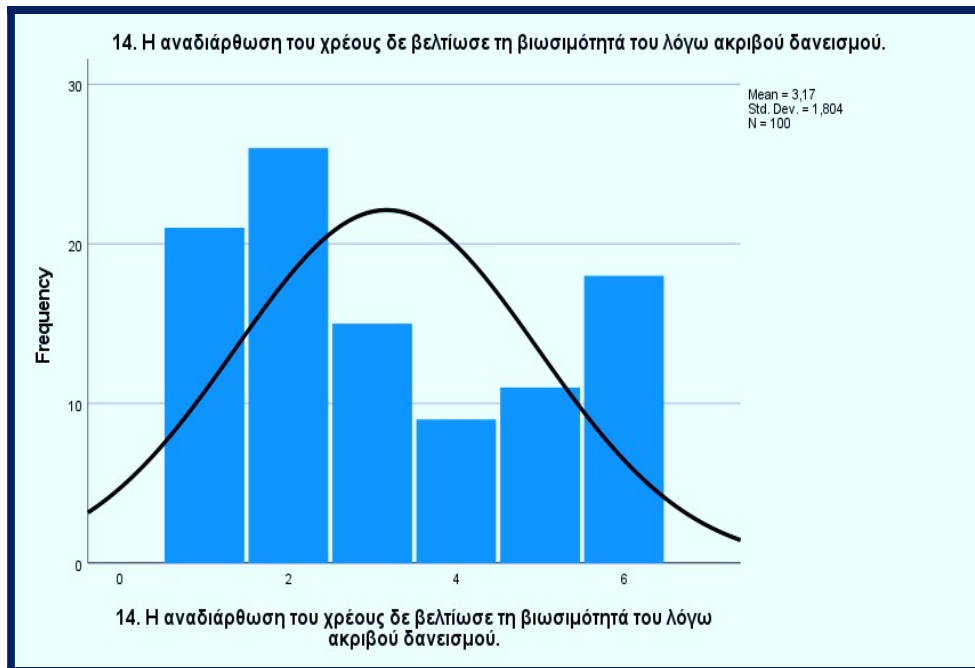
«**Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω ακριβού δανεισμού.**».

Οι απαντήσεις αυτής της ερώτησης έχουν την εξής κατανομή:

Πίνακας 7.50
Κατανομή απαντήσεων

14. Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω ακριβού δανεισμού.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	21	21,0	21,0	21,0
	2	26	26,0	26,0	47,0
	3	15	15,0	15,0	62,0
	4	9	9,0	9,0	71,0
	5	11	11,0	11,0	82,0
	6	18	18,0	18,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

21 άτομα συμφωνούν απόλυτα, 26 άτομα συμφωνούν ότι η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητα του λόγω ακριβού δανεισμού. Αυτοί που δεν απάντησαν ήταν 15, ενώ αυτοί που δεν γνώριζαν τι να απαντήσουν ήτα 18.Υπήρξαν όμως και 11 άτομα τα οποίο διαφώνισαν και 18 διαφώνησαν απόλυτα.

Διάγραμμα 7.15
Κατανομή απαντήσεων

Τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος συσχετίζονται με την εξαρτημένη μεταβλητή ως εξής:

Πίνακας 7.51
Ερώτηση 14-φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω ακριβού δανεισμού.
Kruskal-Wallis H	,001
df	1
Asymp. Sig.	,973
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΦύλοΕρωτηθέντων	

Από τα αποτελέσματα της τιμής sig=0.973 καταλαβαίνουμε ότι υπάρχει πολύ στενή συσχέτιση μεταξύ ανεξάρτητης και εξαρτημένης μεταβλητής. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλο των ερωτηθέντων επηρεάζει άμεσα τις απαντήσεις που δόθηκαν για την 14^η ερώτηση.

Πίνακας 7.52
Ερώτηση 14-Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω ακριβού δανεισμού.
Kruskal-Wallis H	4,402
df	4
Asymp. Sig.	,354
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,354, δηλαδή $sig > 0.05$ άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικία των ατόμων που απάντησαν μετέβαλλαν τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 14.

Πίνακας 7.53
Ερώτηση 14- Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω ακριβού δανεισμού.
Kruskal-Wallis H	,150
df	2
Asymp. Sig.	,928
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Υπάρχει έντονη συσχέτιση μεταξύ ανεξάρτητης και εξαρτημένης μεταβλητής διότι $\text{sig} > 0.05$. Άρα αποδεχόμαστε την μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εκπαίδευση των ερωτηθέντων επηρεάζει άμεσα τις απαντήσεις που δόθηκαν για την 14^η ερώτηση.

Πίνακας 7.54
Ερώτηση 14-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω ακριβού δανεισμού.
Kruskal-Wallis H	,405
df	1
Asymp. Sig.	,525
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,525, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή τους κατάσταση επηρεάζει την ερώτηση 14.

Πίνακας 7.55
Ερώτηση 14-Εργασιακή θέση

Test Statistics^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω ακριβού δανεισμού.
Kruskal-Wallis H	,697
df	1
Asymp. Sig.	,404
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Θέση	

Η τιμή του sig είναι 0,404, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ και δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή θέση επηρεάζει άμεσα τις απαντήσεις που δόθηκαν για την 14η ερώτηση.

Πίνακας 7.56
Ερώτηση 14-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω ακριβού δανεισμού.
Kruskal-Wallis H	5,101
df	4
Asymp. Sig.	,277
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,277, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική

σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή εμπειρία των ερωτηθέντων επηρεάζει την ερώτηση 14.

Ερώτηση 15 : « Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω των δυσβάσταχτων όρων ανταλλαγής.»

Μια πολύ σημαντική ερώτηση της έρευνας είναι αυτή που αφορά την αναδιάρθρωση του χρέους και τι προκάλεσε. Έτσι λοιπόν παρατηρώντας τον πίνακα κατανομή προκύπτουν τα εξής στοιχεία :

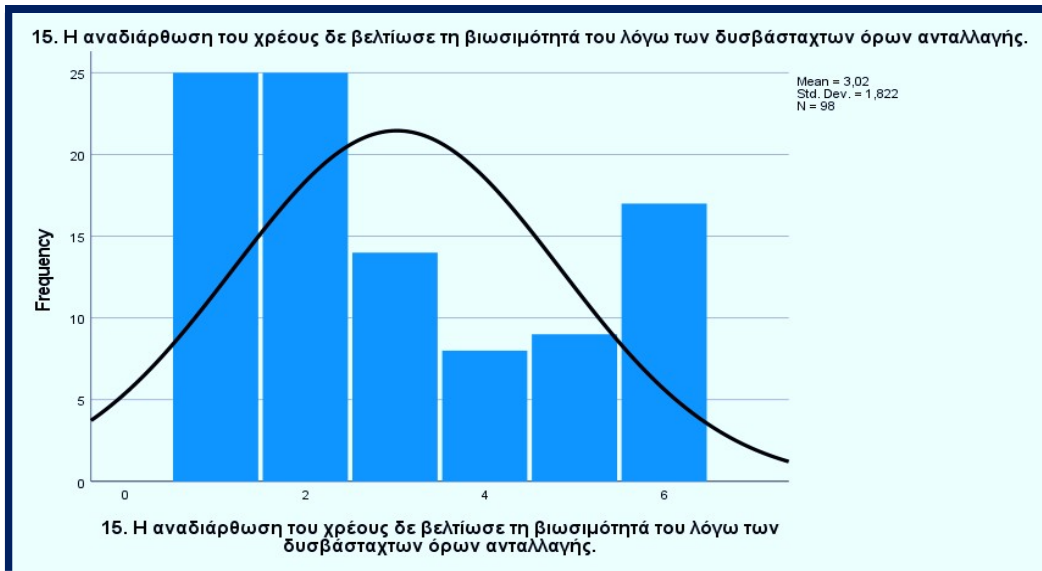
1. 50 άτομα συμφωνούν ότι η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητα του λόγω των δυσβάσταχτων όρων ανταλλαγής.
2. 14 άτομα δεν εκφέρουν γνώμη.
3. Τα υπόλοιπα διαφωνούν, ενώ υπάρχει και ένα 17% που δεν ξέρει τι να
α

15. Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω των δυσβάσταχτων όρων ανταλλαγής.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	25	25,0	25,5	25,5
	2	25	25,0	25,5	51,0
	3	14	14,0	14,3	65,3
	4	8	8,0	8,2	73,5
	5	9	9,0	9,2	82,7
	6	17	17,0	17,3	100,0
Total		98	98,0	100,0	
Missing	System	2	2,0		

Πίνακας 7.57
Κατανομή απαντήσεων

Total	100	100,0
-------	-----	-------

Το μισό δείγμα συμφωνεί ότι τελικά η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητα του επειδή επιβλήθηκαν στην Ελλάδα δυσβάσταχτοι όροι. Λαμβάνοντας υπόψη όλα αυτά θα εξετάσουμε τι συσχέτιση έχει αυτή η μεταβλητή με τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος.

Διάγραμμα 7.16

Κατανομή απαντήσεων

Έλεγχοι υποθέσεων:

H_1 : Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H_0 : Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Πίνακας 7.58

Ερώτηση 15-Φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω των δυσβάσταχτων όρων ανταλλαγής.
Kruskal-Wallis H	,012
df	1
Asymp. Sig.	,911
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Φύλλο Ερωτηθέντων	

Μία πολύ έντονη συσχέτιση με τιμή sig.=0.911 αρκετά επάνω από το 0,005. Αυτή η τιμή δείχνει την έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, του φύλου των ερωτηθέντων και της ερώτησης 15.

Πίνακας 7.59
Ερώτηση 15-Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω των δυσβάσταχτων όρων ανταλλαγής.
Kruskal-Wallis H	5,200
df	3
Asymp. Sig.	,158
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,158, δηλαδή sig>0.05, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικία των ατόμων επηρεάζει την απάντηση που έδωσαν στην ερώτηση 15.

Πίνακας 7.60
Ερώτηση 15-Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω των δυσβάσταχτων όρων ανταλλαγής.
Kruskal-Wallis H	,467
df	2
Asymp. Sig.	,792
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Σύμφωνα με τον στατιστικό πίνακα, η τιμή του sig είναι 0,792, λόγω του ότι sig>0.05 είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι

υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εκπαίδευση των ερωτηθέντων επηρέασε τις απαντήσεις που έδωσαν για την ερώτηση 15.

Πίνακας 7.61
Ερώτηση 15-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω των δυσβάσταχτων όρων ανταλλαγής.
Kruskal-Wallis H	,241
df	1
Asymp. Sig.	,624
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,624, δηλαδή $sig > 0.05$ είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση των ερωτηθέντων επηρεάζουν την ερώτηση 15.

Πίνακας 7.62
Ερώτηση 15-Εργασιακή θέση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω των δυσβάσταχτων όρων ανταλλαγής.
Kruskal-Wallis H	,909
df	1
Asymp. Sig.	,340
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Θέση	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,340, δηλαδή $sig > 0.05$ είναι μέτριας συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό

σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή θέση επηρεάζει την απάντηση τους στην ερώτηση 15.

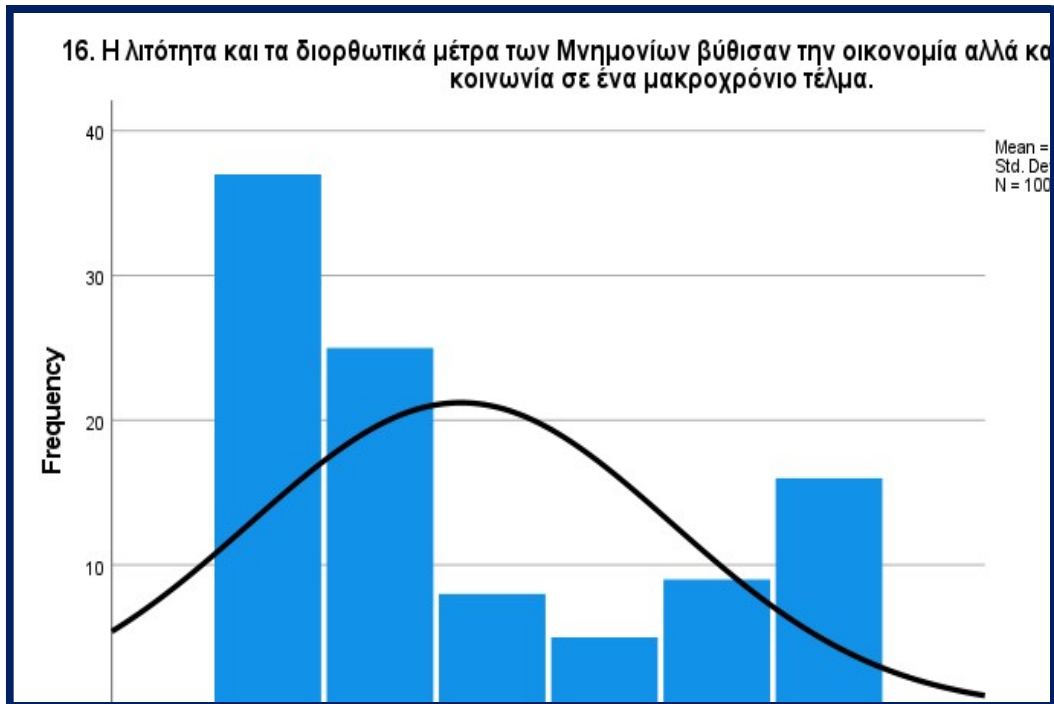
Ερώτηση 16: «Η λιτότητα και τα διορθωτικά μέτρα των Μνημονίων βύθισαν την οικονομία αλλά και όλη την ελληνική κοινωνία σε ένα μακροχρόνιο τέλμα».

Η κατανομή των απαντήσεων της συγκεκριμένης ερώτησης έχει ως εξής:

Πίνακας 7.63
Κατανομή απαντήσεων

16. Η λιτότητα και τα διορθωτικά μέτρα των Μνημονίων βύθισαν την οικονομία αλλά και όλη την ελληνική κοινωνία σε ένα μακροχρόνιο τέλμα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	37	37,0	37,0	37,0
	2	25	25,0	25,0	62,0
	3	8	8,0	8,0	70,0
	4	5	5,0	5,0	75,0
	5	9	9,0	9,0	84,0
	6	16	16,0	16,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Από το σύνολο των 100 ατόμων, το 37% συμφωνεί απόλυτα, το 25% συμφωνούν, το 8% δεν επιθυμούν να απαντήσουν, το 5% διαφωνούν απόλυτα, το 9% διαφωνούν και τέλος το 16% δεν γνωρίζουν τι να απαντήσουν

Διάγραμμα 7.16
Κατανομή απαντήσεων

Οι έλεγχοι υποθέσεων θα είναι:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Πίνακας 7.64
Ερώτηση 16-Φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η λιτότητα και τα διορθωτικά μέτρα των Μνημονίων βύθισαν την οικονομία αλλά και όλη την ελληνική κοινωνία σε ένα μακροχρόνιο τέλμα.
Kruskal-Wallis H	1,791
df	1
Asymp. Sig.	,181
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Φύλο Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,181, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλο των ερωτηθέντων επηρεάζει άμεσα τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 16.

Πίνακας 7.65
Ερώτηση 16-Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η λιτότητα και τα διορθωτικά μέτρα των Μνημονίων βύθισαν την οικονομία αλλά και όλη την ελληνική κοινωνία σε ένα μακροχρόνιο τέλμα.
Kruskal-Wallis H	10,512
df	4
Asymp. Sig.	,033
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Σε αυτή την περίπτωση, η τιμή $\text{sig} < 0.05$. Αυτό σημαίνει ότι αποδεχόμαστε την υπόθεση H_1 και δεν υπάρχει καμία συσχέτιση μεταξύ των δύο κατηγοριών μεταβλητών. Με πιο απλά λόγια δεν επηρεάζει η ηλικία των ερωτηθέντων την απάντηση που έδωσαν τα άτομα αυτά στην ερώτηση 16.

Πίνακας 7.66
Ερώτηση 16-Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η λιτότητα και τα διορθωτικά μέτρα των Μνημονίων βύθισαν την οικονομία αλλά και όλη την ελληνική κοινωνία σε ένα μακροχρόνιο τέλμα.
Kruskal-Wallis H	,371
df	2
Asymp. Sig.	,831
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,831, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, δηλαδή η εκπαίδευση που έλαβαν οι ερωτηθέντες επηρέασε την απάντηση που έδωσαν στην ερώτηση 16.

Πίνακας 7.67
Ερώτηση 16-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η λιτότητα και τα διορθωτικά μέτρα των Μνημονίων βύθισαν την οικονομία αλλά και όλη την ελληνική κοινωνία σε ένα μακροχρόνιο τέλμα.
Kruskal-Wallis H	,013
df	1
Asymp. Sig.	,908
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,908, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση που βρίσκεται το κάθε άτομο επηρεάζει την απάντηση που έδωσε.

Πίνακας 7.68
Ερώτηση 16-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics ^{a,b}	
	Η λιτότητα και τα διορθωτικά μέτρα των Μνημονίων βύθισαν την οικονομία αλλά και όλη την ελληνική κοινωνία σε ένα μακροχρόνιο τέλμα.
Kruskal-Wallis H	7,602
df	5
Asymp. Sig.	,180
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Η τιμή του sig είναι 0,180, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή εμπειρία των ατόμων επηρέασε την απάντησή τους στην ερώτηση 16.

Ερώτηση 17: : «**Η Ελλάδα συμφώνησε στην υπογραφή των Μνημονίων για να αποφύγει την χρεοκοπία**».

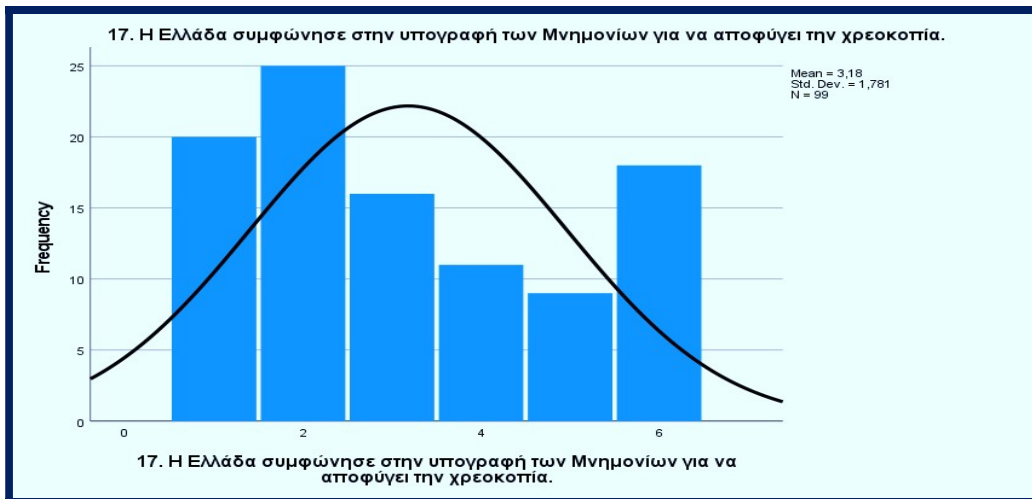
Η απάντηση που έδωσαν στη συγκεκριμένη ερώτηση τα άτομα του δείγματος είναι πολύ σημαντική, γιατί θα διευκρινιστεί αν πιστεύουν ότι υπέγραψε η Ελλάδα τα Μνημόνια για να αποφύγει την χρεοκοπία.

Η κατανομή των απαντήσεων έχει ως εξής:

- Το 20% του δείγματος απάντησε συμφωνώ απόλυτα.
- Το 25% του δείγματος απάντησε ότι συμφωνεί.
- Το 16% δεν λέει τη γνώμη του.
- Το 11% διαφωνεί απόλυτα με την συγκεκριμένη πρόταση
- Το 9% διαφωνεί και
- Το 18% δεν γνωρίζει τι πρέπει να απαντήσει.

Πίνακας 7.69
Ερώτηση 17- Κατανομή

17. Η Ελλάδα συμφώνησε στην υπογραφή των Μνημονίων για να αποφύγει την χρεοκοπία.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	20	20,0	20,2	20,2
	2	25	25,0	25,3	45,5
	3	16	16,0	16,2	61,6
	4	11	11,0	11,1	72,7
	5	9	9,0	9,1	81,8
	6	18	18,0	18,2	100,0
	Total	99	99,0	100,0	
Missing	System	1	1,0		
Total		100	100,0		

Διάγραμμα 17
Κατανομή απαντήσεων

Οι έλεγχοι υποθέσεων αυτής της ερώτησης είναι:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Πίνακας 7.70
Ερώτηση 17-Φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Η Ελλάδα συμφώνησε στην υπογραφή των Μνημονίων για να αποφύγει την χρεοκοπία.
Kruskal-Wallis H	,903
df	1
Asymp. Sig.	,342
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Φύλο Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,342, δηλαδή $sig > 0,05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, με άλλα λόγια δηλαδή το φύλο του δείγματος επηρεάζει την απάντηση της ερώτησης 17.

Πίνακας 7.71
Ερώτηση 17-Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics^{a,b}	
	Η Ελλάδα συμφώνησε στην υπογραφή των Μνημονίων για να αποφύγει την χρεοκοπία.
Kruskal-Wallis H	4,785
df	4
Asymp. Sig.	,310
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,310, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικία του δείγματος επηρεάζει τις απαντήσεις που δόθηκαν.

Πίνακας 7.72
Ερώτηση 17-Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics^{a,b}	
	Η Ελλάδα συμφώνησε στην υπογραφή των Μνημονίων για να αποφύγει την χρεοκοπία.
Kruskal-Wallis H	1,991
df	2
Asymp. Sig.	,370
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Σε αυτή τη συσχέτιση των δύο μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,370, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εκπαίδευση των ερωτηθέντων επηρεάζει τις απαντήσεις που έδωσαν.

Πίνακας 7.73
Ερώτηση 17-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η Ελλάδα συμφώνησε στην υπογραφή των Μνημονίων για να αποφύγει την χρεοκοπία.
Kruskal-Wallis H	,000
df	1
Asymp. Sig.	,993
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Η συσχέτιση των δύο μεταβλητών είναι πολύ ισχυρή διότι το $\text{sig.}=0.993>0.05$. Υπάρχει θετική γραμμική συσχέτιση ανάμεσα της ανεξάρτητης και της εξαρτημένης μεταβλητής. Με άλλα λόγια η οικογενειακή κατάσταση που βρίσκεται ο κάθε ερωτώμενος επηρεάζει την απάντησή του.

Πίνακας 7.74
Ερώτηση 17-Εργασιακή θέση

Test Statistics ^{a,b}	
	Η Ελλάδα συμφώνησε στην υπογραφή των Μνημονίων για να αποφύγει την χρεοκοπία.
Kruskal-Wallis H	,215
df	1
Asymp. Sig.	,643
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Θέση	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,643, δηλαδή $\text{sig}>0.05$ είναι μεσαίας συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή θέση επηρεάζει την απάντηση των ερωτηθέντων.

Πίνακας 7.75
Ερώτηση 17-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics^{a,b}	
	Η Ελλάδα συμφώνησε στην υπογραφή των Μνημονίων για να αποφύγει την χρεοκοπία.
Kruskal-Wallis H	3,076
df	5
Asymp. Sig.	,688
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig. είναι 0,688, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$ είναι μεσαίας συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Δηλαδή η εργασιακή εμπειρία επηρεάζει το κάθε άτομο στην απάντηση που έδωσε.

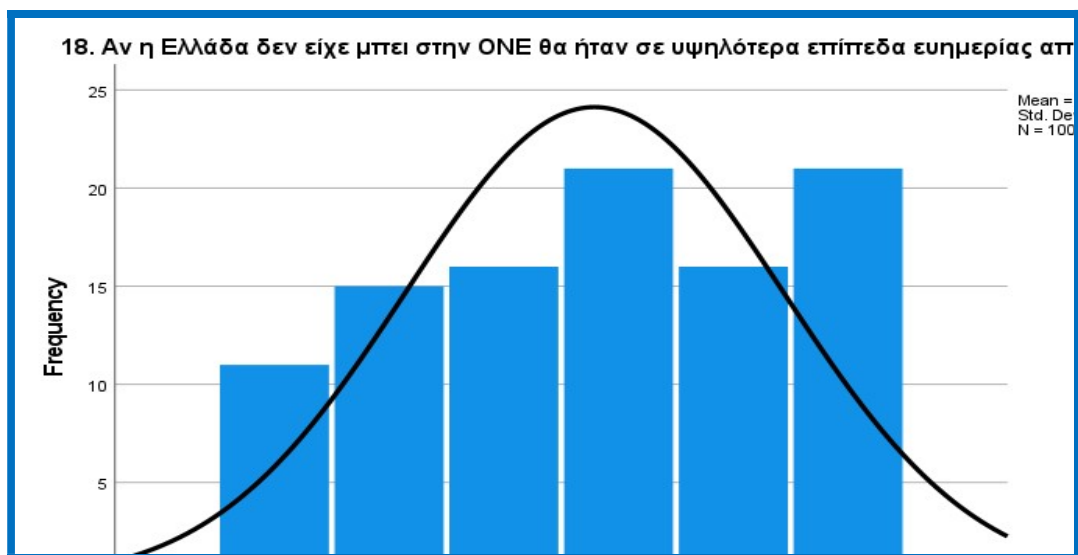
Ερώτηση 18: «Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ΟΝΕ θα ήταν σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας από ότι είναι σήμερα».

Σε αυτή την ερώτηση παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος πιστεύει ότι δεν θα άλλαζε κάτι στην οικονομική ευημερία η είσοδος ή μη της χώρας στην ΟΝΕ. Η κατανομή του δείγματος έχει ως εξής:

- Το 11% του συνόλου του δείγματος συμφωνεί απόλυτα με την πρόταση.
- Το 15% απλά συμφωνεί.
- Το 16% δε θέλησε να απαντήσει.
- Το 21% διαφωνεί απόλυτα με την πρόταση.
- Το 16% απλά διαφωνεί και
- Το 21% δεν απάντησε γιατί δεν ήξεραν.

**Πίνακας 7.76
Κατανομή απαντήσεων**

18. Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ΟΝΕ θα ήταν σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας από ότι είναι σήμερα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	11	11,0	11,0	11,0
	2	15	15,0	15,0	26,0
	3	16	16,0	16,0	42,0
	4	21	21,0	21,0	63,0
	5	16	16,0	16,0	79,0
	6	21	21,0	21,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Διάγραμμα 7.18
Κατανομή απαντήσεων

Οι έλεγχοι υποθέσεων αυτής της ερώτησης είναι:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Πίνακας 7.77
Ερώτηση 18-φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα ήταν σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας από ότι είναι σήμερα.	
Kruskal-Wallis H	,106
df	1
Asymp. Sig.	,745
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΦύλοΕρωτηθέντων	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,745, δηλαδή sig>0.05 είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό

σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλο επηρεάζει τα άτομα στην απάντηση που έδωσαν.

Πίνακας 7.78
Ερώτηση 18-Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα ήταν σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας από ότι είναι σήμερα.	
Kruskal-Wallis H	2,161
df	4
Asymp. Sig.	,706
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,706, δηλαδή sig>0.05 Είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικία των ατόμων επηρέασε την απάντηση που έδωσαν.

Πίνακας 7.79
Ερώτηση 18- Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα ήταν σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας από ότι είναι σήμερα.	
Kruskal-Wallis H	3,157
df	2
Asymp. Sig.	,206
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,206, δηλαδή sig>0.05, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Με άλλα λόγια, η εκπαίδευση των ερωτηθέντων επηρεάζει την απάντηση που έδωσαν.

Πίνακας 7.80
Ερώτηση 18-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics^{a,b}	
	Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα ήταν σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας από ότι είναι σήμερα.
Kruskal-Wallis H	,668
df	1
Asymp. Sig.	,414
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Η τιμή του sig είναι 0,414, δηλαδή $sig > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση επηρεάζει την απάντηση που έδωσαν.

Πίνακας 7.81
Ερώτηση 18-Εργασιακή θέση

Test Statistics^{a,b}	
	Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα ήταν σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας από ότι είναι σήμερα.
Kruskal-Wallis H	,001
df	1
Asymp. Sig.	,974
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Θέση	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,974, δηλαδή $sig > 0.05$ Είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή τους θέση επηρέασε αρκετά την απάντηση που θέλησαν να δώσουν.

Πίνακας 7.82
Ερώτηση 18-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics ^{a,b}	
	Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα ήταν σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας από ότι είναι σήμερα.
Kruskal-Wallis H	,922
df	5
Asymp. Sig.	,969
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,969, δηλαδή $sig > 0.05$ Είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, δηλαδή η εργασιακή εμπειρία επηρέασε τα άτομα στην απάντηση που έδωσαν.

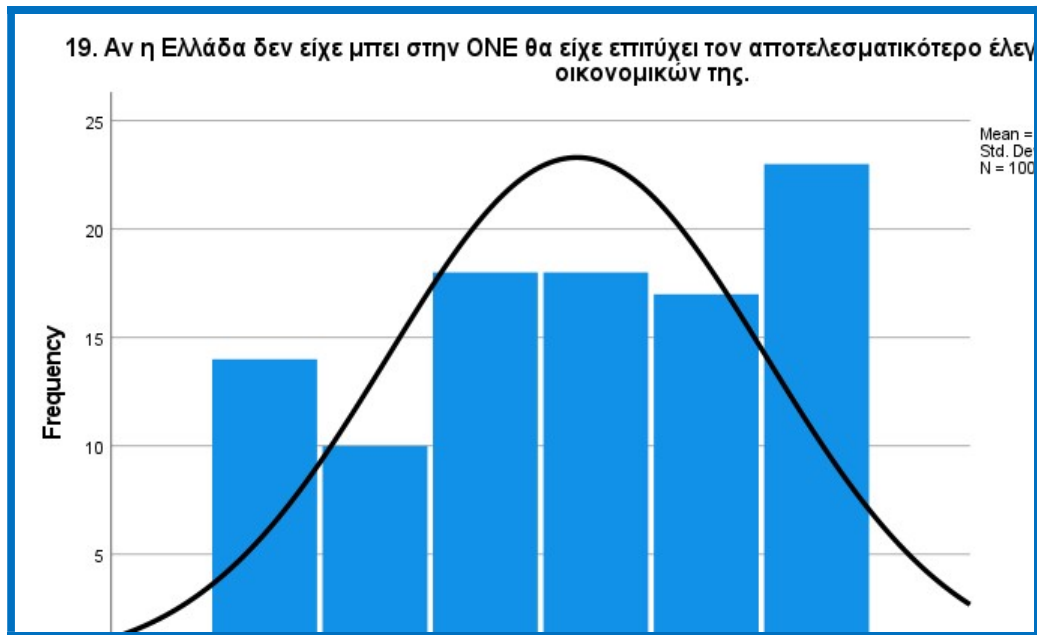
Ερώτηση 19: « Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ΟΝΕ θα είχε επιτύχει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων οικονομικών της.»

Μία παραπλήσια ερώτηση με την προηγούμενη είναι και αυτή και είναι άξια μελέτης. Παρατηρώντας τον σχετικό πίνακα και το Ιστόγραμμα του αμέσως παρακάτω, προκύπτει η εξής κατανομή:

- 14 άτομα συμφωνούν απόλυτα.
- 10 άτομα συμφωνούν,
- 18 άτομα δεν εκφέρουν γνώμη.
- 18 άτομα διαφωνούν απόλυτα.
- 17 άτομα διαφωνούν.
- 23 άτομα δεν γνωρίζουν να απαντήσουν.

Πίνακας 7.83
Κατανομή Ερώτησης 19

19. Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ΟΝΕ θα είχε επιτύχει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων οικονομικών της.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	14	14,0	14,0	14,0
	2	10	10,0	10,0	24,0
	3	18	18,0	18,0	42,0
	4	18	18,0	18,0	60,0
	5	17	17,0	17,0	77,0
	6	23	23,0	23,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Διάγραμμα 7.19
Κατανομή απαντήσεων

Οι έλεγχοι υποθέσεων αυτής της ερώτησης είναι:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Πίνακας 7.84
Ερώτηση 19- Φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ΟΝΕ θα είχε επιτύχει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων οικονομικών της.	
Kruskal-Wallis H	,068
df	1
Asymp. Sig.	,794
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Φύλλο Ερωτηθέντων	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,794, δηλαδή sig>0.05 Είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό

σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλλο των ερωτηθέντων επηρεάζει την απάντησή τους.

Πίνακας 7.85
Ερώτηση 19- Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα είχε επιτύχει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων οικονομικών της.
Kruskal-Wallis H	2,827
df	4
Asymp. Sig.	,587
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,587, δηλαδή $sig > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικία των ατόμων επηρέασαν την απάντηση που έδωσαν.

Πίνακας 7.86
Ερώτηση 19-Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα είχε επιτύχει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων οικονομικών της.
Kruskal-Wallis H	1,843
df	2
Asymp. Sig.	,398
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,398, δηλαδή $sig > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το επίπεδο της εκπαίδευσης των ερωτηθέντων επηρέασε την απάντησή τους

Πίνακας 7.87
Ερώτηση 19-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα είχε επιτύχει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων οικονομικών της.
Kruskal-Wallis H	,403
df	1
Asymp. Sig.	,525
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,525, δηλαδή $sig > 0.05$ είναι μέσης συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει σχετική γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η οικογενειακή κατάσταση όπου βρίσκονται τα άτομα επηρέασε την απάντησή τους.

Πίνακας 7.88
Ερώτηση 19- Εργασιακή θέση

Test Statistics^{a,b}	
	Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα είχε επιτύχει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων οικονομικών της.
Kruskal-Wallis H	,429
df	1
Asymp. Sig.	,512
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΕργασιακήΘέση	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,512, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$. Είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή θέση που βρίσκονται οι ερωτηθέντες επηρέασε την απάντησή τους.

Πίνακας 7.89
Ερώτηση 19-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics^{a,b}	
	Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ONE θα είχε επιτύχει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων οικονομικών της.
Kruskal-Wallis H	3,827
df	5
Asymp. Sig.	,575
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω μεταβλητές, η τιμή του sig είναι 0,575, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η εργασιακή εμπειρία των ατόμων επηρέασε την απάντηση που έδωσαν.

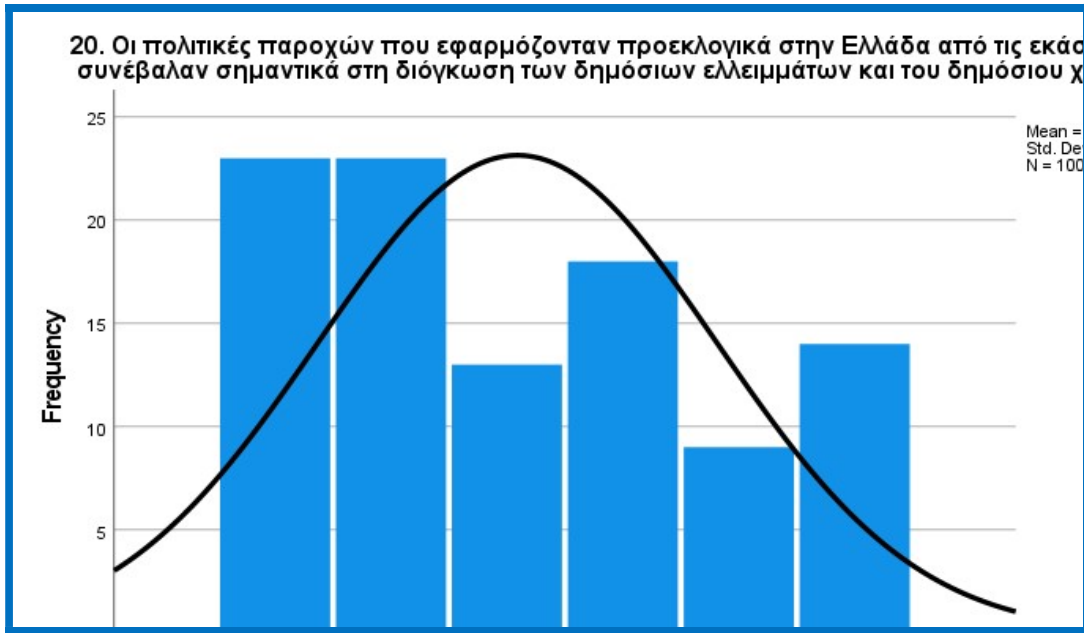
Ερώτηση 20. Οι πολιτικές παροχών που εφαρμόζονταν προεκλογικά στην Ελλάδα από τις εκάστοτε κυβερνήσεις συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας

Η κατανομή των απαντήσεων έχει ως εξής:

- 23 άτομα απάντησαν ότι συμφωνούν απόλυτα
- Ο ίδιος αριθμός ατόμων συμφωνεί.
- 13 άτομα δεν εκφέρουν γνώμη σχετικά με την ερώτηση.
- 18 άτομα διαφωνούν απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση.
- 9 άτομα απλά διαφωνούν και
- 14 άτομα δεν απάντησαν.

Πίνακας 7.90
Κατανομή απαντήσεων

20. Οι πολιτικές παροχών που εφαρμόζονταν προεκλογικά στην Ελλάδα από τις εκάστοτε κυβερνήσεις συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	23	23,0	23,0	23,0
	2	23	23,0	23,0	46,0
	3	13	13,0	13,0	59,0
	4	18	18,0	18,0	77,0
	5	9	9,0	9,0	86,0
	6	14	14,0	14,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Διάγραμμα 7.20
Κατανομή απαντήσεων

Οι έλεγχοι υποθέσεων αυτής της ερώτησης είναι:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Πίνακας 7.91
Ερώτηση 20-Φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
ΕΡΩΤΗΣΗ20	
Kruskal-Wallis H	,102
df	1
Asymp. Sig.	,750
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΦύλοΕρωτηθέντων	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,750, δηλαδή sig>0.05 Είναι υψηλής συσχέτισης, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό

σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και το φύλο των ατόμων επηρεάζει την απάντησή τους.

Πίνακας 7.92
Ερώτηση 20- Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	ΕΡΩΤΗΣΗ20
Kruskal-Wallis H	1,609
df	4
Asymp. Sig.	,807
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,807, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών και η ηλικία επηρεάζει την απάντηση που έδωσαν.

Πίνακας 7.93
Ερώτηση 20-Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	ΕΡΩΤΗΣΗ20
Kruskal-Wallis H	5,702
df	2
Asymp. Sig.	,058
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig αυτής της ερώτησης είναι σχεδόν ίση με 0,05.=0,058 αυτό δείχνει ότι ξεκινάει δειλά δειλά μια σχέση ανάμεσα στις δυο μεταβλητές την εκπαίδευση και την απάντηση των ερωτηθέντων.

Πίνακας 7.94

Ερώτηση 20-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	ΕΡΩΤΗΣΗ20
Kruskal-Wallis H	3,087
df	1
Asymp. Sig.	,079
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Η τιμή του sig είναι 0,079, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μία μικρή γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, της οικογενειακή κατάσταση και τη απάντησης των ατόμων.

Πίνακας 7.95

Ερώτηση 20-Εργασιακή θέση

Test Statistics ^{a,b}	
	ΕΡΩΤΗΣΗ20
Kruskal-Wallis H	,097
df	1
Asymp. Sig.	,755
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΕργασιακήΘέση	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,807, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, μεταξύ της εργασιακής θέσης και της απάντησης των ατόμων.

Πίνακας 7.96
Ερώτηση 20- Εργασιακή εμπειρία.

Test Statistics ^{a,b}	
	ΕΡΩΤΗΣΗ20
Kruskal-Wallis H	8,088
df	5
Asymp. Sig.	,151
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: <i>Εργασιακή Εμπειρία</i>	

Η τιμή του sig είναι 0,151, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μία μικρή γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών μεταξύ της εργασιακής εμπειρίας των ατόμων και της απάντησης που έδωσαν.

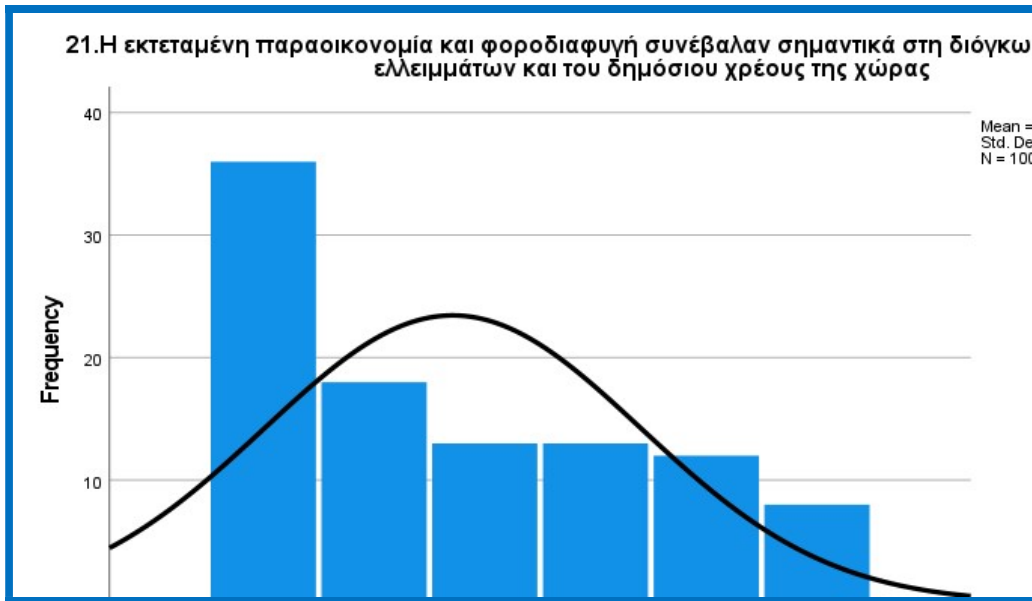
Ερώτηση 21: «**Η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας**»

Η κατανομή των απαντήσεων της συγκεκριμένης ερώτησης έχει ως εξής:

Πίνακας 7.97
Ερώτηση 21- Φύλο ερωτηθέντων

21.Η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	36	36,0	36,0	36,0
	2	18	18,0	18,0	54,0
	3	13	13,0	13,0	67,0
	4	13	13,0	13,0	80,0
	5	12	12,0	12,0	92,0
	6	8	8,0	8,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος συμφωνεί με την πρόταση σε σχέση με τα άτομα που διαφωνούν.

Διάγραμμα 7.21
Κατανομή Ερωτήσεων

Οι έλεγχοι υποθέσεων αυτής της ερώτησης είναι:

H₁: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H₀: Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Πίνακας 7.98
Ερώτηση 21- Φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	21. Η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημοσίων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας
Kruskal-Wallis H	,010
df	1
Asymp. Sig.	,922
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Φύλο Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,922, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μία πολύ έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, του φύλου των ερωτηθέντων και της συγκεκριμένης πρότασης.

Πίνακας 7.99

Ερώτηση 21- Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	21. Η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας
Kruskal-Wallis H	3,499
df	4
Asymp. Sig.	,478
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,478, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, τα ηλικίας των ερωτηθέντων και της πρότασης.

Πίνακας 7.100

Ερώτηση 21- Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	21. Η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας
Kruskal-Wallis H	1,307
df	2
Asymp. Sig.	,520
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,520, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, μεταξύ της εκπαίδευσης των ερωτηθέντων και της συγκεκριμένης πρότασης.

Πίνακας 7.101
Ερώτηση 21-Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
	21.Η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας
Kruskal-Wallis H	,022
df	1
Asymp. Sig.	,881
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,881, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, ανάμεσα στην οικογενειακή κατάσταση και της πρότασης της έρευνας.

Πίνακας 7.102
Ερώτηση 21-Εργασιακή θέση

Test Statistics ^{a,b}	
	21.Η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας
Kruskal-Wallis H	1,282
df	1
Asymp. Sig.	,258
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Θέση	

Εδώ τιμή του sig είναι 0,258, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση, δηλαδή ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, της εργασιακής θέσης και της πρότασης.

Πίνακας 7.103
Ερώτηση 21-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics ^{a,b}	
	21. Η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας
Kruskal-Wallis H	8,937
df	5
Asymp. Sig.	,112
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Η τιμή του sig είναι 0,112, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, της εργασιακής εμπειρίας και της ερώτησης 21.

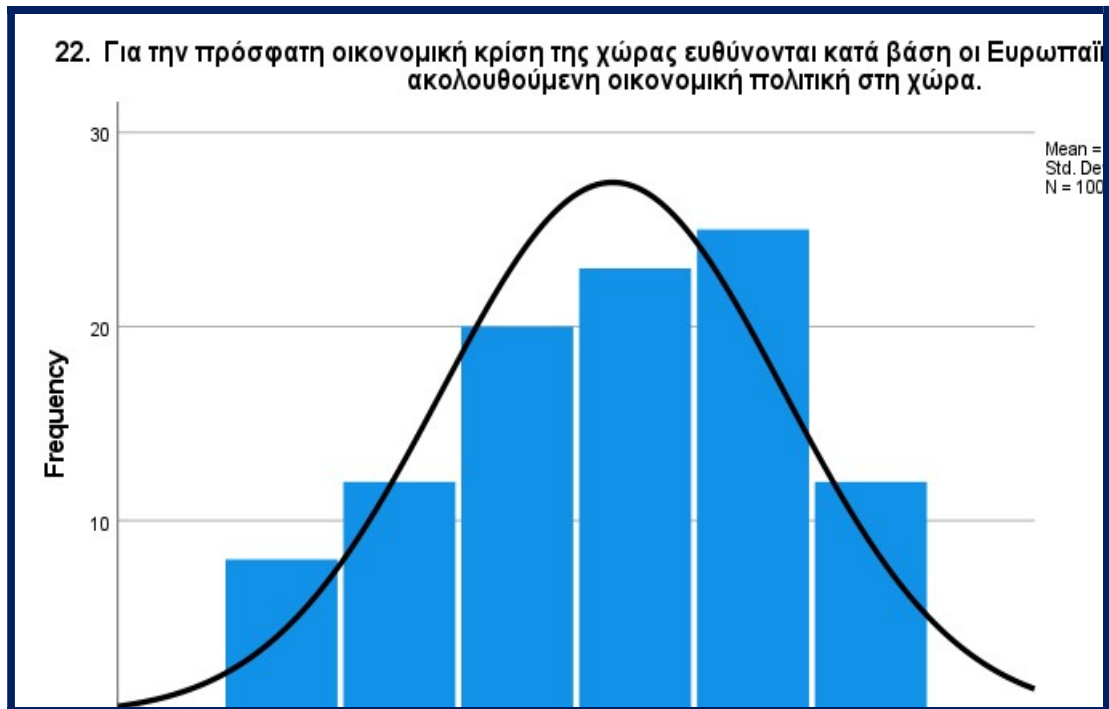
Ερώτηση22: «Για την πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας ευθύνονται κατά βάση οι Ευρωπαϊκοί θεσμοί και όχι η ακολουθούμενη οικονομική πολιτική στη χώρα».

Η κατανομή της τελευταία ερώτησης είναι:

- 8 άτομα συμφωνούν απόλυτα.
- 12 άτομα συμφωνούν
- 20 άτομα δεν εκφέρουν γνώμη
- 23 άτομα διαφωνούν απόλυτα.
- 25 άτομα διαφωνούν και
- 12 άτομα δεν απάντησαν.

Πίνακας 7.104
Κατανομή απαντήσεων

22. Για την πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας ευθύνονται κατά βάση οι Ευρωπαϊκοί θεσμοί και όχι η ακολουθούμενη οικονομική πολιτική στη χώρα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	8	8,0	8,0	8,0
	2	12	12,0	12,0	20,0
	3	20	20,0	20,0	40,0
	4	23	23,0	23,0	63,0
	5	25	25,0	25,0	88,0
	6	12	12,0	12,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Διάγραμμα 7.21
Κατανομή απαντήσεων

Οι έλεγχοι υποθέσεων αυτής της ερώτησης είναι:

H_1 : Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής δεν είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

H_0 : Η κατανομή της συνεχούς μεταβλητής είναι παρόμοια μεταξύ φύλλου, ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση, εργασιακή θέση ή προϋπηρεσία.

Πίνακας 7.105
Ερώτηση 22- Φύλο ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
ΕΡΩΤΗΣΗ22	
Kruskal-Wallis H	,578
df	1
Asymp. Sig.	,447
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: ΦύλοΕρωτηθέντων	

Η τιμή του sig είναι 0,447, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, του φύλου των ατόμων και της απάντησης της πρότασης.

Πίνακας 7.106
Ερώτηση 22-Ηλικία ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
	ΕΡΩΤΗΣΗ22
Kruskal-Wallis H	1,347
df	4
Asymp. Sig.	,853
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Ηλικία Ερωτηθέντων	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,853, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, της ηλικίας των ερωτηθέντων και της συγκεκριμένης πρότασης.

Πίνακας 7.107

Ερώτηση 22-Εκπαίδευση ερωτηθέντων

Test Statistics ^{a,b}	
ΕΡΩΤΗΣΗ22	
Kruskal-Wallis H	,224
df	2
Asymp. Sig.	,894
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εκπαίδευση Ερωτηθέντων	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,807, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονη γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, της εκπαίδευσης των ατόμων και της απάντησης που έδωσαν.

Πίνακας 7.108

Ερώτηση 22- Οικογενειακή κατάσταση

Test Statistics ^{a,b}	
ΕΡΩΤΗΣΗ22	
Kruskal-Wallis H	,942
df	1
Asymp. Sig.	,332
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Οικογενειακή Κατάσταση	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,332, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, της οικογενειακής κατάστασης των ατόμων και της απάντησής τους.

Πίνακας 7.109
Ερώτηση 22-Εργασιακή θέση

Test Statistics ^{a,b}	
	ΕΡΩΤΗΣΗ22
Kruskal-Wallis H	8,393
df	1
Asymp. Sig.	,004
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Θέση	

Η τιμή εδώ είναι μικρότερη του $\text{sig.}=0.004 < 0.005$ αυτό σημαίνει ότι αποδεχόμαστε τον έλεγχο H_1 και δεν υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, της εργασιακής θέσης και της απάντησης των ατόμων.

Πίνακας 7.110
Ερώτηση 22-Εργασιακή εμπειρία

Test Statistics ^{a,b}	
	ΕΡΩΤΗΣΗ22
Kruskal-Wallis H	4,399
df	5
Asymp. Sig.	,494
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Εργασιακή Εμπειρία	

Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω μεταβλητών, η τιμή του sig είναι 0,494, δηλαδή $\text{sig} > 0.05$, άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών, της εργασιακή εμπειρίας και της απάντησης που δόθηκε.

7.9 Ανακεφαλαίωση

Οι 110 πίνακες που αναρτήθηκαν στο συγκεκριμένο κεφάλαιο προέκυψαν ύστερα από την χρήση του στατιστικού πακέτου spss και της επεξεργασίας των δεδομένων που καταγράφηκαν στο πρόγραμμα.

Κάθε ένας πίνακας μελετούσε τη συσχέτιση μεταξύ δύο μεταβλητών, μίας εξαρτημένης και μίας ανεξάρτητης μεταβλητής. Τις περισσότερες φορές υπήρξε θετική, γραμμική συσχέτιση, ενώ η αρνητική συσχέτιση ήταν μεμονωμένες περιπτώσεις. Σημαντικός βοηθός υπήρξαν και τα ιστογράμματα, τα οποία μας έδιναν την εικόνα της συχνότητας των απαντήσεων.

Η μελέτη της συγκεκριμένης έρευνας είναι βασικό στοιχείο εργασίας, διότι αφορά την τελευταία χρονική περίοδο της Ελλάδας και τι πιστεύουν οι ερωτηθέντες. Οι απαντήσεις τους μας έδωσαν το έναυσμα για μελλοντική έρευνα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Έλλειμμα, δάνεια, όροι, δημόσιο χρέος, υπέρογκα ποσά και ξανά από την αρχή. Τα χρόνια περνούσαν, οι κυβερνήσεις άλλαζαν, αλλά το αποτέλεσμα έμενε πάντα το ίδιο, η Ελλάδα χρωστάει παντού. Υπήρξαν περίοδοι μέσα στην οικονομική ιστορία όπου η Ελλάδα χρωστούσε τόσα πολλά που η κυβέρνηση δεν ήταν σε θέση να διαπραγματευτεί τους όρους που της έθεταν οι Μεγάλες Δυνάμεις.

Όλη αυτή η δυσχερής οικονομική κατάσταση επιβάρυνε τα πορτοφόλια των Ελλήνων. Οι φόροι που τους επιβαλλόταν κάθε φορά ήταν τεράστιοι. Φόρος στο εισόδημα, φόρος στα αγαθά, φόρος στα ακίνητα. Αυτοί οι φόροι ήταν η μόνη πηγή εσόδων για την ελληνική κυβέρνηση.

Από την Επανάσταση του 1821 έως και σήμερα η Ελλάδα έχει πτωχεύσει τέσσερις φορές ενώ από το 1932 μέχρι και τώρα έχει βρεθεί σε οικονομική κρίση τρεις φορές.

Η Επανάσταση του 1821 κατέστρεψε οικονομικά την χώρα, διότι δόθηκαν υπέρογκα χρηματικά ποσά για την προσφορά στον πόλεμο. Η Ελλάδα πτώχευσε πρώτη φορά το 1826, διότι η ελληνική κυβέρνηση δεν ήταν σωστά διοικητικά οργανωμένη. Προσπάθησε να μειώσει το έλλειμμα με εσωτερικό δανεισμό όμως δεν τα κατάφερε και έτσι ξεκίνησε ο εξωτερικός δανεισμός, ο οποίος κατασπαταλήθηκε.

Ήρθε έπειτα η δεύτερη πτώχευση του 1843, όπου κυριαρχούσε στην Ελλάδα η Βασιλεία του Όθωνα, ο οποίος ήταν πάρα πολύ σπάταλος, ενώ την ίδια στιγμή η γεωργική τάξη βρισκόταν σε δυσοίωνα θέση. Το κράτος παραλύει, ο Όθωνας δεν προλαβαίνει να αντιδράσει γιατί την ίδια εποχή ξεκίνησε η Συναλλαγματική Επανάσταση.

Τον Δεκέμβριο του 1893, η Ελλάδα πτωχεύει υπό την κυβέρνηση Τρικούπη. Ο Χαρίλαος Τρικούπης θέλησε με κατασκευαστικά έργα να εκσυγχρονίσει την Ελλάδα για να την κάνει ισχυρή και ανταγωνιστική. Έμεινε στην ιστορία της Ελλάδος γνωστός με την φράση: «Κύριοι, δυστυχώς επτωχεύσαμεν.»

Η ζωή των Ελλήνων αλλάζει μέχρι το 1932, όπου πρωθυπουργός της χώρας τότε ήταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Η κυβέρνηση του κατάφερε να σταθεροποιήσει την αξία της δραχμής η πτώχευση της χώρας ήταν απρόσμενη, διότι η αιτία δεν βρισκόταν αυτή

την φορά στην εγχώρια οικονομική κατάσταση αλλά στην κατάρρευση της παγκόσμιας οικονομίας.

Από εκεί και έπειτα, σύμφωνα με τη δημόσια οικονομία, η Ελλάδα περνάει οικονομικούς κύκλους, άλλοτε προσπαθεί να ορθοποδήσει και άλλοτε βρίσκεται σε κατάσταση οικονομικής κρίσης, όπως και άλλες ευρωπαϊκές χώρες: η Ιρλανδία, η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Κύπρος.

Το 1997, η ΟΝΕ ψηφίζει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης όπου περικλείονται οι όροι εισαγωγής ενός κράτους στην ενιαία αγορά. Η νέα χιλιετία φέρνει και νέο νόμισμα στην χώρα. Οι τιμές των προϊόντων αλλάζουν, οι μισθοί το ίδιο. Πλέον δεν υπάρχει κίνδυνος πτώχευσης διότι η χώρα λειτουργεί υπό την προστασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά τώρα εμφανίζεται η χρηματοπιστωτική κρίση. Οι τράπεζες καταρρέουν και μαζί καταρρέουν και οι αγορές.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας διενεργήθηκε έρευνα σχετική με το δημόσιο χρέος της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια και τις πιθανές αιτίες που την οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, ύστερα από την επεξεργασία των δεδομένων μέσω του στατιστικού προγράμματος spss αποτελούν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού της Ελλάδας σχετικά με την άποψη που έχουν οι Έλληνες πολίτες για την οικονομική κατάσταση της χώρας της.

Η κατηγοριοποίηση του ερωτηματολογίου σε τρεις ενότητες βοήθησε στην επεξεργασία των δεδομένων σε:

- Δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων
- Εύρεση των αιτιών διόγκωσης του χρέους
- Υπογραφή μνημονίων και διαχείριση του χρέους.

Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος είναι γυναίκες μεταξύ 41-50 ετών, αρκετά καλά μορφωμένοι και επιμορφωμένοι αφού το 40% του δείγματος είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή και διδακτορικού τίτλου. Έγγαμοι, οι οποίοι έχουν καλύτερη άποψη πάνω σε οικονομικά θέματα όχι τόσο λόγω των γνώσεων που κατέχουν, όσο των οικονομικών υποχρεώσεων αυτών και των οικογενειών τους. Οι περισσότεροι είναι δημοτικοί υπάλληλοι με επαγγελματική εμπειρία 16-20 έτη.

Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες που προέκυψαν από τη στατιστική μελέτη των δημογραφικών στοιχείων του δείγματος, ξεκινήσαμε τον έλεγχο συσχέτισης του ερωτηματολογίου με βάση τα χαρακτηριστικά του δείγματος.

Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος θεωρεί ότι η εκάστοτε κυβέρνηση ευθύνεται για τη διόγκωση του χρέους. Όλοι οι έλεγχοι υποθέσεων που διενεργήθηκαν απέδειξαν ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της πρότασης και των στοιχείων, με μεγαλύτερη την πρόταση με την εργασιακή εμπειρία των ερωτηθέντων η οποία τους δίνει το δικαίωμα της γνώμης τους.

Μια από τις αιτίες διόγκωσης του χρέους πιστεύουν οι ερωτηθέντες ότι είναι η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων λόγω της διεξαγωγής κατασκευής κατάλληλων εγκαταστάσεων.

Αντίθετα δε θεωρούν ότι η υπερκατανάλωση των Ελλήνων οδήγησε σε δυσμενή οικονομική κατάσταση τη χώρα. Θεωρούν όμως ότι τα ποσοστά ανεργίας αυξήθηκαν λόγω της κρίσης.

Επίσης, δε συμφωνούν αρκετοί ότι η αύξηση των συντελεστών του ΦΠΑ το 2010 αύξησε τα φορολογικά έσοδα σε τέτοιο επίπεδο ώστε να μειωθεί το ύψος του δημόσιου χρέους. Το 37% του συνόλου του δείγματος συμφωνεί ότι ο δανεισμός είναι μονόδρομος για τη μείωση του δημόσιου χρέους.

Στη συνέχεια της έρευνας, οι ερωτηθέντες απαντούν σε ερωτήσεις σχετικές με την τελευταία οικονομική κρίση της Ελλάδας και την κατάσταση που υφίσταται. Για παράδειγμα δεν θεωρούν δημοσιονομική τη συγκεκριμένη κρίση, αλλά και ότι η αναθεώρηση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του διότι η Ελλάδα αναγκάστηκε να δανειστεί με πολύ κακούς οικονομικούς όρους για αυτήν.

Τελικά, σύμφωνα με την άποψη πάντα των ερωτηθέντων, αυτό που κατάφεραν τα Μνημόνια που υπέγραψε η Ελλάδα ήταν να τεθεί η ελληνική οικονομία σε μακροχρόνιο τέλμα. Η Ελλάδα υπέγραψε τα Μνημόνια παρά τη θέληση της γιατί γνώριζε τις καταστροφικές συνέπειες στην παραγωγή και τα έσοδα της Ελλάδας.

Περαιτέρω μελέτη μπορεί κάλλιστα να είναι οι τρόποι απεγκλωβισμού της Ελλάδας από τη δυσοίωνη κατάσταση. Η ακόμη πότε πιστεύουν οι ερωτηθέντες θα ολοκληρωθεί η κρίση και για ποιον λόγο. Μία οικονομική κατάσταση κάνει κύκλους: ύφεση- άνοδος

-ύφεση και πάλι άνοδος, ώσπου να ολοκληρωθεί. Άρα το τελευταίο ερώτημα είναι τι θα σταματήσει την ελληνική κρίση. Θα ψάξουμε δηλαδή να βρούμε τον λόγο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Ανδρεάδης Α., (2010), Εθνικά Δάνεια και Ελληνική Δημόσια Οικονομία, Μέρος Α και Β, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
2. Αγριαντώνη, Μπουρνόβα, Παπαθανασόπουλος, Προγουλάκης, Ρηγινός, Χαρλαύτη, Χατζηιωσήφ, (2007), Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18ος -20ος αιώνας), εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα..
3. Αλογοσκούφης Γ.,(2021), Πριν και μετά το ευρώ. Οι κύκλοι της μεταπολίτευσης και η ελληνική οικονομία, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.
4. Αντωνίου, (2012), Το Ελληνικό Δημόσιο Χρέος κατά τον 19ο αιώνα, Ιστορία Εικονογραφημένη, τεύχος 525.
5. Αργείτης Γ, Δαφέρμος Γ. και Νικολαΐδης Μ., (2011), Κρίση δημόσιου χρέους στην Ελλάδα: Αιτία και προοπτικές, Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.
6. Βαβούρας Ι., Καραβίτης Ν. και Τσούγλου Α., (1990), Η παραγωγική διαδικασία στο δημόσιο τομέα και η αύξηση των δημόσιων δαπανών: Η περίπτωση της Ελλάδας, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
7. Βαβούρας Ι. (1993), Δημόσιο Χρέος, Θεωρία και Ελληνική Εμπειρία , εκδόσεις Παπαζήση.
8. Βαβούρας Ι.(1995), Προβλήματα οικονομικής πολιτικής, Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση.
9. Βαγιάνος Δ., Βέττας Ν.,(2019), Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα. Μεταρρυθμίσεις και ευκαιρίες σε μία κρίσιμη συγκυρία, εκδόσεις Σοφianos.
10. Βαρουφάκης Γ., Πατώκος Τ., Τσερκέζης Λ., Κουτσοπέτρος Χ., (2011), Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και την Ευρώπη το 2011, INE & Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών εξελίξεων
11. Βεργόπουλος Κ. (1994), Κράτος και Οικονομική Πολιτική στον 19^ο αιώνα, εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα. επί της ελληνικής οικονομίας, βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα.
12. Βερέμης Θ., Κολιόπουλος Γ., (2006), Ελλάς η σύγχρονη συνέχεια από το 1821 μέχρι και σήμερα, εκδόσεις Καστανιώτη Αθήνα.
13. Bosworth Β. και Τ. Κολλίντζας (2002), Οικονομική Ανάπτυξη στην Ελλάδα: Επιδόσεις κατά το Παρελθόν και Προοπτικές για το Μέλλον, στον συλλογικό

- τόμο Οικονομικές Επιδόσεις και Προοπτικές της Ελλάδος, Τράπεζα της Ελλάδος και Brookings Institution, επιμέλεια R. C. Bryant, Ν. Γκαργκάνας και Γ. Ταβλάς.
14. Γιάνναρης Ν.Β., (1988), Το εξωτερικό χρέος της Ελλάδος και οι επιπτώσεις του. Gutenberg.
 15. Γιαννίτσης Τ. (1993), Ολοκλήρωση στη διεθνή αγορά και επιπτώσεις στη βιομηχανική και τεχνολογική οργάνωση της οικονομίας, εκδόσεις
 16. Γεωργακόπουλος Θ. ,(2005), Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική εκδόσεις Μπένου, Αθήνα.
 17. Γρανίτσα Μ., (2018), Ανάλυση των αιτιών που προκαλούν χρηματοοικονομικές κρίσεις. Η δυναμική του δημόσιου χρέους και εκτίμηση πιθανής χρεοκοπίας, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
 18. Δεμαθάς Ζ., Καλαφάτης Θ., Σακελλαρόπουλος Θ., (1991) Νομισματικές κρίσεις και η κρατική διαχείριση τους στην Ελλάδα 1880-1930, εκδόσεις Θεμάλιο, Αθήνα.
 19. Δεσποτόπουλος Α. (1975), Τα οικονομικά της Επανάστασεως του 1821 εως το 1827, συλλογικό έργο Ιστορία του Ελληνικού Έθνους τόμος ΙΒ΄, εκδοτική Αθηνών, σελίδα 606-611, Αθηνά.
 20. Έκθεση του Συμβουλίου προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 20/3/2005, με τίτλο «Βελτίωση της εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης»
 21. Ηλιαδάκης Τ.Μ. (2011) Ο Εξωτερικός δανεισμός στη γέννηση και στην εξέλιξη του νέου ελληνικού κράτους 1824-2009, εκδόσεις Ματσιούλας.
 22. Ιορδάνογλου Χ. (2012), Η Ελληνική Οικονομία στη Μακρά διάρκεια 1954-2005 Αθήνα, εκδόσεις Πόλις.
 23. Καλαφάτης Θ.- Πρόντζας Ε., (2011), Οικονομική Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, τόμος πρώτος, Πολιτιστικό ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.
 24. Καραβίτης Ν. (2008), Δημόσιο χρέος και έλλειμμα, Αθήνα εκδόσεις Διόνικος.
 25. Καραγιώργας Δ. (1980): Δημόσια Οικονομική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
 26. Κατσούλης Γ., Νικολινάκου Μ., Φίλια Β. (1985) Οικονομική Ιστορία της νεότερης Ελλάδας, τόμος Α΄, εκδόσεις Παπαζήση.
 27. Κοντραντιέφ Ντ. Νικολάι, 2020, Οι μεγάλοι κύκλοι της οικονομικής συγκυρίας, εκδόσεις Εκάτη, Αθήνα.
 28. Λιαργκόβας Π., (2011), Κρίση δανεισμός και χρεοκοπία, εκδόσεις Δοκίμιο.

29. Mazower M. (2009), Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου». ΜΙΕΤ.
30. Μίρκος Γ. (2011), Η πτώχευση του 1893- Η δανειοληπτική περιπέτεια της Ελλάδας στον 19^ο αιώνα, εκδόσεις Μεταίχμιο.
31. Μπρεγιάννη Κ., (2012), Η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου και η Ελλάδα εκδόσεις Πάπυρος.
32. Πετράκης Π. (1994) Δημόσιος δανεισμός και η εξέλιξη των βασικών τραπεζικών μεγεθών (1844-1869), ΜΙΕΤ Αθήνα.
33. Πιπινέλη Τ.,(1999), Πολιτική Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης, εκδόσεις Παπαζήση.
34. Ρωμαίος Γ. (2012), Η Ελλάδα των Δανείων και Χρεοκοπιών εκδόσεις Πατάκη, γ έκδοση, Αθήνα.
35. Σακελλαρόπουλος Θ. (1994), Οι κρίσεις στην Ελλάδα 1830-1845, Οικονομικές κοινωνικές και πολιτικές όψεις τόμοι Α και Β εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
36. Σουλτάνης Π.,(1985), Τα μεγάλα γεγονότα της παγκόσμιας Ιστορίας, εκδόσεις Ξενοφών.
37. Σοϊλεντάκης Ν. (2012), Δυστυχώς Επτωχέυσαμεν, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
38. Α. Τούντα-Φεργάδη, (2009), Η Δανειακή Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, Η περίπτωση του δεύτερου προσφυγικού δανείου (1926-1928), εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα.
39. Τσουλφίδης Λ., (2009) Οικονομική Ιστορία της Ελλάδας, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
40. Χατζηγιάννης Κ. (2022), Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και η εξέλιξη του, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
41. Χολέβας Ι. (2006), Σύγχρονο εγκυκλοπαιδικό λεξικό οικονομικών επιστημών Γ' Τόμος Αθήνα, εκδόσεις Πάμισος.

ΞΕΝΗ

1. Abel A., Bernanke B., & Croushore D. (2010) Μακροοικονομική β' τόμος (μετάφραση) Λαντούρης Γ., Αθηνά, εκδόσεις Κρίτικη.
2. Andrade J.S. & Duarte, A. (2011). The fundamentals of the Portuguese crisis. *Ranoeconomicus*, 58(2), 195-218.

3. Belkin, P., Mix, D. E., & Nelson, R. M. (2011). Greece's Debt Crisis: Overview, Policy Responses, and Implications
4. Bergin A. Gerald J.F., Kearney I. & O' Sullivan C. (2011) ,The Irish fiscal crisis. National Institute Economic Review,217 (1), R47-R59.
5. Bkanchard O. & Amighini A. &Giavazzi F. (2010) Macroeconomics: A European Perspective, εκδόσεις Pearson.
6. Blanchard, O. &Portugal P. (2017). Boom, slump, sudden stops, recovery and policy options. Portugal and thw Euro. Portuguese Economic Journal, 16(3),149-168.
7. Bosworth, B, and Kollintzas,T. (2001). Economic growth in Greece: Past performance and future prospects. In Greece's economic performance and prospects. Bank of Greece and the Bookings Institution, Athens, Greece and Washington, D.C.
8. Callan, T. Nolan, B. Keane, C. Savage, M.& Walsh J.R. (2014) "Crisis, response and distributional impact : The case of Ireland. IZA Journal of European Labor Studies, 3(1),9.
9. Carball-Cruz F. (2001) "Causes and consequences of the Spanish economic crisis: Why the recovery is taken so long?" Panoeconomics, 58(3),309-328.
10. Clerides S. (2014), " The collapse of the Cypriot banking system: a bird's eye view." Cyprus Economic Policy Review. 8(2),3-35.
11. Ferreira T. (2009), " The stability and growth pact: Past performance and future reforms, college of William and Mary Department of economics working.
12. Hamilton, J. and Flavin. M.,(2016), On the limitations of government borrowing: A framework for for empirical testing, the American Economic Review ,vol 76, No 4,pp 808-809.
13. Koumparoulis D. (2006) " European fiscal policy and economic growth: The neoclassical economic theory in the case of Greece MRP A Paper No 44310 posted 9.
14. Lucas, R.E.Jr.1980, " The Death of Keynesian Economics." Issues and Ideas. University of Chicago, Chicago, IL. Winter: 18-19.
15. Tempelman H J, (2005), James M. Buchanan on Public – Dept finance the independent Review v.x.m.2,pp 435-449.

16. Zivot, E. and Andrews, D.W.K.(1992), Further Evidence on the Great Crash, the Great Crash, the Oil Price Shock and the Unit- Root Hypothesis. Journal of Business and Economic Statistics, 10 (3): 251-270.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Καμάρα Ι. (2005) Το χρονικό διάγκωσης του δημόσιου χρέους 1980-2005. Η Καθημερινή 15-12-2005. <https://www.kathimerini.gr/economy/local/236892/to-chroniko-diogkosis-toy-dimosioy-chreoy-s-1980-2005/>
2. Βαγιάνος Δ., Βέττας Ν. Μεγήρ Κ., (2010) Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα, Μεταρρυθμίσεις και ευκαιρίες σε μία κρίσιμη συγκυρία. <http://www.scribd.com/doc/37106189>
3. «Κ. Καραμανλής: Τεράστιο βάρος το δημόσιο χρέος». Ναυτεμπορική. 2008-12-16. <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/184320/k-karamanlis-terastio-baros-to-dimosio-xreos>
4. <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/I-Bibliothiki/Koinovouleftiki-Syllogi/Syntagmata/>
5. Γ. Μίρκος, (2011), Η Πτώχευση του 1893 – Η Δανειοληπτική Περιπέτεια της Ελλάδας στο 19ο αιώνα, <http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=12765>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

"Δημόσια ελλείμματα και δημόσιο χρέος στην Ελλάδα: Διερεύνηση των αιτιών της διαχρονικής τους εξέλιξης και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών αντιμετώπισής τους που ακολουθήθηκαν"

Καράντζαλη Ευδοκία

Μετά την ενότητα 1

Ενότητα 2 από 5

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Περιγραφή (προαιρετικό)

Τίτλος χωρίς τίτλο

Περιγραφή (προαιρετικό)

1. Φύλο:

Αντρας

Γυναίκα

2. Ηλικία:

<30 ετών

31-40 ετών

41-50 ετών

51-60 ετών

60 ετών<

Επιλογή 6

3. Εκπαίδευση:

Δευτεροβάθμια

Τριτοβάθμια

Κάτοχος Μεταπ
4. Οικογενειακή Κατάσταση:
Έγγαμος
Άγαμος
5. Θέση Εργασίας
Δημοτικός Υπ
Προϊστάμενος
6. Εργασιακή Εμπειρία:
< 5 έτη
6-10 έτη
11-15 έτη
16-20 έτη
21-25 έτη
26 έτη <
Μετά την ενότητα 2
Ενότητα 3 από 5
<u>Η διόγκωση του χρέους της Ελλάδας μετά το 2000</u>
Περιγραφή (προαιρετικό)
7. Η εκάστοτε κυβέρνηση της χώρας δεν ευθύνεται για τη διαρκή αύξηση του δημόσιου χρέους.
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6

Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ
8. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν μεγάλη ώθηση του Δημόσιου Χρέους.
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δεν γνωρίζω/ δεν απάντω
9. Η υπερκατανάλωση των Ελλήνων και η σπατάλη τους οδήγησε την χώρα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση:
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δε γνωρίζω/δεν απαντώ
10. Η οικονομική κρίση αύξησε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα.
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ

11. Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Π.Α. το 2010 βοήθησε σημαντικά στην αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους.
*
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ
Μετά την ενότητα 3
Ενότητα 4 από 5
Η λειτουργικότητα των Μνημονίων
Περιγραφή (προαιρετικό)
12. Η διόγκωση του δημόσιου χρέους οδηγεί σε νέο δανεισμό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές.
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ
13. Η κρίση του 2010 στην Ελλάδα ήταν κατά βάση δημοσιονομική
Συμφωνώ απόλυτα
1
2

3
4
5
6
Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ
<i>14. Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω ακριβού δανεισμού.</i>
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δε γνωρίζω /δεν απαντώ
<i>15. Η αναδιάρθρωση του χρέους δε βελτίωσε τη βιωσιμότητά του λόγω των δυσβάσταχτων όρων ανταλλαγής.</i>
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δε γνωρίζω/ δεν απαντώ
<i>16. Η λιτότητα και τα διορθωτικά μέτρα των Μνημονίων βύθισαν την οικονομία αλλά και όλη την ελληνική κοινωνία σε ένα μακροχρόνιο τέλμα.</i>
Συμφωνώ απόλυτα
1
2

3
4
5
6
Δε γνωρίζω/δεν απαντώ
<i>17. Η Ελλάδα συμφώνησε στην υπογραφή των Μνημονίων για να αποφύγει την χρεοκοπία.</i>
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δε γνωρίζω/δεν απαντώ
<i>18. Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ΟΝΕ θα ήτανσε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας από ότι είναι σήμερα.</i>
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δε γνωρίζω/ δεν απαντώ
<i>19. Αν η Ελλάδα δεν είχε μπει στην ΟΝΕ θα είχε επιτύχει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων οικονομικών της.</i>
Συμφωνώ απόλυτα
1

2
3
4
5
6
Δε γνωρίζω/δεν απαντώ
22. Για την πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας ευθύνονται κατά βάση οι Ευρωπαϊκοί θεσμοί και όχι η ακολουθούμενη οικονομική πολιτική στη χώρα.
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δε γνωρίζω/δεν απαντώ
21. Η εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή συνέβαλαν σημαντικά στη διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους της χώρας
Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δε γνωρίζω/δεν απαντώ
22. Για την πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας ευθύνονται κατά βάση οι Ευρωπαϊκοί θεσμοί και όχι η ακολουθούμενη οικονομική πολιτική στη χώρα.

Συμφωνώ απόλυτα
1
2
3
4
5
6
Δε γνωρίζω/δεν απαντώ
Μετά την ενότητα 4
Ενότητα 5 από 5
ΤΕΛΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
<i>Ευχαριστώ για τον χρόνο που διαθέσατε.</i>
.